

วารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of

Political Science and Public Administration Journal

E-ISSN 2821-949X

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1
(มกราคม-มิถุนายน 2566)

Vol. 2 No. 1
(January-June 2023)



GRPSPAJ

Graduate Review of Political Science
and Public Administration Journal

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University



วารสารบัณฑิตพิจารณาณด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

Volume 2 • Number 1 • January-June 2023

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

1. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

(2) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

2. ขอบเขตเนื้อหา

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผิดชอบบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

3. กำหนดออกตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

4. เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995 โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ออกแบบโลโก้วารสาร นางสาวสิริภัทร ทวีสุวรรณ

6. การพิจารณาบทความ

(1) กองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับขอบเขตเนื้อหาของวารสาร ความน่าสนใจ การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และความครบถ้วนตามมาตรฐานวิชาการ และจะพิจารณาความซ้ำซ้อนของบทความโดยการนำบทความเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบการคัดลอกผลงานการเขียนทางวิชาการผ่านโปรแกรม Turnitin

(2) บทความที่ผ่านการพิจารณากลับกรองจากกองบรรณาธิการเบื้องต้น จะถูกนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 2 คน พิจารณา โดยใช้ระบบ Double-blind peer review (ผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้เขียน และผู้เขียนไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา)

(3) กระบวนการพิจารณาบทความตามข้อ 1) และ 2) จะใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบ และหากกระบวนการพิจารณาล่าช้ากว่าที่กำหนด กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบถึงความล่าช้าดังกล่าว

(4) ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการแก้ไข หรือปรับปรุงบทความ ให้ผู้เขียนแก้ไขบทความ และนำเสนอกองบรรณาธิการภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับผลการพิจารณา

(5) การตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา ของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และเนื้อหาของบทความ กรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ก่อนนำส่งบทความเข้าสู่ระบบ และตลอดกระบวนการพิจารณาบทความ วารสารมีสิทธิ์ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความในกรณีที่ผู้เขียนไม่ดำเนินการแก้ไขภาษาอังกฤษให้มีความถูกต้องตามข้อเสนอแนะของกองบรรณาธิการ

(6) เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาบทความที่ผู้เขียนปรับแก้แล้ว ว่าเห็นสมควรให้ตอบรับการตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์และส่งไปยังผู้เขียน

(7) กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขแล้ว เข้าสู่กระบวนการจัดรูปแบบ และตีพิมพ์เผยแพร่ โดยจะแจ้งกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่เบื้องต้นให้ผู้เขียนทราบ

• เนื้อหาและข้อมูลที่ลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นข้อคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

The article content is a personal opinion and the responsibility of the author that is not an opinion or responsibility of the editorial team.

• คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ผู้เขียนเขียนบทความ

The Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University is not responsible for third-party websites or their content. URL links were active at time of writing.

• บทความและข้อมูล ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาด้วย

Articles and content published in this journal are the copyright of the Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University. Any content from this journal that are republished must be cited.

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ไพฑิณี ภู่อินาพันธุ์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

ศ.เกียรติคุณ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.ดร.จักรกริช สังขมณี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.นรุฒม์ เจริญศรี คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผศ.ดร.ดาวิษา ศรีธัญรัตน์ คณะพัฒนาศาสตร์มนุษยศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผศ.ดร.ปฐมมาดี จงรักษ์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.อักษรามาศ ชัยยะระ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

อ.ดร.วัชชัย วรกิตติมาลี วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ดร.ศิบัติ นพประเสริฐ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เลขานุการกองบรรณาธิการ

น.ส.สิริมา ชินสมุทร คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตพิจารณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้เข้ามาสู่ปีที่ 2 แล้ว การเดินทางของวารสารที่มีเป้าหมายในการสนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี โท และเอก ในสาขาสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

ในวารสารฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจอยู่สามบทความ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ บทความเหล่านี้พยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง และสังคมจากทฤษฎีที่แตกต่างกัน ผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากการได้เห็นกรณีศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศจากทฤษฎีและมุมมองที่แตกต่างกัน

ในฐานะบรรณาธิการของวารสาร ขอเชิญชวนให้ผู้อ่านส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยมาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ต่อไป

นรุตม์ เจริญศรี
บรรณาธิการ

สารบัญ

การพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	
ภัทราวดี วัฒนศัพท์	1-26
The Case of the Kaliwa Dam Project in Quezon Province, Philippines: Curbing Contentions Through Active Deliberation Among Indigenous and Marginalized Communities	
Clyde Andaya Maningo	25-52
สงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน: บทบาทและดุลอำนาจที่แปรเปลี่ยนไปของสหรัฐอเมริกา	
นภควัฒน์ วันชัย	53-92
แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ เพื่อส่งขอรับการพิจารณาตีพิมพ์	
ในวารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	93-102

การพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง¹

ภัทราวดี วัฒนศัพท์²

วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2566; วันที่แก้ไขล่าสุด: 16 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 25 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่าย วิธีการรักษาเครือข่ายให้คงอยู่ และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มชุมชน ได้แก่ กลุ่มชุมชนท่ามะโอ กลุ่มชุมชนปงสนุก และกลุ่มชุมชนกาดกองต้า ซึ่งเป็นกลุ่มชุมชนเขตเมืองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงที่อยู่ภายใต้ความดูแลของเทศบาลนครลำปาง แต่ยังคงขาดความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายในการสร้างความร่วมมือ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว การศึกษครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการศึกษาจากเอกสาร จากตัวแทนภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน รวมจำนวน 24 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงโดยเลือกบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายมีการเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบซึ่งมีความทับซ้อนกัน ได้แก่ เครือข่ายคณะกรรมการชุมชนและเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกของชุมชนเป็นตัวแสดงหลักของเครือข่ายในลักษณะเครือข่ายร่วมปฏิบัติการและเครือข่ายภาคประชาสังคม ทั้งนี้ แต่ละกลุ่มมีวิธีการรักษาเครือข่ายที่แตกต่างกันและขาดการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางการพัฒนาเครือข่ายร่วมกันนั้น ควรมีหน่วยงานกลางเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานในการจัดเวทีสนทนา เพื่อตกลงเรื่องผลประโยชน์ตอบแทน และการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน

คำสำคัญ การพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การสร้างเครือข่าย, การรักษาเครือข่าย

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200
อีเมล: Pattharawadee_w@cmu.ac.th

Network Development for Community-Based Tourism of the Wang Riverside Communities, Mueang District, Lampang Province

Pattharawadee Wattanasup³

Received: 5 March 2023; Revised: 16 May 2023; Accepted: 25 May 2023

Abstract

The objective of this research is to study network construction, network maintenance, and methods for community-based tourism network development with collaboration from all 3 Wang Riverside community groups under the supervision of Lampang City Municipality, Mueang District, Lampang Province (namely, Ta Ma O community group, Baan Pong Sanuk community group, and Kad Kong Ta community group). Qualitative research methods were used for this study. Specific data was collected from 24 purposive samples who have duties relating to community-based tourism. These samples come from the public sector, government sector, and private sector. Data was collected via in-depth interviews, focus group interviews, and documentary study. The result shows that there are 2 overlapping patterns of network building, which are formal community network and community-based tourism network. The main elements of all community networks are the local government organization and the community members in a collaborative, decentralized model. There are different ways to participate in many activities in order to maintain their relationships. Nevertheless, there is still a problem with a lack of leaders coming from the new generation. However, for collaboration network development, a government agency should be involved as a middleman to coordinate and support in conducting meetings for reaching agreements and to hold special tourism activities.

Keywords Network Development for Community - Based Tourism, Building Network, Maintaining Network

³ Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University 50200
E-mail: pattharawadee_w@cmu.ac.th

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในรายได้สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลกซึ่งก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การท่องเที่ยวสร้างรายได้ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 10.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของโลก และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระหว่างปี พ.ศ. 2563-2564 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศของโลกลดลงไปมากกว่า 4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เกิดการว่างงานของแรงงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.5 (ณัฐกฤติ นิธิประภา, 2564, น. 1)

สำหรับประเทศไทยนั้น รายได้จากการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้น คิดเป็นร้อยละ 11 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ในขณะที่เดียวกันการท่องเที่ยวก็ทำให้เกิดการจ้างงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 20 ของการจ้างงานทั้งหมด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564, น. 29) แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2564 ทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ ด้านการท่องเที่ยวลดลง โดยมีมูลค่าอยู่ที่ 119,095 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 75.66 คิดเป็นร้อยละ 1.49 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคฯ คลี่คลาย ประกอบกับนโยบายการเปิดประเทศ ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจการท่องเที่ยวช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2565 ดีขึ้น โดยพบว่าการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น แต่การฟื้นตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังคงถูกจำกัดด้วยมาตรการความเข้มงวดในการควบคุมโรคของแต่ละประเทศ และสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2565 จำนวน 2,079,950 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 5,042.41 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2564 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565, น. 4)

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ไม่ได้มีเพียงปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันโรคเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาและข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของการท่องเที่ยว (นิชาภัทร สุรพัฒนานนท์, 2562) ดังนี้

(1) การกระจุกตัวในเชิงสัญชาติ

ประเทศไทยมีการพึ่งพานักท่องเที่ยวจากประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป เมื่อเกิดสถานการณ์หรือปัญหาในเชิงลบกับนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งของประเทศนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยว

กลุ่มอื่นๆ ของประเทศเดียวกันขาดความเชื่อมั่นและยกเลิกการเดินทาง ส่งผลต่อรายได้ของผู้ประกอบการไทย

(2) ข้อจำกัดด้านขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านการขาดโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศที่ครอบคลุมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกสบาย รวมถึงปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ขาดการบริหารจัดการดูแลที่ดี ล้วนเป็นปัจจัยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจไม่เดินทาง

(3) การเติบโตของรายได้จากภาคท่องเที่ยวที่พึ่งพาจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าด้านราคา

ก่อนช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคฯ ประเทศไทยได้รับรายได้จากการขายตัวของปริมาณนักท่องเที่ยวแต่ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่อคนอยู่ในระดับต่ำ อาจส่งผลต่อการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกับประเทศอื่นๆ ในอนาคต

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการเติบโตของรายได้จากภาคท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานราก ซึ่งมีชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการไปพร้อมกับการสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมไปถึงความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2561) โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาระบบนิเวศ และการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสม (กนกกานต์ แก้วนุช, 2564) นำไปสู่การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจได้

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของภาคเหนือและมีอายุเก่าแก่มากกว่า 1,300 ปี ลักษณะทางภูมิประเทศเป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา และมีแม่น้ำวัง ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาผีปันน้ำไหลผ่านใจกลางเมือง นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่สีเขียวทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีป่าไม้กระจายตัวทั้งจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 70.64 ประกอบด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 33 ป่า อุทยานแห่งชาติ 7 แห่ง วนอุทยาน 1 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวกว่าร้อยแห่งทั้งเชิงนิเวศน์ เชิงประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน เชิงวัฒนธรรมและหัตถกรรม และมีโครงสร้างพื้นฐานและการบริการทางคมนาคมที่อำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่จังหวัด รวมถึงบริการรถม้าเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของประเทศไทยที่รถม้าสามารถวิ่งร่วมกับรถประเภทอื่นบนถนนได้ สำหรับสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของจังหวัดลำปางในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 พบว่า เศรษฐกิจภาคบริการหดตัวร้อยละ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากสถานการณ์

การแพร่ระบาดของโรคฯ จึงส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวและผู้เข้าพักแรมลดลง รวมไปถึงรายได้จากผู้มาเยือนที่ลดลงตามไปด้วย (กรมบัญชีกลาง, 2564) และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 พบว่าเศรษฐกิจของจังหวัดลำปางโดยรวมขยายตัว โดยภาคบริการมีการขยายตัวร้อยละ 1.9 เมื่อเทียบกับเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคฯ มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ประกอบกับแรงฉีควัคซีนอย่างครอบคลุม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของหลายภาคส่วนในจังหวัดลำปาง ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการกระตุ้นการใช้จ่าย ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัด (กรมบัญชีกลาง, 2565)

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนผู้มาเยือนของจังหวัดลำปาง

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้มาเยือน	ร้อยละความเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า
2560	1,216,149 คน	+ 34.43
2561	1,332,887 คน	+ 9.60
2562	1,362,257 คน	+ 2.20
2563	821,581 คน	- 39.69
2564	608,177 คน	- 25.97
2565	682,631 คน*	+114.27**

ที่มา: สถิติจำนวนผู้มาเยือนของจังหวัดลำปาง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565ก)

หมายเหตุ: * สถิติจำนวนผู้มาเยือนสะสม (เดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2565)

** ร้อยละความเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า (เดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2564)

ถึงแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจะมีความแปรปรวนและคาดเดาได้ยาก เนื่องจากเชื้อไวรัสมีการพัฒนาเพื่อปรับสายพันธุ์ให้สามารถดำรงชีวิตรอดได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ทุกภาคส่วนก็ได้มีความพยายามจะแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขได้รณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรค ขณะที่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานลำปาง หรือหน่วยงานในพื้นที่อย่างเทศบาลนครลำปางได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายใต้มาตรการป้องกันและควบคุมโรคอย่างเคร่งครัด ในขณะเดียวกันจังหวัดลำปาง หน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวของจังหวัด จากเดิมที่มุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวเพียงรูปแบบเดียว เปลี่ยนแปลงมาให้การสนับสนุนชุมชนที่มีศักยภาพสามารถ

จัดบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเทศบาลนครลำปาง มีชุมชนซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกัน และตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำวังที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง จำนวน 3 กลุ่มชุมชน ดังนี้

(1) กลุ่มชุมชนท่ามะโอ เป็นชุมชนเก่าแก่เลยบริเวณแม่น้ำวังที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในพื้นที่เด่นชัด รวมถึงมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีความเข้มแข็ง และได้รับรางวัล 1 ใน 10 สุดยอดชุมชนต้นแบบ “เที่ยวชุมชน ยลวิถี” ประจำปี พ.ศ. 2564

(2) กลุ่มชุมชนบ้านปางสัก เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมประเพณี และมีปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม โดยมีกลุ่มอนุรักษ์ วัดปางสักเป็นผู้ขับเคลื่อน ทั้งนี้ วัดปางสักเหนือยังได้รับรางวัลการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมดีเด่นจากยูเนสโกเมื่อปี ค.ศ. 2551 อีกด้วย

(3) กลุ่มชุมชนกาดกองต้า เป็นชุมชนที่มีถนนคนเดินกาดกองต้าที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดลำปางอยู่ในพื้นที่ และมีสถาปัตยกรรมอาคารในชุมชนที่ได้รับรางวัลด้านการอนุรักษ์จากสมาคมสถาปนิกสยาม

จาก 3 กลุ่มชุมชนข้างต้น แม้ทุกชุมชนมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวแต่ยังขาดความร่วมมือระหว่างกัน จึงเป็นความท้าทายของจังหวัดลำปางในการสร้างความร่วมมือระหว่างพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนในชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

(2) เพื่อศึกษาวิธีการรักษาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้คงอยู่ของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนในชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

(3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนในชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3. แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี ที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เพื่อศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิธีการรักษาเครือข่าย และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายร่วมกันนั้น มีดังนี้

3.1 รูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(1) แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจโดย Porter (2001, อ้างถึงใน วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2560) 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างกลุ่ม การวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดเป้าประสงค์หรือพันธกิจร่วม การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานในกลุ่ม เครือข่ายวิสาหกิจ การถ่ายโอนจากแผนงานไปสู่การปฏิบัติการการจัดการโครงสร้างการทำงาน และระบบปฏิบัติงานของเครือข่ายวิสาหกิจ และตรวจสอบความก้าวหน้าในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ มาใช้เป็นแนวคิดตั้งต้นในการสร้างเครือข่าย รวมถึงองค์ประกอบของเครือข่าย โดย อติทัต วะสินนท์ (2552, อ้างถึงใน วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2560) ได้แก่ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่นๆ แทนตัวแสดงที่อยู่ในเครือข่ายการทำงาน

(2) ทฤษฎีบทว่าด้วยการออกแบบเครือข่ายการทำงานโดยพิจารณาถึงบริบทแวดล้อม อย่างรอบด้าน (Network-Enveloped Hypothesis: NEH) โดย วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ตรงกับลักษณะการเกิดขึ้นของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3.2 วิธีการรักษาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

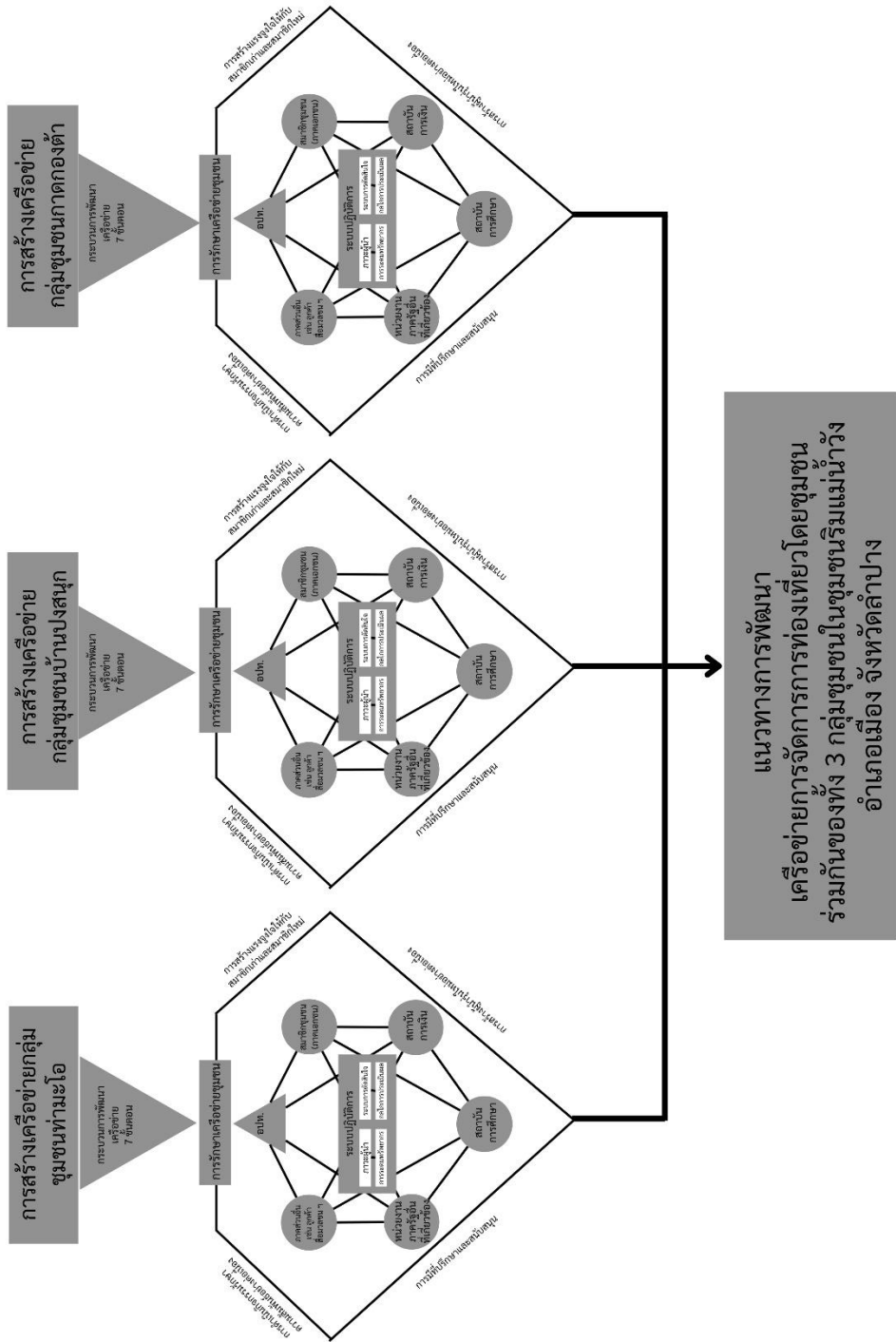
ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการธำรงรักษาเครือข่ายของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) มาใช้เป็นแนวคิดในการรักษาเครือข่ายชุมชน ซึ่งตามแนวคิดเครือข่ายจะต้องดำเนินการ 6 กิจกรรม ได้แก่ การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ การจัดหาทรัพยากรสนับสนุน การมีที่ปรึกษาคอยสนับสนุน และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินการกิจกรรมใดก็ตามของเครือข่าย ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกพร้อมกัน จึงควรรวมให้เป็นเรื่องเดียวกัน และอีกประการหนึ่งคือ การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับการระดมทุนตามทฤษฎีบทว่าด้วยการออกแบบเครือข่ายการทำงานฯ จึงได้เลือกรักษาไว้ในทฤษฎีดังกล่าวแทน ดังนั้นกรอบแนวคิดนี้จึงเสนอแนวคิดในการรักษาเครือข่ายให้ดำเนินการ 4 กิจกรรม โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิดข้างต้นนี้มาศึกษาการสร้างเครือข่ายและการรักษาเครือข่ายชุมชน ทั้งของเครือข่ายกลุ่มชุมชนท่ามะโอ กลุ่มชุมชนบ้านปงสนุก และกลุ่มชุมชนกาดกองต้า

3.3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน

ผู้ศึกษาใช้แนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว โดยมีมั่งสรรพ ขาวสอาด, อรุณี อินทรไพโรจน์, และอรรถพันธ์ สารวงศ์ (2562) ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จส่วนใหญ่ของชุมชนท่องเที่ยวว่า ชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จนั้นจะมีวัฒนธรรมร่วมกัน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และคนในชุมชนไม่ได้มีรายได้หลัก เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ทุนประเดิม ซึ่งเป็นการนำทุนธรรมชาติ ทุนภูมิปัญญา และทุนวัฒนธรรมที่โดดเด่นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน และทุนทางสังคม คือ ชุมชนมีความสามัคคี ความเชื่อใจ ความไว้วางใจ พร้อมทั้งจะเกื้อหนุนกัน และมีแบบแผนพื้นฐานของชุมชนเหมือนกัน ค่านิยมคล้ายกัน นอกจากนี้ มีปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยเร่ง หรือปัจจัยเสริมที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มชุมชน

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้ การศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายและวิธีการรักษาเครือข่ายให้คงอยู่ ผู้ศึกษาได้แยกศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มชุมชน โดยในการสร้างเครือข่ายมีกระบวนการพัฒนาเครือข่าย 7 ขั้นตอน มีองค์ประกอบของเครือข่ายประกอบด้วย 6 ตัวแสดง และระบบปฏิบัติการ ซึ่งมี 4 วิธีการรักษาเครือข่ายให้คงอยู่จะการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกเก่าและใหม่ การมีที่ปรึกษาและสนับสนุน และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง จากนั้นจึงมาศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน โดยใช้แนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว เชื่อมโยงปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และปัจจัยเร่ง หรือปัจจัยเสริมของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนเข้าด้วยกัน และนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา



4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีกรณีศึกษา (Case Study) มีพื้นที่ศึกษา คือ บริเวณพื้นที่ของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มชุมชนซึ่งมีพื้นที่ติดกัน ได้แก่ กลุ่มชุมชนท่ามะโอ กลุ่มชุมชนบ้านปงสนุก และกลุ่มชุมชนกาดกองต้า โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

(1) การคัดเลือกกรณีศึกษา ผู้ศึกษาคัดเลือก 3 กลุ่มชุมชนริมแม่น้ำวังฯ เนื่องจากผู้ศึกษาเล็งเห็นว่ากลุ่มชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนในเขตเมืองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ประสบความสำเร็จ และเป็นต้นแบบที่ดีด้านการอนุรักษ์

(2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 24 คน ซึ่งมีการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายร่วมกันกับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน รวมถึงการสนทนากลุ่มกับกลุ่มชุมชนถึงเรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่าย วิธีการรักษาเครือข่าย และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายร่วมกันในรูปแบบกึ่งทางการ เพื่อให้สะดวกต่อการให้ข้อมูลของตัวแทน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	เกณฑ์การคัดเลือก	จำนวน	วิธีการเก็บข้อมูล
ภาคประชาชน	1) เป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนริมแม่น้ำวัง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชน และตัวแทนสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชน จำนวนชุมชนละ 3 คน 2) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ประชาชนทั่วไปในจังหวัดลำปาง และนักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน	12	การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก
ภาครัฐ	ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนริมแม่น้ำวัง จาก 8 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง เทศบาลนครลำปาง ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองลำปาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 สาขา ลำปาง (ลำปาง) และมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวนหน่วยงานละ 1 คน ยกเว้นเทศบาลนครลำปาง จำนวน 2 คน	10	การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก
ภาคเอกชน	ตัวแทนจากหอการค้าจังหวัดลำปาง 1 คน ตัวแทนจากสมาคมรม้า 1 คน	2	การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และวิธีการรักษาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละกลุ่มชุมชน โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับตัวแทนจากแต่ละกลุ่มชุมชน และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตัวแทนจากเทศบาลนครลำปาง นอกจากนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความหลากหลายทั้งบทบาทหน้าที่จากหลายภาคส่วนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ประกอบกับการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องควบคู่กัน

5. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) เรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

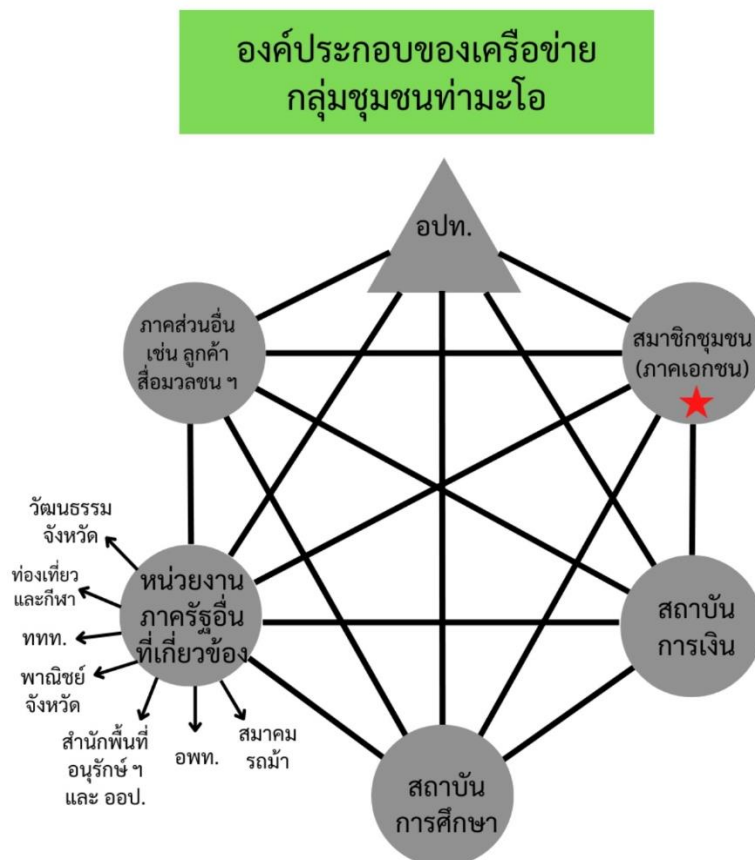
(1.1) รูปแบบการสร้างเครือข่าย มีลักษณะกระบวนการสร้างกลุ่มใน 2 รูปแบบซึ่งมีความทับซ้อนกัน ได้แก่ การสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายในรูปแบบของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนและเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยในแง่ของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 กลุ่มมีรูปแบบของเครือข่ายที่เหมือนกันโดยเป็นรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งกำหนดโดยเทศบาลนครลำปาง แต่สำหรับเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ กลุ่มชุมชนท่ามะโอมีรูปแบบเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเป็นรูปธรรม มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง ส่วนอีก 2 กลุ่มชุมชนมีรูปแบบเป็นเพียงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ กลุ่มชุมชนบ้านปางสนุกเป็นเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์วัดปางสนุกเป็นหลัก และกลุ่มชุมชนกาดกองต้าเป็นเครือข่ายคณะกรรมการบริหารจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า มีเป้าหมายเพื่อบริหารจัดการถนนคนเดินเป็นหลัก สอดคล้องกับข้อมูลจากภาครัฐ โดยเจ้าหน้าที่ตัวแทนจากเทศบาลนครลำปางที่ว่า รูปแบบเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแต่ละกลุ่มชุมชน จะมีลักษณะการสร้างกลุ่มและรูปแบบที่แตกต่างกันแต่มีพื้นฐานมาจากเครือข่ายกลุ่มชุมชน

(1.2) การดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชน จะมีการดำเนินการตามแนวคิดเรื่อง กระบวนการพัฒนาเครือข่าย 7 ขั้นตอน โดยมีลักษณะเป็นทางการซึ่งมีเป้าหมายเพื่อดำเนินการจัดทำแผนชุมชนร่วมกับเทศบาลนครลำปาง แต่ในการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น จะดำเนินไปอย่างไม่เป็นทางการซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายที่จะทำให้ลุล่วง ใช้การสนทนาพูดคุยเพื่อแบ่งหน้าที่ และลงมือปฏิบัติงานตามหน้าที่เท่านั้น

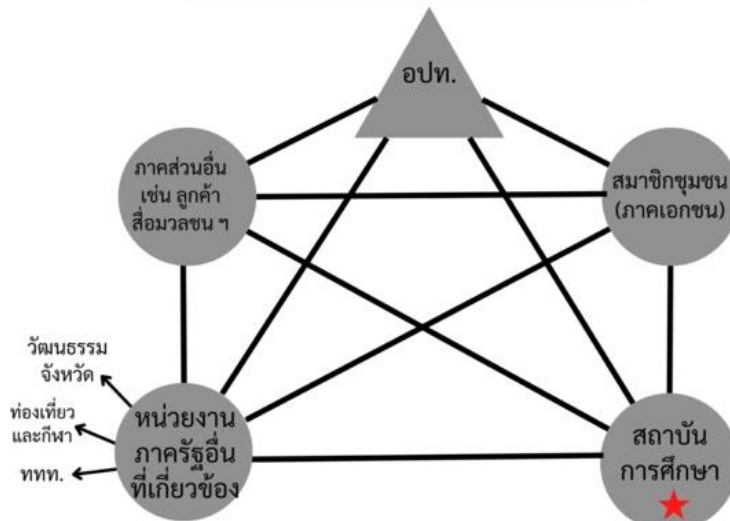
(1.3) เรื่ององค์ประกอบภายในเครือข่าย พบว่าทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีองค์ประกอบองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครลำปาง) เป็นหนึ่งในตัวแสดงหลักของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมไปถึงสมาชิกชุมชนของทุกกลุ่มซึ่งเป็นตัวแสดงที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายโดยตัวแสดงอื่น ได้แก่ สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง และภาคส่วนอื่น เช่น ลูกค้า

สื่อมวลชน มีบทบาทและความสำคัญมากน้อยที่ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ สำหรับเครือข่ายคณะกรรมการชุมชน ตัวแสดงอื่นจะไม่มีบทบาทในการเป็นเครือข่ายร่วม เนื่องจากเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนเป็นเครือข่ายที่มีรูปแบบการทำงานเป็นการเฉพาะระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ต่างจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ตัวแสดงอื่นจะมีบทบาทและความสำคัญแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชุมชน ซึ่งกลุ่มชุมชนท่ามะโอที่เป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยตรงจะมีตัวแสดงครบถ้วนและมีจำนวนมาก แต่กลุ่มชุมชนบ้านปางสนุกและกลุ่มชุมชนกาดกองต้าซึ่งเป็นเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวจะขาดตัวแสดงสถาบันการเงิน

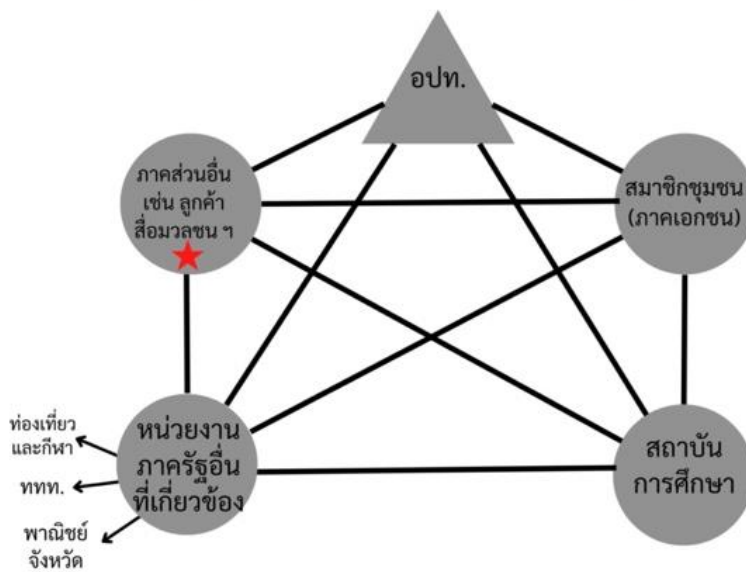
แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบของเครือข่ายกลุ่มชุมชนทั้ง 3 กลุ่ม



องค์ประกอบของเครือข่าย
กลุ่มชุมชนบ้านปงสนุก



องค์ประกอบของเครือข่าย
กลุ่มชุมชนกาดกองต้า



(1.4) เรื่องรูปแบบของเครือข่ายตามมุมมองของตัวแทนจากภาครัฐ พบว่า ในการเป็นเครือข่ายคณะกรรมการชุมชน ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีลักษณะเป็นเครือข่ายรวมปฏิบัติการ (Collaborative Model) ซึ่งมีผู้นำนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้นำนองค์กรต่างๆ ในเครือข่ายเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่าย ใช้ระบบการตัดสินใจในลักษณะเปิดกว้างต่อสาธารณะและตัวแสดงต่างๆ มีความเป็นทางการที่เน้นสร้างความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เช่นเดียวกับกลุ่มชุมชนท่ามะโอที่วิเคราะห์เครือข่ายของตนเองว่ามีลักษณะเป็นเครือข่ายรวมปฏิบัติการ ต่างจากกลุ่มชุมชนบ้านปงสนุกและชุมชนกาดกองต้าที่วิเคราะห์ว่า กลุ่มของตัวเองมีลักษณะเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคม (Decentralized Model) คือ มีผู้นำชุมชน หรือผู้นำภาคประชาสังคมเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่าย ใช้ระบบการตัดสินใจในลักษณะเปิดกว้างให้ภาคชุมชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการคิด จัดการปัญหา และลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งสมาชิกชุมชนจะมีความเชื่อใจและไว้วางใจกัน มีการดำเนินงานในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการตัดสินใจจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) โดยทั้ง 3 กลุ่มมีระบบปฏิบัติการของเครือข่ายที่คล้ายกัน คือ การก่อตัวของเครือข่ายเกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชน ตลอดจนรูปแบบการตัดสินใจมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับความสำคัญของเรื่อง หรือผลกระทบของปัญหาที่ต้องตัดสินใจ รวมถึงมีการระดมทรัพยากรประเภทกำลังเพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานของเครือข่าย และไม่ได้มีการใช้กลไกประเมินผลของการแก้ปัญหา แต่มีการพิจารณาที่ผลลัพธ์ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา

(2) เรื่องวิธีการรักษาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีวิธีการรักษาเครือข่ายฯ ในลักษณะที่หลากหลาย คือ มีการดำเนินกิจกรรมรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตามบริบทของแต่ละกลุ่มชุมชน โดยกลุ่มชุมชนท่ามะโอและกลุ่มชุมชนบ้านปงสนุกใช้กิจกรรมการให้บริการด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมงานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนและกิจกรรมทางศาสนา แต่กลุ่มชุมชนกาดกองต้าใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ “ไลน์” (Line) เป็นหลักในการรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงตามบริบทของแต่ละกลุ่ม เช่น การสร้างรายได้ ความสนุกสนานในการทำงาน และกระตุ้นจิตสำนึกการเป็นจิตอาสา อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 กลุ่มมีลักษณะที่เหมือนกัน คือ การมีที่ปรึกษาและสนับสนุนหลักเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลฯ) ที่ได้จัดสรรงบประมาณให้กับเครือข่ายคณะกรรมการชุมชน แต่ในรูปแบบของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีหน่วยงานที่สนับสนุนที่หลากหลาย และปัจจุบันทั้ง 3 กลุ่มชุมชนประสบปัญหาขาดการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยทุกกลุ่มได้มีความพยายามจะชักชวนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาทำงานแต่ไม่ได้รับความร่วมมือ เพราะบริบทชุมชนเป็นสังคมเมืองและการย้ายถิ่นฐานของสมาชิก

(3) เรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันของ ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนในชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็น และมุมมองที่แตกต่างกันจากหลายภาคส่วน

(3.1) ด้านปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ทุนประเดิม ทุนทางสังคม และศักยภาพในการ เข้าถึงพื้นที่

(3.1.1) ทุนประเดิม พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชน มีทุนประเดิม 2 ประเภท ได้แก่ ทุนธรรมชาติ เช่น แม่น้ำวัง ทรัพยากรป่าไม้ และทุนวัฒนธรรม เช่น มิติทางประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในหลายรูปแบบ มิติทางภูมิปัญญาเป็นเรื่อง อาหารพื้นถิ่นและวิถีชีวิตของคนในชุมชน มิติทางมรดกวัฒนธรรมที่ตกค้าง ประเภท จัปตองได้ เป็นเรื่องอาคารโบราณ สถาปัตยกรรมทั้งวัดและอาคารบ้านเรือน มิติทางศาสนา เป็นเรื่องกิจกรรมประเพณีทางศาสนาที่จัดขึ้นภายในวัดของแต่ละกลุ่มชุมชน และมิติทาง ชาติพันธุ์เป็นเรื่องของความหลากหลายทางชนชาติของแต่ละกลุ่มชุมชน ซึ่งถึงแม้จะมีความเป็นไปได้สูงในการเชื่อมโยงกัน แต่ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์กลับเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่มีความ คิดเห็นว่าสามารถเชื่อมโยงกันได้โดยการร้อยเรียงเรื่องราว และกลุ่มที่มีความคิดเห็นว่า ไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ เนื่องจากแต่ละชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นแตกต่างกัน

(3.1.2) ทุนทางสังคม ได้แก่ ความสามัคคี ความเชื่อใจ ความไว้วางใจ แบบแผนพื้นฐานของชุมชน ค่านิยม กลุ่มผู้ที่มีความคิดเห็นว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนสามารถเชื่อมโยง กันด้วยทุนทางสังคมได้ จะมีการพิจารณาจากพื้นที่ตั้งของชุมชนอยู่ใกล้กันจึงทำให้มีค่านิยม คล้ายกัน การมีบุคลากรในชุมชนที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและสามารถถ่ายทอด องค์ความรู้ให้แก่กัน การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐและความสามารถในการ ประสานงานของกลุ่มชุมชนแต่ละกลุ่ม ผู้ที่มีความคิดเห็นว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชน ไม่สามารถเชื่อมโยง กันด้วยทุนทางสังคมได้ จะมีการพิจารณาจากความพร้อมในการทำงานกลุ่มด้านการท่องเที่ยว ความแตกต่างในลักษณะการทำงานของกลุ่ม การขาดความตระหนักของผู้คนในชุมชนต่อเรื่อง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง

(3.1.3) ศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม ชุมชนมีศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ได้โดยง่าย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง เนื่องจากทั้ง 3 กลุ่มชุมชนเป็นชุมชนในเขตเมืองที่สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก ทั้งด้วย การเดินทางโดยยานพาหนะส่วนตัว หรือการเดินทางด้วยสัล้อสองแถว รถม้า ประกอบกับ การมีสะพานเชื่อมโยงระหว่างชุมชน จำนวน 3 สะพาน ได้แก่ สะพานรัชฎาภิเศก สะพาน ข้างเผือก และสะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี จึงทำให้การคมนาคมเพื่อเข้าถึงพื้นที่สามารถทำได้ หลายเส้นทาง อีกทั้งกลุ่มชุมชนท่ามะโอและกลุ่มชุมชนบ้านปงสนุกต่างมีธรรมาสน์ชุมชนเป็นของ

ตนเองที่นักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไป สามารถจ้างเหมาบริการเพื่อเดินทางเข้ามาในพื้นที่ได้ ดังความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มส่วนหนึ่งที่คิดเห็นว่า “รถรางชุมชน” จะสามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนไว้ด้วยกัน

(3.2) ด้านปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มีความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่มีความคิดเห็นที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ มีความคิดเห็น ว่า ควรมีการจัดเวทีสนทนาเพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลโดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นคนกลางประสานความร่วมมือ ควรมีการตกลงเรื่องผลประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกันให้ชัดเจน และมีการจัดกิจกรรม ด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมถึงรูปแบบการบริหารควรเป็นแบบแนวราบ บริหารจัดการกันเอง โดยที่ทุกกลุ่มชุมชนมีความเท่าเทียมกัน ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำงานที่เท่ากัน อยู่ร่วมกันด้วยกฎกติกา มีการระบุหน้าที่ที่ชัดเจน มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องทุก 3-6 เดือน รวมถึงมีศูนย์ประสานงานและคณะกรรมการกลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นคนกลาง ในลักษณะที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง ซึ่งในอนาคตอาจมีการสร้างภาคีเครือข่ายเพิ่มเติมและพัฒนา เครือข่ายนี้ไปสู่การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนซึ่งขับเคลื่อนไปอย่างสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ที่มีความคิดเห็น ว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนไม่สามารถเชื่อมโยงกันระหว่างผู้นำได้ มีความคิดเห็น ว่า ผู้นำของทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีความคิดและลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดความยากในการเชื่อมโยง และปัจจุบันทั้ง 3 กลุ่มชุมชนยังไม่มีเรื่องรายได้และ ผลประโยชน์ที่ชัดเจนเป็นของตนเอง ซึ่งสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการศึกษาวิจัย ชุมชนและสนับสนุนต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับทุกกลุ่ม

(3.3) ด้านปัจจัยเร่ง พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนควรพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละ ชุมชนให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกัน นอกจากนี้ ควรมี ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชน หรือศูนย์ประสานงานเครือข่าย มีการดำเนินการ กิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน มีการเปิดให้บริการที่สม่ำเสมอ และปลูกจิตสำนึกให้กับ คนในชุมชน ตลอดจนการปรับปรุงทัศนียภาพแม่น้ำวัง รวมไปถึงการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่าง “เฟซบุ๊ก” (Facebook) ตลอดจนการจัดกิจกรรมพิเศษที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มชุมชนควรเข้าร่วมกิจกรรม งานประเพณี “ล่องสะเปาजारละกอน” (ลอยกระทง) ร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว อื่นร่วมกัน เช่น กิจกรรมเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม กิจกรรมตักบาตรริมแม่น้ำ กิจกรรมแข่งเรือ หรือ กิจกรรมงานประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชน ซึ่งควรมีลักษณะรูปแบบการจัดงานในลักษณะ หมุนเวียนกันจัดกิจกรรม และอีก 2 กลุ่มชุมชนเข้าร่วม และอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริม จากหน่วยงานภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนทั้ง 3 กลุ่มชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้สนับสนุนงบประมาณและประสานงาน รวมถึงเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย

ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนเป็นหลัก และดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจ การจัดงานประเพณี การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวให้กับกลุ่ม การปรับภูมิทัศน์ การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมเทคโนโลยี และการปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนให้เห็นศักยภาพของชุมชน เกิดความเข้าใจ ความรักและหวงแหน เพื่อเกิดการสืบทอดและส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

6. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของทั้ง 3 กลุ่มชุมชน มีการเกิดขึ้นใน 2 รูปแบบ ซึ่งมีความทับซ้อนกัน ได้แก่ การสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายในรูปแบบของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนและเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยในแง่ของเครือข่ายคณะกรรมการชุมชนทั้ง 3 กลุ่มมีรูปแบบของเครือข่ายที่เหมือนกันโดยเป็นรูปแบบที่เป็นทางการซึ่งกำหนดโดยเทศบาลนครลำปาง แต่สำหรับเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ กลุ่มชุมชนท่ามะโอมีรูปแบบเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเป็นรูปธรรม มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง ส่วนอีก 2 กลุ่มชุมชนมีรูปแบบเป็นเพียงเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ กลุ่มชุมชนบ้านปางสนุกเป็นเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์วัดปางสนุกเป็นหลัก และกลุ่มชุมชนกาดกองต้าเป็นเครือข่ายคณะกรรมการบริหารจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า มีเป้าหมายเพื่อบริหารจัดการถนนคนเดินเป็นหลัก

ทั้งนี้ พบว่าการสร้างเครือข่ายในรูปแบบคณะกรรมการชุมชนนั้นเป็นไปตามกระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ โดย Porter (2001, อ้างถึงใน วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2560) 7 ขั้นตอนอย่างมีลักษณะเป็นทางการ แต่ในรูปแบบของเครือข่ายการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะมีลักษณะไม่เป็นทางการ ซึ่งเมื่อศึกษาหารูปแบบของเครือข่ายตามแนวคิดองค์ประกอบของเครือข่าย โดยอดิทัต วะสีนนท์ (2552, อ้างถึงใน วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2560) ได้แก่ ภาคเอกชน สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่นๆ แทนตัวแสดงที่อยู่ในเครือข่ายการทำงาน ตามทฤษฎีบทว่าด้วยการออกแบบเครือข่ายการทำงาน โดยพิจารณาถึงบริบทแวดล้อมอย่างรอบด้าน (Network-Enveloped Hypothesis: NEH) โดย วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ซึ่งมีองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก พบว่าทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีองค์ประกอบของเครือข่ายและระบบปฏิบัติการในทิศทางเดียวกับแนวคิดดังกล่าว แต่มีความแตกต่างเพียงตัวแสดงในองค์ประกอบของเครือข่ายซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทและ

เป้าหมายของแต่ละกลุ่ม ซึ่งผู้ศึกษามีข้อสังเกตเห็นได้ว่า กลุ่มชุมชนที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยตรง อย่างกลุ่มชุมชนท่ามะโอจะมีตัวแสดงในองค์ประกอบที่ครบถ้วนและมีจำนวนมาก รวมถึงทัศนคติในการทำงานที่พิจารณาว่ารูปแบบเครือข่ายของกลุ่มมีลักษณะเป็นเครือข่ายร่วมปฏิบัติการ (Collaborative Model) ต่างจากกลุ่มชุมชนอื่นที่พิจารณาว่าเครือข่ายของกลุ่มมีลักษณะเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคม (Decentralized Model)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเรื่องวิธีการรักษาเครือข่ายชุมชนได้แสดงให้เห็นว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนมีวิธีการรักษาเครือข่ายของกลุ่มที่แตกต่างกันตามบริบทของกลุ่มชุมชน แต่อยู่บนฐานแนวคิดเกี่ยวกับการธำรงรักษาเครือข่ายของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) และผลที่ได้จากการศึกษาในเรื่องนี้ทำให้ได้ทราบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนกำลังประสบปัญหาขาดการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยบริบทชุมชนเป็นสังคมเมืองและการย้ายถิ่นฐานของสมาชิกซึ่งอาจนำไปสู่การล่มสลายของเครือข่ายได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มชุมชน จะมีทั้งความคิดเห็นที่สามารถเชื่อมโยงได้ และไม่สามารถเชื่อมโยงได้ แต่เมื่อพิจารณาตามแนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว โดยมีงสรพร ขาวสอาด และคณะ (2562) พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มชุมชนต่างมีปัจจัยพื้นฐานที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง แต่ยังขาดความร่วมมือในการสร้างปัจจัยที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและปัจจัยเร่ง ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มร่วมกับทั้ง 3 กลุ่มชุมชนพบว่า ทุกกลุ่มมีความยินดีที่จะร่วมมือกัน แต่จะต้องมีหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นคนกลางในการประสานงานและไกล่เกลี่ย เพื่อให้มีการตกลงเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างเท่าเทียมและชัดเจน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐควรเป็นผู้สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงในการเริ่มต้นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การขยายเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนริมแม่น้ำวัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปางต่อไป

ตารางที่ 3 สรุปผลการศึกษา

ประเด็นคำถาม งานวิจัย	ประเด็นการศึกษา	กลุ่มชุมชน ท่ามะโอ	กลุ่มชุมชน บ้านปางสนุก	กลุ่มชุมชน กาดกองต้า
1) รูปแบบการสร้าง เครือข่ายการ จัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ของทั้ง 3 กลุ่มฯ	1) กระบวนการ สร้างหรือพัฒนา เครือข่ายของ ชุมชน	มี 2 รูปแบบ ซึ่งมีความทับซ้อนกัน ได้แก่ เครือข่าย คณะกรรมการชุมชน (ทางการ) และเครือข่ายการจัดการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ไม่เป็นทางการ)		
		เครือข่ายจัดการ การท่องเที่ยวโดย ชุมชน	เครือข่ายอนุรักษ์ วัดปางสนุก	เครือข่าย คณะกรรมการ บริหารจัดการถนน คนเดินกาดกองต้า
	2) องค์ประกอบ ภายในเครือข่าย	มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครลำปาง) และ สมาชิกชุมชนเป็นตัวแสดงหลักที่มีความสำคัญในการ ขับเคลื่อนเครือข่ายทั้ง 2 รูปแบบ		
		มีตัวแสดง ครบถ้วน และมี จำนวนตัวแสดง มาก ซึ่งตัวแสดง ที่สำคัญที่สุด คือ สมาชิกชุมชน	ขาดตัวแสดง สถาบันการเงิน ซึ่งตัวแสดงที่ สำคัญที่สุด คือ สถาบันการศึกษา	ขาดตัวแสดง สถาบันการเงิน ซึ่งตัวแสดงที่สำคัญ ที่สุด คือ ภาคส่วน อื่น เช่น ลูกค้า สื่อมวลชนฯ
		เครือข่ายร่วม ปฏิบัติการ	เครือข่าย ภาคประชาสังคม	เครือข่ายภาค ประชาสังคม
	3) ระบบปฏิบัติการ ของเครือข่าย	มีลักษณะการก่อตัวของเครือข่ายจากภาวะผู้นำทั้งผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชน ซึ่งมีรูปแบบการตัดสินใจที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความสำคัญ และผลกระทบของปัญหา โดยในการทำงานมีการระดม ทรัพยากรประเภทกำลังคน อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 กลุ่มฯ ไม่ได้มีการใช้กลไกการประเมินผลของการแก้ปัญหา		
2) วิธีการรักษา เครือข่ายการ จัดการการ	1) การดำเนิน กิจกรรมรักษา	การดำเนิน กิจกรรมด้านการ	การดำเนิน กิจกรรมด้านการ	สื่อสารคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน “ไลน์” (Line)

ประเด็นคำถาม งานวิจัย	ประเด็นการศึกษา	กลุ่มชุมชน ท่ามะโอ	กลุ่มชุมชน บ้านปางสนุก	กลุ่มชุมชน กาตกองต้า
ท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้คงอยู่ของทั้ง 3 กลุ่มฯ	ความสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง	ท่องเที่ยวและงาน ประเพณี	ท่องเที่ยวและงาน ประเพณี	
	2) การสร้าง แรงจูงใจให้กับ สมาชิกเก่าและ สมาชิกใหม่	สร้างแรงจูงใจด้วย รายได้	สร้างแรงจูงใจด้วย ความสนุกสนาน ในการทำงาน	สร้างแรงจูงใจ ด้วยการกระตุ้น จิตสำนึกเพื่อเป็น จิตอาสา
	3) การมีที่ปรึกษา และสนับสนุน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครลำปาง) เป็นที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนหลักของเครือข่าย คณะกรรมการชุมชน แต่เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การท่องเที่ยวจะมีที่ปรึกษาและผู้สนับสนุนที่หลากหลาย		
	4) การสร้างผู้นำรุ่น ใหม่อย่างต่อเนื่อง	ทั้ง 3 กลุ่มฯ ประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรคนรุ่นใหม่ เพื่อขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่าย		
3) แนวทางการพัฒนา เครือข่ายการ จัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกันของทั้ง 3 กลุ่มฯ	1) บัณฑิตพื้นฐาน	กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่ายั่งยืนได้ เพราะมีเรื่องราว ต่อเนื่อง พื้นที่อยู่ใกล้กัน และค่านิยมคล้ายกัน อย่างไรก็ตาม สิ่งทั้ง 3 กลุ่มฯ มีเหมือนกัน คือ ศักยภาพ ในการเข้าถึงพื้นที่		
	2) บัณฑิตเพิ่มขีด ความสามารถ ในการแข่งขัน	กลุ่มที่มีความคิดเห็นว่ายั่งยืนได้ โดยทั้ง 3 กลุ่มฯ ควรมีการจัดเวทีสนทนาเชื่อมโยงผู้นำ โดยมีหน่วยงาน ภาครัฐเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และควรมีการ บริหารจัดการในแนวราบ โดยบริหารจัดการกันเอง มีผลประโยชน์ตอบแทนเท่ากัน มีศูนย์ประสานงานและ คณะกรรมการกลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นศูนย์กลาง		
	3) บัณฑิตเร่ง	ทั้ง 3 กลุ่มชุมชน ควรพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มให้ได้ มาตรฐานการท่องเที่ยวและสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ร่วมกัน โดยควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ “เฟซบุ๊ก” (Facebook) เป็นหลัก อีกทั้งทางกลุ่ม ควรเข้าร่วมงานประเพณี “ล่องสะเปาจาวละคอน” และ มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันในลักษณะ		

ประเด็นคำถาม งานวิจัย	ประเด็นการศึกษา	กลุ่มชุมชน ท่ามะโอ	กลุ่มชุมชน บ้านปางสนุก	กลุ่มชุมชน กาดกองต้า
		หมุนเวียนกันจัดงาน และควรมีการนำผลิตภัณฑ์ของดี แต่ละกลุ่มชุมชนไปจัดแสดงในพื้นที่ส่วนกลาง นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้สนับสนุน งบประมาณ และประสานงาน รวมถึงเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย		

7. ข้อเสนอแนะ

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรผลักดันให้เกิดการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชุมชนริมแม่น้ำวัง รวมถึงขยายผลไปยังเครือข่ายอื่นของกลุ่มชุมชนที่อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยควรเข้าไปเป็นคนกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชุมชนในฐานะพี่เลี้ยงที่พร้อมจะส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มชุมชนซึ่งอาจจัดตั้งส่วนงานเพื่อดูแลการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการเฉพาะ

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างมาตรฐานดูแลชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติทางการเมือง จากมุมมองของกลุ่มชุมชนแต่ละกลุ่มต่อเรื่องรูปแบบของเครือข่ายที่กลุ่ม สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในการดูแลชุมชน โดยกลุ่มที่เล็งเห็นว่าเครือข่ายของตนมีลักษณะเป็นเครือข่ายร่วมปฏิบัติการ (Collaborative Model) ซึ่งมีผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้นำองค์กรต่างๆ ในเครือข่ายเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่ายนั้น แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทางที่ดี มีการให้ความช่วยเหลือกับชุมชน แต่กลุ่มที่เล็งเห็นว่า เครือข่ายของตนมีลักษณะเป็นเครือข่ายภาคประชาสังคม (Decentralized Model) คือ มีผู้นำชุมชน หรือผู้นำภาคประชาสังคมเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเครือข่าย แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาจไม่ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มชุมชนมากนัก

(3) หน่วยงานภาครัฐควรสร้างความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนให้กับประชาชนได้ทราบและปลูกจิตสำนึกกับบ้านเกิด โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลของชุมชน รวมถึงการนำข้อมูลนั้นไปพัฒนาให้เป็นหลักสูตรการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาคาดผู้นำรุ่นใหม่ได้ในภายหน้า

(4) หน่วยงานภาครัฐควรมีการบูรณาการความร่วมมือกันในการทำงาน เพื่อร่วมกันเป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมและสนับสนุนตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกกานต์ แก้วนุช. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยวภายใต้พลวัตโลก. ปริมาภัยด์ พับลิชชิง.
- กรมบัญชีกลาง. (2564). รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดลำปาง: เศรษฐกิจการคลังจังหวัดลำปาง ประจำปีเดือนกรกฎาคม 2564. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER20/DRAWER058/GENERAL/DAT A0006/00006328.PDF>
- กรมบัญชีกลาง. (2565). รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดลำปาง: เศรษฐกิจการคลังจังหวัดลำปาง ประจำปีเดือนกุมภาพันธ์ 2565. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER20/DRAWER058/GENERAL/DAT A0008/00008475.PDF>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565ก). สถิติด้านการท่องเที่ยว. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565ข). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว: Maritime tourism + wellness tourism สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ไตรมาส 1-2/2565. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. <https://shorturl.asia/YdVH5>
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). สถานการณ์เศรษฐกิจการท่องเที่ยวครึ่งปีแรก ปี 2564p (ม.ค. - มิ.ย.). กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. https://www.mots.go.th/download/article/article_20211111131145.pdf
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. ซัคเซสมิเดีย.
- ณัฐกฤติ นิธิประภา. (2564, กันยายน). บทวิเคราะห์สถานการณ์ MSME สาขาธุรกิจท่องเที่ยว ปี 2564 และแนวโน้มปี 2565. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20211012232619.pdf
- นิชาภัทร สุรวฒนานนท์. (2562). การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง?. ธนาครแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). รายงานนโยบายการเงิน: การกลับมาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ...ความเสี่ยงสำคัญต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทย. ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/BOX_MPR/BOX2_ReturnTourist.pdf
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด, อรุณี อินทรไพโรจน์, และอรุณพันธ์ สารวงศ์. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ชุดโครงการการศึกษาเศรษฐกิจท่องเที่ยวชุมชนอย่างครบวงจร: จากโซเซียลมีเดียถึงชุมชนท่องเที่ยว (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: บทวิเคราะห์ว่าด้วยการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วุฒิชติ สุนทรสมัย. (2560). การพัฒนาการรวมกลุ่มแบบเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว: แนวคิดและการประยุกต์. ประจักษ์สิน.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). เกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). https://www.dasta.or.th/uploads/file/202210/1666939249_29604986700ea73c18c2.pdf

The Case of the Kaliwa Dam Project in Quezon Province, Philippines: Curbing Contentions Through Active Deliberation Among Indigenous and Marginalized Communities

Clyde Andaya Maningo¹

Received: 7 November 2022; Revised: 28 February 2023; Accepted: 8 March 2023

Abstract

The consensus on what a city must be was embodied in The City We Need: Principles for a New Urban Paradigm, which the World Urban Campaign partners envisioned to strive for a more sustainable future. The first paradigm argues that “the city we need is socially inclusive and engaging.” However, this was not always the case, especially in constructing the Kaliwa Dam. Despite the objective of providing a long-term solution for NCR’s water shortage, the construction of Kaliwa Dam in Quezon Province, Philippines—through China’s Official Development Assistance (ODA), allotted 18.7 billion pesos administered through the China Energy Engineering Corporation (CEEC) — has been shrouded with controversies. This includes violating legal processes, complete disregard for biodiversity issues, the human consequences and neglect of indigent rights, the technocratic criticisms of the geographic danger it poses, and the incurred debt insinuated in related cases of China’s loan trap. Through document research and secondary data analysis of persisting discourses on the subject, this paper tries to expound these issues and correspond them with the necessity for multi-stakeholder cooperation. It also aims to explore viable solutions to aid the water scarcity problem while limiting the degradation effects incurred to the social dynamics and environment. Further, the analysis abides by the ongoing opposition and struggle of indigenous communities to halt the ongoing Kaliwa Dam construction—clinging to the necessity to push for the theoretical framework of deliberative policy analysis in solving the potent issues of indigenous marginalization in policy formulation processes.

Keywords Kaliwa Dam, Biodiversity, Water Shortage, Indigenous Struggle, Multistakeholder Cooperation

¹ School of Public Policy, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200. E-mail: clydemaningo91100@gmail.com

1. Introduction

There has always been resistance to building large dams in contention, especially in the struggle of indigenous and marginalized communities, as facilitated by inadequate coordination among the main stakeholders. They shall be gravely affected by these huge-scale projects (Fisher, 2010). This has been the worldwide struggle of global ethnic groups. As a response, these diverse groups have sought international support, building alliances to acquire information, craft relevant solutions, resources, and political leverage to aid their plight, allowing them to raise, not just the conditions they demand—to remove what was imposed as comprehensive technological innovation referred to as dams which are infiltrating the indigenous people's ancestral domains—but also global acknowledgment for their rights as indigenous groups. Building these large dams has always raised significant debates, for it touches the economy, society, morality, and environmental security implied by these build-ups (Athayde, 2014, p. 80). A few of the arguments revolve around using large dams as a critical proponent for storing water, having a total grasp on the flow of rivers and waterways, and producing sufficient electricity to aid the needed power in urban communities. Much more controversial underpinnings involve the symbolism of large dams for nationalistic pride, implying technological progress and the capability to finally gain control of the maximum utilization of nature (Mayuga, 2020). Nevertheless, that was how large corporations who usually initiate the construction of these large dams and their supporters who benefit primarily from the project perceive it. It did not consider subtle implications like political corruption and social inequity that undermine large dam construction. The way it is seen in a positivistic light does not answer the echoes of philosophy, politics, and the moral debates concerning technological innovation and development implications (Maher, 2019, pp. 63-74). According to Fisher (2010), the focal basis of any analysis is anchored in the fundamental contentions that deviate, especially on world views that are reflective of the sets of assumptions about the “common good,” “the good life,” and even the human relationships, especially with nature, and that equates to rigorous analysis to any attempts to development—along with its cost and the methods to be used. The perception of an individual enclosed in an area debated is highly dependent on his environment, such that rivers may be seen as a living deity as their environment provides the necessities for living.

According to the International Commission on Large Dams (ICOLD), governmental projects have been spending 20 billion dollars annually to reshape the globe's rivers, allowing them to construct 40 000 large dams. China has always been the most prominent dam builder, which has made 19 000 dams since 1949 (Fisher, 2010). They have been in constant aid for countries who wish to construct large-scale development, one of which is Laos. With the building of large dams and hydropower in the Mekong river, their financial crisis has further

loomed as their country's debt has downgraded from "stable" to "negative" (Jiang, 2022). According to the report of Macan-Markar (2020), the negative economic impact can be attributed to the coronavirus shock and the Ukraine crisis, which doomed the financial market and caused risks associated with buffers of low foreign exchange and external debt maturities. However, another deeper reason is the plunging of Laos into debt due to the large-scale infrastructure projects, which have undertaken about 813 projects, which totaled \$16 billion. This has severe implications as the Philippines has been navigating the same path with the building of Kaliwa Dam, the New Centennial Water Source, and one of the most anticipated projects under the Build, Build, Build (BBB) program initiated by President Rodrigo Duterte (La Vina, 2019; Clemente, 2022). Other controversies have also shrouded the project, including the endangerment of the environment and indigenous communities and the political maneuverings that might have ushered in the implementation of the project (Camba et al., 2021). These motivations that do not originate from a deliberated standpoint are a bane for any community that aspires to mutual agreements and legitimacy. Without the deliberative process, it will result in outright marginalization, which takes the forms of categorical exclusions: including racism, untouchability, rendering invisibility to subalterns, delegitimizing claims, and creation of a general environment that does not only silence and marginalize voices but systematically disparages them (Heller & Rao, 2015). This has been evident in the cases of indigenous communities all around the world who share the same plight when there are dam development projects, such as Malaysia in the case of Sungai Selangor, Babagon, Batang Ai, and Bakun dams (Aiken & Leigh, 2015), Odisha, India in Upper Indravati Hydroelectric Project (Behera, 2013), the Sardar Sarovar Dam Construction (Dwivedi, 2002), and many others. Hence, the largescale impact of these projects is not an atypical concept in the academia of indigenous plights and struggles.

This paper argues that the most viable option is to postpone its construction and develop strategies to mend the water scarcity problem (Mallari & Reyes, 2022) while not undermining the rights of the involved stakeholder to participate in large-scale developments such as the Kaliwa Dam Project. It also concurs with the mechanisms implied by the deliberative policy framework, which discusses the necessity for a public space that allows facile dialogues with no constricting barriers and the ability to acquire a sense of decisiveness empowered by corroborated ideas and consensus. Hence, the study is essential in delving into the conflicting and prevailing notions of dam construction, including the ethical considerations when building dams with their deadly impact on the landscape and riverways; it tackles the indigenous displacement which has always been contested in dam construction discourses like the way that China's Three Gorges Dam has caused social turbulence with the relocation of 4,000,000 residents resulting to tearing apart of communities and displacement of natives (Yang,

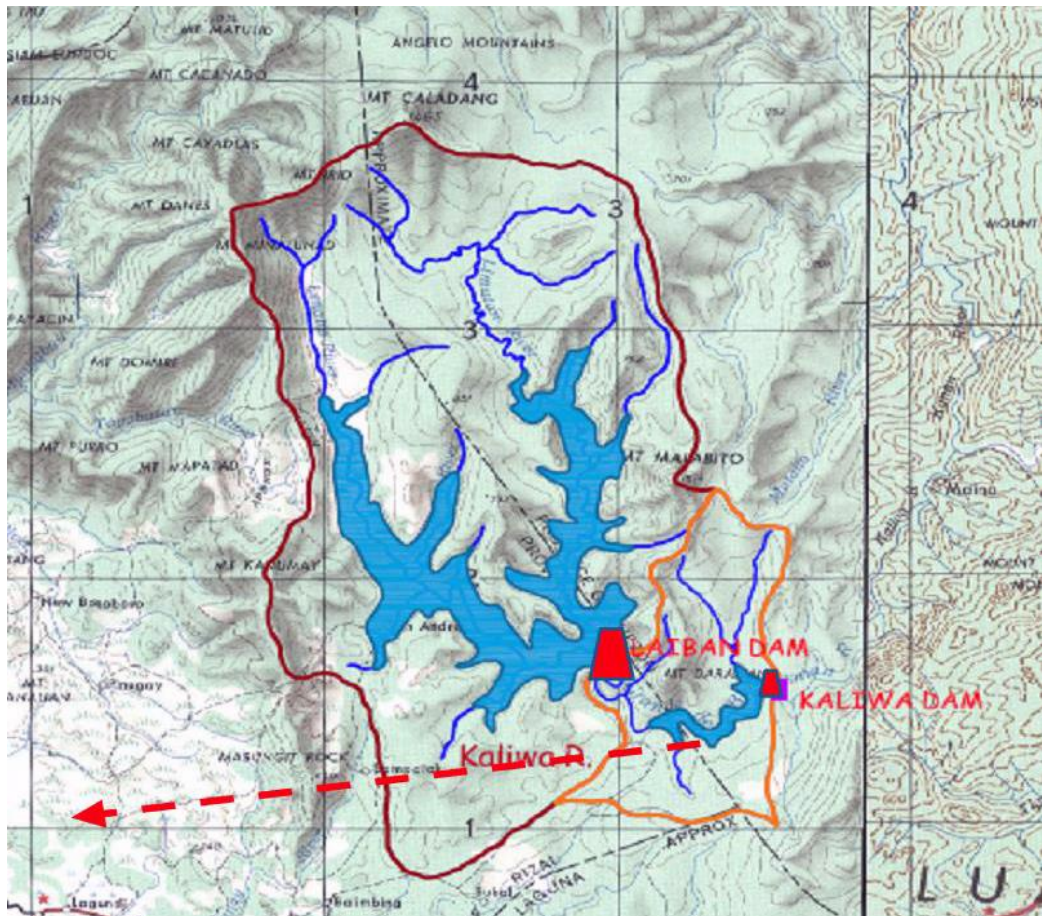
2007); it discusses an alternative to the Kaliwa Dam construction; and lastly provides an approach of multi-stakeholder participation which anchors itself from the case, especially on critical issues that affect and concerns different state agencies. Doing so provides an in-depth analysis and elaboration for Philippine policymakers to navigate the future direction of development projects and aid aspiring scholars who focus on the same issues while supplementing the probable solutions that may be delved through in similar cases of indigent contestations. While other literature and studies have discussed the negative implications of dam construction, only a few have compiled the predominant notions and narratives of the specific case of Kaliwa Dam in Quezon Province, Philippines. This paper will then elaborate on the case while pushing for a deliberative framework in mediating consensus, providing the most viable response, and the challenges that may occur in the deliberative process.

2. The Background: Shredding off The Kaliwa Dam Project

It is without a doubt that the Philippines was not merely facing the challenge posed by the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) as the number of cases continues to increase, demanding an immediate solution from the government rapidly—it also faces the weakening of the peso value and many economic and political predicaments. Nevertheless, among the most urgent is the one which concerns the people from the National Capital Region (NCR), which is the insufficiency of water resources, as it plunges below the safety level and has become a constant threat to urban communities, specifically the 12 million residents of NCR. The dry season has also posed some geographically set problems for the archipelago. It has been exacerbated by the worsening climate change, which contributed mainly to the country's water shortage. In 2018, the East Zone Concession in Metro Manila anticipated the supposed water shortage of the decade, as implied by the critical plummeting of the Angat Dam and the slow depletion of the La Mesa Dam, which supplies most of the water in Metro Manila (Mayuga, 2020). The Manila Water Co. Inc has largely augmented the supply of water from Angat Dam due to the escalated need for water supply as the country experiences a scorching climate, a growing population induced by the increasing number of people who will consume water, and the larger area of coverage of the water system with the consumption increasing from the usual two thousand-four hundred million liters per day (MLD). According to Mayuga (2020), the dam is only among the various projects in line with the Water Security Plan for 2018-2023, which was pursued by the Metropolitan Waterworks and Sewerage System (MWSS). The primary goal of the Kaliwa Dam is to empower the water source and provide maximum utility to Angat Dam, which will prevent the occurring water shortage problem. With the straining of the La-Mesa, Ipo, and Angat water systems, the Kaliwa Dam should be able to alleviate the problem and

will be the solution to securing water resources during hot climate conditions brought by El Niño.

Figure 1: The Map of Kaliwa Dam from Metropolitan Works and Sewerage System



Source: Bajo (2021)

Through China's Official Development Assistance (ODA), the Kaliwa Dam project was funded directly by the Chinese government, allotting 18.7 billion pesos administered by the China Energy Engineering Corporation (CEEC). The structure is 60 meters high and would be constructed in the Quezon Province's Barangay Magsaysay and Infanta municipality and Barangay Pagsangahan, General Nakar municipality. Some essential structures which will aid the new water system will be built, such as a 27.7 kilometers raw water conveyance tunnel designed to direct to other water treatment facilities. The Kaliwa Dam Project is an infrastructural boom brought by the Chinese Belt and Road Initiative and incorporated into the Duterte regime's development plan, Ambisyon Natin 2040

(See & See, 2022). If the project continues, the benefit that the government has constantly assured is the approximate capacity of raw water that the dam could hold. They guaranteed a collection of 600 million liters per day while maximizing 2,400 million liters per day, and this will ease the pressure on Angat dam while supplementing the needed raw water of urban communities, including towns of Cavite and Rizal and Metro Manila, which takes up 97 percent of consumed water (Garcia, 2019). However, despite the benefits, the dam construction continually assures indigenous and environmental communities have been opposing and calling for revoking the New Centennial Water Source-Kaliwa Dam project.

The Kaliwa Dam Project's administrator, Emmanuel B. Salamat, stated that despite the opposition's concern, they would take precautions against the disasters and minimize the environmental impact before the construction and the actual building of the conveyance tunnel and dam. He indicated that he thoroughly recognized the effect it could bring to the residents and the indigenous community of Sierra Madre's mountain range, as these lands are sources of subsistence and food for the IP communities. He also reassured that they would not be excluded from the integrated community development plan as they will relocate the affected communities, who will receive sufficient compensation (Miraflor, 2022). However, if these assurances are adequate, why do some environmental activists, non-governmental organizations, indigenous communities directly affected by this development, and experts on geological hazards oppose the idea of the Kaliwa Dam's construction despite the promise of collaboration and water security? The following sections thoroughly discuss these contentions.

Contentions on Violation of Legal Processes in Issuance of Environmental Compliance Certificate (ECC)

Large projects are usually ushered by political maneuverings (Fisher, 2010), and the Kaliwa Dam project, expected to utilize a large sum of money, was not much of an exemption. A few months after the government announced the solution for NCR's shortage of water, the Department of Environment and Natural Resources (DENR), through the Environmental Management Bureau, has already released an Environmental Compliance Certificate (ECC), and this is despite the disagreement that it raised for the indigenous people who live in the area, as well as the objection of environmentalist and advocates. This clearly violates the Local Government Code of 1991, where the government must have prior consultation on the subject. La Vina (2019) invoked *Lina Jr vs. Paño* (G.R. No. 129093, August 30, 2001), where the Court further clarified that any projects must have prior consultation with the main stakeholders on any developmental ventures that: 1) tends to incur pollution, 2) may bring climatic change, 3) may induce depletion of non-renewal sources, 4) has a degrading effect on the forest covers, range-land, and croplands, 5) may endanger and cause the eradication of plant or animal

species in this planet, and lastly, 6) may cause the eviction of a specific group of people where the developmental project or program is implemented. Further, the Local Government Code has said that having a public hearing is a necessity unless they are first-handedly recognized by the Environmental Management Bureau (EMB). It was also indicated that such procedures should be made earlier so that specific issues will be put on the table and be deliberated. Nevertheless, none of these initiatives were carried out, resulting in the absence of subsequent resolution and endorsement by the concerned local government unit (La Vina, 2019).

In response, the project has failed to provide the requirement entailed by NCIP AO No. 03, Series of 2012, a Free Prior and Informed Consent (FPIC), to start the project's construction. There were also allegations from Metropolitan Waterworks and Sewerage System (MWSS), along with the National Commission on Indigenous Peoples (NCIP), that local officials manipulated and railroaded the entire legal process. The Haribon Foundation (2019), in their analysis, has asserted that despite the existence of the Indigenous Peoples' Rights Act that protects the rights of the indigenous communities and provides them with the processes of Free, Prior, and Informed Consent, it is still insufficient in this case as several indigenous communities, specifically those in General Nakar and Tanay will have to leave their ancestral domain which is also the source of their sustenance and livelihood.

It can be discerned that the Department of Natural Resources, which has jurisdiction over environmental-related issues, that the project has completely disregarded the necessity for full compliance and the consultation procedures which should be issued from the local communities that will be susceptible to the construction of Kaliwa Dam. The non-observance to the rules where there must be an assembly for the concerned communities and a supposed period of consensus building where the indigenous people could push through their demands was not conducted. This made them unable to discern the merits and demerits of the proposals. Furthermore, they continually assert that they have already performed the initiatives of coordinating with people and are still doing so with the concerned parties to ensure smoother construction operations. Meanwhile, MWSS, along with the Department of Public Works and Highways (DPWH), received criticisms, and among those was the building of road access towards the dam's location. It breached the law without a permit secured from the Protected Area Management Board (PAMB) or the local government of Infanta overseeing the area covered by the road. Rovik Santiago Obanil, one of the leaders of the opposing NGO—the Stop Kaliwa Dam Network, affirmed that the road project had not acquired permission from the indigents in the approval of ECC, which should have been required by FPIC and by law (Conde, 2019).

The social, ecological, and environmental consequences are extensive in building large dams (Fisher, 2010). The construction of the Kaliwa Dam will significantly damage the Sierra Madre's biodiversity. According to La Vina (2019), the area that will be covered in the dam construction is considered a protected area which means that its creation will negatively affect the ecosystem, especially the vast portion of Kaliwa Watershed. This land ridge is deemed a national park, forest reserve, and wildlife sanctuary. Therefore, an initiative as significant as building large dams has violated the National Integrated Protected Areas System (NIPAS) Act and the Expanded NIPAS Act. The figure below shows the socio-environmental map of the construction of Kaliwa Dam, where the domain of its impact is identified following the overall structure of the terrain.

[illegible]

The Haribon Foundation (2019) has elaborated on the variety of endangered wildlife, including the critically endangered Philippine eagle (*Pithecophaga jefferyi*), the Philippine warty pig (*Sus philippensis*), the vulnerable Northern rufous hornbill (*Buceros hydrocorax*), the Philippine brown deer (*Rusa marianna*), and the endangered Northern Philippine hawk-eagle (*Nisaetus philippensis*). The wildlife also comprises the Luzon Endemic Bird Area's restricted-range birds, which cannot be found anywhere else. Further, it has clearly been stated in the Presidential Proclamation 1636 (series of 1977) that the Kaliwa Watershed—including its coastline and forests—is a habitat of 60 reptile species, 963 invertebrate species, 81 mammal species, 15 amphibian species, 1476 fish species, 60 reptile species, and lastly, 334 bird species. Hence, the condition implied by the Environmental Compliance Certificate (ECC) does not truly consider the large-scale effect the project could pose on the abundance of Sierra Madre's biodiversity. A context from the said certificate has stated that for the construction to persist, they must:

“...conduct and submit the precise inventory and assessment of threatened species that may be affected during clearing operations including maps showing the project location relative to the protected area boundaries and management zones, location of observed threatened species; land cover map indicating the various habitat types and location of management zones relative to the area for vegetation before the conduct of the Detailed Engineering Design (DED).”
(Fulgar, 2021; La vina, 2019)

Figure 3: An Image of the Philippine Eagle (*Pithecophaga jefferyi*)



Source: Simon (n.d.)

Regardless, the list will not do anything nor change the fact that it destroys significant habitats of countless animals if no move such as rehabilitation is considered by the authority (Talamayan, 2020). Even the resettlement of these animals further endangers the species. Moreover, it will kill the livelihood of the indigenous people who largely depend on farming and tourism through guiding hikers in the Sierra Madre mountains. The resident ethnic groups also considered this wide area a sacred site and ancestral burial ground. According to Salamat, they have considered all the possible environmental problems arising from dam construction. However, the MWSS's assessment of the building of Kaliwa Dam, which they forwarded to the DENR-EMB, tells a different story. The activities before the construction do not just modify the current landscape; they can also deteriorate the water quality leading to worsened health and sanitation problems. The critical component of constructing large projects is mobility and utilization of specialized equipment that incurs noise to the vast biodiversity, disturbing the rich biodiversity in the area. According to Mayuga (2020), the pre-construction phase is deadly to the wildlife species as it will immediately cause a disturbance, displacement, and tremendous damage to the wildlife habitat. There's also the expected effect it could bring to the land submergence of Barangay Daraitan's

springs and caves—tourist destinations for aspiring hikers. As the dam operates, there will be a considerable disruption to marine life and the threat to the proliferation of invasive species since the dam's presence allows changes in the migration pattern of aquatic species. Hence, these unforeseen mechanisms in the wildlife remained unrecognized. If it persists, there would be potential conflicts in water use, food source insufficiency, and navigational access problems in the Barangay Daraitan to Sitio Quebobosa, implying that it will widely affect the nearby residents.

Human Consequences and the Case of Sardar Sarovar Dam Construction

There are also dramatic consequences imposed by building large dams to generate hydropower, aside from ecological ones (Hite, 2022). It tends to be accompanied by displacement and destabilization of communities as the resettlement of indigenous communities is made to construct large water reservoirs. According to Fisher (2010), there is empirical evidence showing that impoverishment and social disruption are not minor risks: these have been the reality for most people involuntarily displaced by development. These pertain to an anticipated reality; the growth some see as advantageous comes with the cost of impoverishing others. The construction of the Kaliwa Dam will indisputably displace numerous people. This has been the case of the oustees of India, where immigrants of development projects resulted in political invisibility as they were forced to integrate with the poor and landless urban communities. In the broader picture, an estimated dam-related displacement amounted to fifty to sixty million people in the past five decades. The World Bank's study affirms that the worldwide displacement due to development programs in the current decade tends to be more than the tabulated displacement data during war or natural disasters (Fisher, 2010). This has been exacerbated in the advent of the pandemic, where the IP communities are most vulnerable; hence, their struggle to pursue needed resources or protections is aggravated (Smith-Morris, 2022).

India's case is a perfect example to derive a clear image of the social consequence that it implies. Along with China, they built numerous dams, displacing 20 million people in merely four decades. Among those was the Adivasis, which comprises 40 percent of the displaced individuals. Surprisingly enough, they constitute an estimated 6 percent of the Indian population. The likelihood of displacement of these indigenous populations in the construction of Sardar Sarovar Dam foretells that the one most susceptible to government projects involving relocation all around the world tends to be the marginalized sector, which is the most vulnerable, and in the Philippine case, indigenous communities (Dwivedi, 2002). The purpose of the construction of these development projects focuses on the interest of a more visible political citizenry who utilizes more resources and resides among the urban population; thus, about proceeding on

appropriation that benefits them most, and what best way to do this is to acquire resources from rural populations, which utilizes lesser resources.

Meanwhile, the justification of how the dam is often seen as a necessity for a transcending world towards modernity was highlighted by Vidyut Joshi, who has been amongst the pursuer of India's Sardar Sarovar dam construction:

"We have welcomed change in progress, development, and modernization. This being so, why should we object when tribal culture changes? A culture based on lower levels of technology and quality of life is bound to give way to a culture with superior technology and higher quality of life. This is development. What has happened to us is bound to happen to them because we are part of the same society."
(Fisher, 2019)

As these provide some irrefutable reasonings, we cannot deny how the notion of this sense of progress has been enumerated by various studies regarding its adverse effects where displacement endangers the communities of indigenous groups. In a societal context, it also can disrupt the means through which established interpersonal ties carry out social interactions, which is induced by spreading out the kinship networks of these alienated communities. The short-term effect may physically be plausible, but in the long term, this disruption implies widespread anomie, loss of security, and dismantling of cultural identity with the integration with the slums of urban communities and joining the migrant forces. Fisher (2019) made a significant statement saying that the indigenous groups are considered a vulnerable sector, with their remote residences that tend to be far from assimilative cultural influences. Hence, dislocations' economic and psychological disruptions are difficult for indigenous people. Displacing them also severs their strong cultural and spiritual ties to their ancestral domains and threatens the communal bonds and practices that hold their societies together. Thus, it revokes Vidyut Joshi defined the way to progress. Suppose progress is to benefit only the dominant element of society for the sake of compromising the marginalized. In that case, it was not progressing but an attempt to justify tyranny, discrimination, and state aggression incurred to the vulnerable sectors of society. The case of India's Sardar Sarovar Dam construction is very significant in the Kaliwa Dam construction as both contexts face a myriad of economic, social, and environmental impacts from their inception, which is also met with strong opposition by both scholars, activist groups, and the indigenous communities per se (Morse & Berger, 1992).

The Incurred Disaster Risk Hazards

Few of those who strongly oppose the construction of the dam have their argument grounded in the concern that the project will be situated in a location where it is near two of the Philippines' active faults, namely the Valley Fault System and the Philippine Fault Zone. It can be cited how relevant studies on seismology, such as the Japan International Cooperation Agency (JICA) and Iuchi & Esnard (2008), have indicated that the Kaliwa Dam constructions shall cover the Philippine Fault where there have been records of many large earthquakes and seismic activities in the past... specifically a six-centimeter relative movement observable in 1991 to 1993. They concluded that the Philippine Fault Zone is an area with high seismic activities, and this is evident in the catastrophe last July 18, 1880, when a massive earthquake in this zone devastated the Manila Cathedral as well as the churches of Mauban, Infanta, and other nearby establishments in Quezon Province. So, if a large earthquake happens in the future and has the potential to destroy the dam, the risk of heavy flooding will compromise the safety of around 100,000 individual lives (La Vina, 2019).

Aside from the geographic danger, there is also the notion of worsened flooding, especially in the aftermath of Typhoon Ulysses. According to the Center for Energy, Ecology, and Development (CEED) Executive Director Gerry Arances, the typhoon has brought tremendous casualties to the country. However, it might have been exacerbated if no protective barrier from the Sierra Madre had mitigated the impact. A portion of this mountain range will be destroyed once the Dam project commences its operations. The CEED also advocates for ecological integrity and energy democracy, so they also raise narratives concerning the issues of quarrying, mining, and logging in the watersheds and forests in Sierra Madre (Miraflor, 2022).

On Top of Ballooning Debts

From the government perspective, the BRI-funded dam construction projects will generate self-sustaining loan payments due to the enormous internal demands (Chirathivat et al., 2022). However, the same notion has been taken by Laos, resulting in a debt burden due to large dam build-ups to solve the energy and water shortage problem. The finance will come straight from China's ODA through the China Export-Import Bank (CEIB), another critical component of their loan trap. Nonetheless, these infrastructure financing activities reflect broader power relationships as forms of geoeconomic statecraft where countries do not wish for leverage of host countries. However, an uneven distribution benefits only a particular social group (Wijaya, 2022), like on China's BIR project in Malaysia, Indonesia, Philippines, and Singapore (Wang & Fu, 2022). This was one of Obanil's arguments stating that we would only incur an enormous loan that would not be necessary. The Philippines already have ballooning debt for building

other infrastructures proposed by the Build, Build, Build Program, which is anticipated to reach Php 8 trillion in 2021, equating to a 33.33 percent raise since 2016—the start of President Duterte’s administration. This is important to note, mainly as we correspond with the Laos case, where infrastructure lending from Chinese financial institutions has put the country in danger of a vicious debt cycle (Barney & Souksakoun, 2020).

3. Potential Alternatives and Viable Solutions

The alternatives for constructing any technologically innovative project must first be in line with considering the underlying social factors for it to be viable. This has always been an essential component in the case of dam planning (Fisher, 2010). This reflects the case of Gland, Switzerland, where forty representatives met, including those involved in dam construction, the assumed affected indigency, the concerned non-government organizations, and the experts in April 2019. Through active engagement of the key proponents in the project’s construction, issues are raised, and it yielded greater predictability for the probable outcome and efficiency of the actual construction. All around the globe, this integration of consensus-building before the construction of any project has always been considered. The organizations such as the World Conservation Union and the World Bank—with a mandate to assess energy development and water resources and review each development effectiveness of dams in response to internationally-accepted guidelines, criteria, and standards in the decision-making in the construction, planning, designing, decommissioning, and monitoring of dams—have always raised why multi-stakeholder participation is crucial (World Commission on Dams, 2022). The case of the Kaliwa Dam lacks the preceding of this process (Mayuga, 2020). Hence, it is only probable that any construction attempt should be halted to allow the residents and indigenous communities to assert their opinions and demand before the actual implementation of the project.

Japanese Firm’s Offer of Weir Construction

One of the alternatives that could be considered is the proposal of a firm from Japan to build a weir that will provide water systems for the shortage problem. A weir, commonly called a low-head dam, is a build-up that aims to change a river’s height level through the barrier covering a river’s width, altering water flow characteristics. Weir is less destructive to the environment, and a mere 7-meter-high wall was proposed, which is not as large as China’s 60-meter-high dam. As said by Toshikazu Nomura in a press conference of Osaka-based Global Utility Development Corp. Ltd. (GUDC), the proposed dam will only cost USD 410 million and, on top of that, utilizes a much more sustainable and long-term approach. It is expected to have a capacity worth 550 million L/day. Hence not only is it more feasible, but this alternative is also cost-efficient and is adequate to

curb the looming water scarcity problem. Nomura also emphasized that they would prioritize compliance with MWSS and utmost consideration of livelihood and communities in the area (Raymundo, 2019). Despite the renewal of the weir proposal in March 2019—since this was already presented in 2009—the government still chose the Kaliwa Dam, which remained controversial on the costly construction and the disregard for environmental and socio-cultural consequences. With the inability to provide a concrete solution to the procedural and substantial concerns, the project's construction should not be granted. Still, it continues to persist as it is continually persecuted based on illegality and immorality, for it does not merely violate the rights of indigenous people. It destroys the habitat of millions of species as well.

Protection and Rehabilitation of Degraded Watersheds

Obanil has elaborated on the viable alternatives aside from a large dam that could be able to deal with the problem. For once, he stated that biodiversity must be protected in all existing watersheds surrounding Metro Manila, with a critical emphasis on robust watershed management systems. La Mesa Dam, when managed with strong government regulation, paired with other water concessionaires, would undoubtedly curb the water problem and be far more sustainable. According to experts, it is also probable to look at the Laguna Bay and Wawa Dam as potential water sources (dela Cruz, 2019).

It has been said that watershed forests' conservation is the primary priority. In Angat and La Mesa, watersheds must be taken care of to ensure that water supplies for the NCR shall last for generations. Hence, protecting and rehabilitating degraded watersheds would yield a preemptive, practical, and affordable solution (La Vina, 2019). Instead of building a new dam, the government must focus on repairing, improving, and maintaining the existing dams since rehabilitating the current water reservoir would reduce reliance on main distribution facilities and systems. This involves nurturing the used water concessionaires to prevent water leakages in pipes, which is also a viable economic solution. Another possible action to take is to indulge in new technologies. There are lots of unexplored water sources which could be utilized with the proper approach. Instead of building dams, it is wiser to explore the wasted water, which amounts to 80 to 85 percent (Mayuga, 2019). The Haribon Foundation (2019) proposed that these waters when treated, can be used for landscape or agricultural irrigations and industrial processes. Lastly, there should be a thorough implementation of policies involving water conservation. With the LGC of 1991, it gives more responsibility to the local government to supervise issues concerning water conservation and sustainable practices.

On-going Movements and Resistance

With the arguments mentioned, the only solution is to stop the construction of the Kaliwa Dam and proceed to a more viable alternative. However, with the continuous progress in the mountains of Sierra Madre, the government does not consider halting the project as an option. It would more likely push the construction through despite the continuous calling out of the indigenous communities, activists, and environmental experts. Such plight was not new in the history of dam construction and developments, which oppresses the marginalized, and the most action they took was to form alliances and embody resistance. Fisher (2010) made it clear by indicating that forms of resistance in dam constructions tend to be more effective in asserting long-term interests rather than merely cooperating. Several countries, such as Latin America and Brazil, have collaborated with the international movement to oppose dam projects and show that they are not powerless. Initiatives such as the international conference in Curitiba, Brazil, which gathered the displaced people of dam construction, have proven themselves essential such that they collectively pronounced declarations saying that over the years, they have shown their growing power...that they are strong, diverse, and united and that their cause is, to assure that the struggle of the indigenous people all around the world is heard and recognized by the international community. They also made a moratorium saying that they will not stop demanding the communities' respective governments until "the territorial rights of indigenous, tribal, semi-tribal, and traditional populations affected by dams are fully respected through providing them with territories which allow them to regain their previous cultural and economic conditions (Fisher, 2010)."

In the Philippines, the growing movement of the Stop Kaliwa Dam Network (SKDN) has continually gained national and international support. They are very particular in their references as to why they strongly oppose the building of the dam, citing the scientific basis and broad implication of the dam construction. The government has said that the opposition merely comprises the "narrow-minded minority," Obanil has opposed this, saying that the grassroots have opposed the construction, except the Municipal Development Council of Gen. Nakar. Hence, this invalidation through coining narrow-mindedness is an attempt to silence the looming dissents from the involved indigency and groups of organizations and individuals who clearly articulated their position on the Kaliwa Dam, citing negative implications and impacts in social, environmental, economic, and cultural dimensions. Nevertheless, earlier movements of anti-dam notions in the Philippines have always focused on the malpractice and nonadherence to FPIC policies (Cariño & Colchester, 2010; Ibabao, Baliao & Lizada, 2013), and eco-social problems linked to political ecology as implied by externally funded development ventures (Kim, 2010). This pertains that the Kaliwa Dam project is only among the several issues of indigenous

marginalization concerning the displacement and dispossession of the Philippine IP (Talamayan, 2020). The Duterte administration has also, so far, worked in climate adaptation through violent measures, including subversion of indigenous people's land rights, exhorting devastating climate change realities, denigration of multilateral mitigation efforts as colonial injustice, and lastly, the extrajudicial killings of activists (Smith, 2022; Javante de Dios, 2022). The unsolicited infrastructure development also poses some concerns (Ito, 2022). These contextual environments must also be assessed in the discourse of indigenous struggle in the Philippines.

Reconsideration of the Cost and Benefits

The construction of large projects such as the Kaliwa Dam is demanded to weigh the cost and benefits. Fisher (2010) defined cost/benefit analysis (CBAs) as "generally weighing projections of aggregate costs against aggregate benefits of dam projects without regard for the distribution of these costs and benefits." When the projected effect is adverse, the justification for this would be that the aggregate benefit outweighs the sum of the cost (such cost is derived from the calculations of some accounts of negative implications to the displaced set of people, yet this does not sum for all of its adverse effects). This calculation is problematic because it tends to be constantly overestimated. In the equation, the analyst pursues a generalization that minimizes the values of resources, including the adverse threat that it poses to the endangered ecosystem.

In contrast, the benefit of having more water to supplement the shortage problem is maximized. With this, it is vital to consider the social and environmental costs before coming up with these tremendous projects. The limited purview only aggravates the problem that comes right after the construction of the large dams, making it appear unanticipated, rendering the concerned citizenry incapable of handling the consequences it poses. Thus, what is needed requires not a merely informed mechanism on what is to be considered as the cost and the advantage obtained in building dams, but the transformation that is incurred in every decision of development and a thorough reconsideration of the measures that should be conducted and recognizing what would be the trade-offs. Undoubtedly, there shall never be justice in acts that destroy communities to quench the thirst for resources of another.

Efforts to Reduce Water Consumption

Such a solution was already stated as an alternative; however, the means through which it will be conducted must be elaborated further. One of Obanil's concerns is the dire need to minimize the demand. This is done through massive educating of the citizenry and the aggressive promotion of conserving water to mitigate all non-revenue water by concessionaires. It should also be considered

that pilferage problems in the existing water systems contribute mainly to water loss. The government chose to create a new water system instead of just treating the problem that caused the shortage in the first place. The alarming trend of 20L to 400L water intake per person in Metro Manila is equivalent to 1-2 drums of water wasted per person (Yacat, 2011). It implies that particular action of the government must be focused on conserving water and even using recycled water through harvesting and investing even in rainwater. Another important proposal is separating what should be used for drinking and what can be used for cleaning and flushing the toilet since such measure assures more conserved water, thus reducing demand for water use. Furthermore, there are other sustainable supply networks to venture from, for instance, saltwater desalination, non-revenue water recovery, and rainwater harvesting (Roco, Alano, & Promentilla, 2022).

4. Multi-stakeholder Participation Framed After Deliberative Policy Analysis

The essence of the Kaliwa Dam situation is that it showcases the persistence of the Philippine community's traditional problems that disregard consultatory efforts citing political corruption and adherence to foreign demands rather than the immediate local necessities. Gera (2016) discussed the ethnic representation in the existing Philippine bureaucracy. Here, she stated that it is indeed beneficial to society to have indigenous people be participative in the government since it legitimizes it and nourishes the civil service to respond to the diversified communities' needs. Citing David Levitan (1946), she discussed that the institution might only acquire bureaucratic accountability when the bureaucrats genuinely represent the people and act as a proxy for people's aspirations. Going back to the claim of Stop Kaliwa Dam Network, all the indigents except their officials agreed to the project. Thus, the one tasked to collate the collective decision of the entire community has denied his role and made an unaccounted move. Hence, Gera (2016) provided coherence and relevance to the struggle of the marginalized indigenous people in society. It should also be stated that indigenous people could hardly acquire a share of opportunities in the civil service career, more so, demand something from the government. Thus, despite several initiatives like IPRA, the Sierra Madre mountains' indigency remained deprived of their rights to their ancestral domains.

The catastrophic impact of the lack of coordinative actions between the policymakers and the constituencies affected by the construction of Kaliwa Dam should have been prevented if a transparent model had been used to implicate the heuristic framework of multi-stakeholder integration and policy engagements. The Kaliwa Dam Project only implies the power dynamics of existing agencies with different ecological narratives; hence, public deliberation should consider this so that these power dynamics are neutralized. This has been the notion implied

by the deliberative policy analysis. As coined in Dryzek's (2007) formulation of a deliberative system, it is necessary to substantiate these three fundamental principles for achieving deliberation: authenticity, inclusiveness, and consequentiality:

(1) By authenticity, it means that the deliberation's primary focus is centered on (i) inducing reflection and sharing of preferences in the absence of impending threats or coercive measures, (ii) everyone was allowed to share opinions and those who have contrasting opinions may still find meaning and accept.

(2) There is inclusivity in the deliberation process as the discourse provides the opportunity to discuss the ideas of all affected actors or concerned representatives.

(3) By consequential, deliberation can make a difference in the overall collective outcome, that it may influence or determine a system's regulations according to the discourse's deliberative potential. These outcomes refer to laws, even codified decisions concerning public policy and international treaties, the informal ones concerning governance networks, or those that imply massive cultural changes.

Furthermore, Dryzek (2007) stated that the prime goal of the deliberative process has never been about forming consensus; instead, it is to produce a meta-consensus that structuralizes continued disputes. Also, in proceeding to subsequent cases of studying deliberations, Dryzek (2007) provided an analytical framework relevant to operationalizing deliberative systems. The framework constitutes six critical elements utilized in thoroughly assessing a given system as it corresponds to the principles mentioned above of inclusiveness, authenticity, and consequentiality:

(1) An existence of a public space where such discourses are held and wide-ranging communications are conducted. Such a place is preferred to have no legal restrictions or constricting barriers.

(2) There is an empowered space, which deviates from the public space in a way that such space is where it caters to authoritative decisions.

(3) There is the notion of transmission, which means that the deliberation in public space is not isolated to how the empowered space deliberates public policies; it directs and influences it.

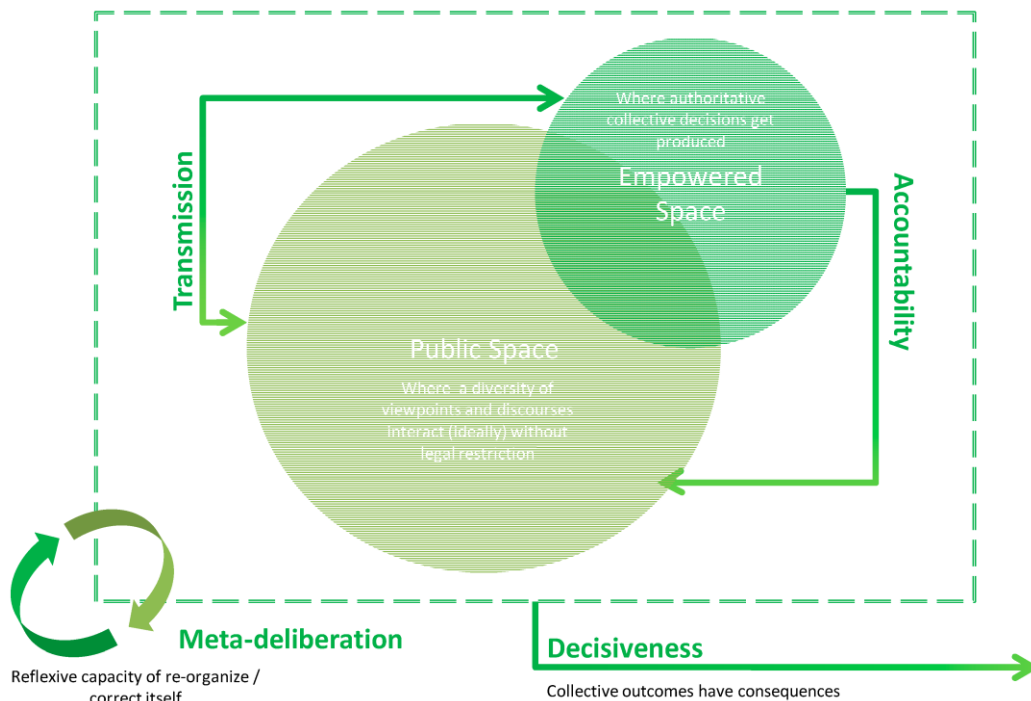
(4) Accountability is upheld. The actors of empowered space who enact meaning mechanisms are given an account of whatever actions or decisions they come through.

(5) The meta-deliberation or the reflexive capacity of the system exists where it deliberates the whole organization and creates corrective or reformatory measures.

(6) There is a sense of decisiveness as understood in the purview that the collective outcomes are products of the corroborated efforts inside the system.

The deliberative public policy framework as an approach to the Kaliwa Dam Project construction is suitable for the case Kaliwa Dam Project because abiding by the previous issues discussed, like the economic scarcity notions, biodiversity problems, geographic hazard, and social displacement problems, can be addressed in a space where people from different backgrounds are free to vent out their experiential inputs. The community-centered network for collaboration must be understood in the purview of systemic and systematic injustices experienced by IP communities (Kingdon, 2022). Habermas (1984), in looking at the social dimension of philosophy, has focused on the possibility of understanding people's lifeworld (formed identity from unique aggregated experiences) and deems that consensus is met when people can negotiate and employ communicative rationality in their discourses. Furthermore, public participation, which was encouraged in a deliberative framework, enhances institutional and policy legitimacy, citizen influence, learning, and social responsibilities (Petts, 2001)

Figure 4: The Diagram of Dryzek's (2007) Deliberative Policy Framework



Source: Dryzek (2007)

While the deliberative policy framework assumes the ideal state of public space and Locke's purview of human nature—which means each actor is motivated by inherent goodness within them—this assumption may deviate from the actual reality, which in turn, makes the application of deliberative framework a lot more challenging in the context of the Kaliwa Dam construction. The following points further implicate these hurdles:

- The immediacy of the matter and the resources for deliberative initiatives. Among the criticisms of the deliberative policy framework is the time factor, which considers the duration of the deliberation process to achieve consensus. The urgency of the water scarcity problem in NCR requires immediate solutions. The thorough derivation of meticulously crafted responses from an authoritative body must inculcate various responses and integrate opinions from stakeholders with distinct interests. It also requires resources to fund these efforts and initiatives and to ensure that all stakeholders are accounted for in policy formulations.
- The emotional factor in consensus building. In deliberative discussions, there is a tendency to focus on factual notions, not to mention the various emotions that appeal to individuals, like feelings, interior modes/moods, drives, and desires, which manifest in an unconscious, unreasonable, and irrational manner. In the conduct of discussion, people are not merely wired for reasons but also for how emotions put forth ideas at the table (Backer, 2016). This is overlooked in deliberative democracy as it assumes minds as something free from the manifestation of preconceived notions. Hence, desires must be suppressed (Ruitenberg, 2009, p. 3). This can be mended through meticulous discourse that thoroughly filters the most reasonable discourses in a rigid deliberative process—and yet, there must be a contextual derivation of the simplistic framework for the deliberative public policy to mend individual differences.
- The Philippine political system, traditional values, and purview of crony capitalism in indigenous issues and policy response. The adherence to neoliberalism as the focal basis of economic activity limits the intervention of the government in societal affairs; hence, it does not concern itself with mediating critical issues like the disruption of communities with large-scale developmental projects (Bello, 2019)—like the Kaliwa Dam project so long as it augments market activity. The Philippines is tied to neoliberal discourse, which is also neatly intertwined with the corruption brought by the rampant crony capitalism in the country. The country's institutions are relatively weak with the presence of rent-seeking elites—which is also rooted in the country's political culture dominated by patronage and clientelism (Hau, 2022). As a result, it hinders any potential steps for consultatory measures, including inputs from marginalized sectors. These crony capitalists have also displayed a level of loyalty to external

influences like China or the US to achieve personal interests. This has been elaborated by Sison (1970) in expressing how the imperialist countries have taken advantage of the weakness of the country's political system. Hence, for attempts to have consultatory procedures and deliberative conduct, these issues need to be resolved and supplemented with adequate solutions that guarantee the existence of Dryzek's six critical elements of the deliberative framework.

5. Conclusion

This paper provides the background of the Kaliwa Dam Project and a thorough analysis of the underlying issues embedded in its construction. Hence, it discusses the background and shredding of the case, implicating the halting of the Kaliwa Dam Project in Quezon Province due to the violation processes, the biodiversity issues, also the human consequence with the inclusion of a similar context which should be considered in analyzing the dimensions of the discourse, the incurred disaster risk hazard, and finally the implication of the project regarding Philippine's ballooning debt. Furthermore, potential alternatives were also laid down, which tackle the reconsideration of the Japanese Firm's weir construction, building networks, mass movements and improvements of collaboration, reevaluation of the project's costs and benefits, reechoing of water conservation measures to reduce water demands, and lastly, rehabilitation of degraded watersheds.

Table 1: Summary of Arguments on Halting Kaliwa Dam Construction and the Alternatives/ Prospected Solutions

On Halting the Kaliwa Dam Construction	Alternatives/ Prospected Solutions
Contentions on violation of legal processes in the issuance of Environmental Compliance Certificate (ECC)	Reconsideration of the Japanese firm's weir construction
Disagreements concerning complete disregard for biodiversity issues	Building networks, mass movements, collaboration, and resistance
The implication in terms of human consequences	Reevaluation of the costs and benefits
The threat to disaster risk hazards	Reechoing efforts to reduce water consumption through wise use and conservation measures
Ballooning debt and the incurred economic repercussions	Rehabilitation of degraded watersheds

While the means to go forward are immediate, this paper also offers the multi-stakeholder participation implied by the deliberative policy framework. It means the inclusion of all sectors of society in deciding socially and ecologically altering development projects requires adherence to coordination with people who are anticipated to be directly affected and analysis from experts. With this, it is also imperative that thorough scrutiny of the framework is meticulously investigated, especially in the case of the Kaliwa Dam project, to examine its viability. Hence, the paper presents the possible constraints of applying the framework in the case, especially when looking at the purview of the Philippine political situation. These were discussed in the immediacy of the matter at hand and the resources for deliberative initiatives, the hurdle of deliberative framework that there are emotional factors in the process of consensus building, and lastly, the context of the Philippine political system, traditional values, and purview of crony capitalism in indigenous issues and policy response.

In understanding the notions of political dynamics in inter-indigenous discourse, Kerkvliet's (2009) understanding of conventional politics provides that it only takes stirring of these indigenous communities' political environment to make them react with engagement. As he has said, politics does not just settle to authorities or organizations; it forms everywhere, whenever there are people and communities. This is important, especially since what has been missed by technocratic ventures to whom initiators of policies and political maneuvers are the awareness of the ongoing political discourse of the community where such implementation was acted upon. Hence, this refers to ordinary people and the peasantry who could be engaged in political life just by working day per day, which in turn has grasped and comprehended, in their context, the social system they are in. In this regard, in the case of Kaliwa Dam, we could assume that these indigenous communities employ the uniquely formed conventional politics in their communities, and the only means to permeate these bubbles of political ideas and insight is to engage them in meaningful discourse; this is what the deliberative policy framework offers.

References

- Aiken, S. R., & Leigh, C. H. (2015). Dams and Indigenous Peoples in Malaysia: Development, Displacement, and Resettlement. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 97(1), 69-93.
- Athayde, S. (2014). Introduction: Indigenous Peoples, Dams, and Resistance. The University of Florida. *Tipiti: Journal of the Society for the Anthropology of Lowland South America*, 12(2). <https://digitalcommons.trinity.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1181&context=tipiti>
- Backer, D. (2016). Democracy and Education: The Critique of Deliberative Discussion. West Chester University of Pennsylvania. *Democracy and Education*, 25(1), 1-6.
- Bajo, A. F. (2021). *House Panel Wants Construction Work in Kaliwa Dam Project to Stop*. GMA News. <https://www.gmanetwork.com/news/topstories/nation/791002/house-panel-wants-construction-work-in-kaliwa-dam-project-to-stop/story/>
- Barney, K., & Souksakoun, K. (2021). Credit Crunch: Chinese Infrastructure Lending and Lao Sovereign Debt. *Asia & the Pacific Policy Studies*, 8(1), 94-113.
- Behera, D. K. (2013). Dams, Development and the Exclusion of Indigenous Groups: A Case from Odisha. In U. Skoda, K. B. Nielsen, & M. Q. Fibiger (Eds.), *Navigating Social Exclusion and Inclusion in Contemporary India and Beyond: Structures, Agents, Practices* (pp. 167-187). Anthem Press.
- Bello, W. (2019). *Neoliberalism as a Hegemonic Ideology in the Philippines*. Transnational Institute. <https://www.tni.org/en/article/neoliberalism-as-hegemonic-ideology-in-the-philippines>
- Camba, A., Cruz, J., Magat, J., & Tritto, A. (2021). Explaining the Belt and Road in the Philippines: Elite Consolidation, Construction Contracts, and Online Gambling Capital. In J. C. Liow, H. Liu, & G. Xue (Eds.), *Research Handbook on the Belt and Road Initiative* (pp. 138-150). Edward Elgar Publishing.
- Cariño, J., & Colchester, J. (2010). From Dams to Development Justice: Progress with 'Free, Prior, and Informed Consent' Since the World Commissions on Dams. *Water Alternatives*, 3(2), 423-437.
- Chavez, L. (2023). *A Philippine Tribe that Defeated a Dam Prepares to Fight its Reincarnation*. Indigenous Peoples Major Group for Sustainable Development. <https://indigenouspeoples-sdg.org/index.php/english/ttt/1249-a-philippine-tribe-that-defeated-a-dam-prepares-to-fight-its-reincarnation>
- Chirathivat, S., Rutchatorn, B., & Devendrakumar, A. (Eds.). (2022). China's Belt and Road Initiative in ASEAN: Growing Presence, Recent Progress and Future Challenges. World Scientific.

- Clemente, T. S. (2022). Discourse, Empirics, and Perceptions on Investment and Aid: Reconsidering Chinese and Japanese Relations with the Philippines. In M. Tanigaki (Ed.), *Japan and Asia* (pp. 43-78). Springer.
- Conde, M. (2019). *President 'Misinformed or Misinforming' Public About Kaliwa Dam, Say NGOs*. Rappler. <https://www.rappler.com/nation/245014-duterte-either-misinformed-misinforming-public-about-kaliwa-dam-project/#:~:text=Obanil%20said%20that%2C%20%E2%80%9Cthe%20funding%20for%20the%20dam,the%20concerns%20of%20IPs%20or%20Metro%20Manila%E2%80%99s%20residents>
- dela Cruz, R. (2019). *Laguna de Bay is Now a Source of Potable Water*. manilastandard.net. <https://www.manilastandard.net/business/corporate/301456/laguna-de-bay-now-a-source-of-potable-water.html>
- Dryzek, J. S. (2007). Theory, Evidence, and the Tasks of Deliberation. In S. Rosenberg (Ed.), *Deliberation, Participation and Democracy: Can the People Govern?* (pp. 237–250). Palgrave-Macmillan.
- Dwivedi, R. (2002). Displacement, Risks and Resistance: Local Perceptions and Actions in the Sardar Sarovar. *Development and Change*, 30(1), 43-78. <https://doi.org/10.1111/1467-7660.00107>
- Fisher, W. (2010). *Going Under: Indigenous Peoples and the Struggle Against Large Dams*. Cultural Survival Quarterly Magazine. <https://www.culturalsurvival.org/publications/cultural-survival-quarterly/going-under-indigenous-peoples-and-struggle-against-large>
- Fulgar, I. (2021). *Environmental Compliance Certificate Online Application. Architect in the Philippines into New Designs & Land Ventures*. Architect in the Philippines into New Designs & Land Ventures. <https://www.ianfulgar.com/property-development/environmental-compliance-certificate-online-application/>
- Garcia, M. A. (2019). *What is the Kaliwa Dam Project?*. GMA New Online. <https://www.gmanetwork.com/news/topstories/nation/713465/what-is-the-kaliwa-dam-project/story/>
- Gera, W. (2016). The Politics of Ethnic Representation in Philippine Bureaucracy. *Ethnic and Racial Studies*, 39(5), 858-877.
- Habermas, J. (1984). Habermas: Questions and Counterquestions. *Praxis International*, 4(3), 229-249.
- Haribon Foundation. (2019). *Stop Kaliwa Dam*. Haribon Foundation. <https://haribon.org.ph/stop-kaliwa-dam/>
- Hau, C. S. (2016). *What is "Crony Capitalism"?*. Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University. <https://archive.ph/JGsAl#selection-453.17-453.69>
- Heller, P., & Rao, V. (Eds.). (2015). *Deliberation and Development: Rethinking the Role of Voice and Collective Action in Unequal Societies*. World Bank Publications.

- Hite, E. B. (2022). The Many-headed Hydra: Assessing the Indigenous-Hydropower Cycle in Costa Rica. *Journal of Political Ecology*, 29(1), 656-671.
- Ibabao, R. A., Baliao, M. E. D., & Lizada, J. C. (2013). A Review of Free Prior Informed Consent Implementation: The Case of a Large Dam Project in Iloilo, Philippines. *Philippine Journal of Social Sciences and Humanities*, 18(2), 49-63.
- Ito, S. (2022). Changes in Infrastructure Governance Over Three Decades in the Philippines. In S. Ito (Ed.), *Infrastructure Development and Public-Private Partnership* (pp. 57-77). Springer.
- Iuchi, K., & Esnard, A. (2008). Earthquake impact mitigation in poor urban areas: The case of Metropolitan Manila. *Disaster Prevention and Management*, 17(4), 454-469. <https://doi.org/10.1108/09653560810901700>
- Javate de Dios, A. (2022). Democracy Under Strain in the Philippines: The Populist Politics and Diplomacy of President Rodrigo Duterte. In R. G. Patman, P. Köllner, & B. Kiglics (Eds.), *From Asia-Pacific to Indo-Pacific* (pp. 303-325). Palgrave Macmillan.
- Jiang, J. (2022). *Laos Faces Debt Crisis After Borrowing Billions from China*. EAST ASIA. <https://www.voanews.com/a/laos-faces-debt-crisis-after-borrowing-billions-from-china-/6641633.html#:~:text=According%20to%20a%20World%20Bank%20report%20published%20in,loans%20to%20fund%20projects%20including%20the%20China-Laos%20railway>
- Kerkvliet, B. (2009). Everyday Politics in Peasant Societies (and Ours). *The Journal of Peasant Studies* 36(1), 227-243.
- Kim, S. (2010). Greening the Dam: The Case of the San Roque Multi-purpose Project in the Philippines, *Geoforum*, 41(4), 627-637.
- Kingdon, R. (2022). *Dam Watch International: The Role of Community-grounded Transnational Collaboration in Countering “Sustainable” Dam Development Worldwide* [Master's thesis, University of Manitoba].
- La Vina, T. (2019). *The Illegal and Immoral Kaliwa Dam ECC*. Rappler. <https://www.rappler.com/voices/thought-leaders/opinion-the-illegal-and-immoral-kaliwa-dam-ecc>
- Levitan, D. (1946). The Responsibility of Administrative Officials in a Democratic Society. *Political Science Quarterly*, 61(4), 562-598.
- Macan-Markar, M. (2020). *Laos' Debt Woes Worsen as Bills for China-funded Dams Loom*. Nikkei Asia. <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Coronavirus/Laos-debt-woes-worsen-as-bills-for-China-funded-dams-loom>
- Maher, R. (2019). Pragmatic Community Resistance Within New Indigenous Ruralities: Lessons from a Failed Hydropower Dam in Chile. *Journal of Rural Studies*, 68, 63-74.

- Mallari, D.T., & Reyes, D. (2022). Green Group Welcomes Kaliwa Dam Project Suspension. INQUIRER.NET. <https://newsinfo.inquirer.net/1680380/green-group-welcomes-dam-project-suspension>
- Mayuga, J. (2020). *All Eyes on the Kaliwa Dam Project: Will Its Benefits Outweigh the Costs?*. BusinessMirror. <https://businessmirror.com.ph/2020/05/28/all-eyes-on-the-kaliwa-dam-project-will-its-benefits-outweigh-the-costs/>
- Miraflor, M. B. (2022). *Kaliwa Dam Feared to Worsen Flooding in Metro Manila*. Manila Bulletin. <https://mb.com.ph/2020/11/17/kaliwa-dam-feared-to-worsen-flooding-in-metro-manila-1/>
- Morse, B., & Berger, T. R. (1992). *Sardar Sarovar-Report of the Independent Team*. Resource Futures International Inc.
- Petts, J. (2001). Evaluating the Effectiveness of Deliberative Processes: Waste Management Case-studies. *Journal of environmental planning and management*, 44(2), 207-226.
- Raymundo, P. (2019). *Japanese Firm Renews Proposal on Kaliwa Dam Project*. Philippine News Agency. <https://www.pna.gov.ph/articles/1064848>
- Roco, J. B. A., Alano, V. H. O., & Promentilla, M. A. B. (2022). Urban Water Supply Planning and Management Via an Integrated P-graph-Analytic Hierarchy Process Framework. *Chemical Engineering Transactions*, 94, 1081-1086.
- Ruitenbergh, C. W. (2009). Educating Political Adversaries: Chantal Mouffe and Radical Democratic Citizenship Education. *Studies in Philosophy and Education*, 28(3), 1-10.
- See, T., & See, C. (2019). The Rise of China, New Immigrants and Changing Policies on Chinese Overseas: Impact on the Philippines. In D. Singh & M. Cook (Eds.), *Southeast Asian Affairs 2019* (pp. 275-294). ISEAS—Yusof Ishak Institute.
- Simon, C. (n.d). Philippine Eagle. The Peregrine Fund. <https://www.peregrinefund.org/explore-raptors-species/eagles/philippine-eagle>
- Sison, J. (1970). Climates of Control: Violent Adaptation and Climate Change in the Philippines. *Political Geography*, 99. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2022.102740>
- Smith, W. (2022). Climates of Control: Violent Adaptation and Climate Change in the Philippines. *Political Geography*, 99, 102740.
- Smith-Morris, C., Juárez-López, B. N. M., Tapia, A., & Shahim, B. (2022). Indigenous Sovereignty, Data Sourcing, and Knowledge Sharing for Health. *Global Public Health*, 17(7), 1-11.
- Talamayan, F. (2020). *Mapping Anti-Dam Movements: The Politics of Water Reservoir Construction and Hydropower Development Projects in the*

- Philippines*. International Center for Cultural Studies Working Paper Series. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3748391
- Wang, Z., & Fu, Y. (2022). Local Politics and Fluctuating Engagement with China: Analysing the Belt and Road Initiative in Maritime Southeast Asia. *The Chinese Journal of International Politics*, 15(2), 163-182.
- Wijaya, T. (2022). *The Political Economy of Japanese and Chinese Infrastructure Financing Governance in Indonesia: Organising Alliances, Institutions, and Ideology* [Doctoral dissertation, Murdoch University].
- World Commission on Dams. (2022). *The World Commission on Dams*. International Rivers. <https://archive.internationalrivers.org/campaigns/the-world-commission-on-dams>
- Yacat, R. (2011). *How Much Water Do Households Require?*. Philippine Institute for Development Studies. <https://issuu.com/ryacat/docs/pidspn9911#:~:text=Estimates%20of%20water%20usage%20in%20Metro%20Manila%20by,Corplan%201996%2C%20Haman%201996%2C%20David%20and%20Inocencio%201996a%29>
- Yang, L. (2007). *China's Three Gorges Dam Under Fire*. Time. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1671000,00.html>

สงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน: บทบาทและดุลอำนาจที่แปรเปลี่ยนไปของสหรัฐอเมริกา

นภควัฒน์ วันชัย¹

วันที่รับบทความ: 25 ธันวาคม 2565; วันที่แก้ไขล่าสุด: 8 มีนาคม 2566; วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 21 มีนาคม 2566

บทคัดย่อ

สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา และจีนสะท้อนถึงการรักษาสถานะอำนาจของสหรัฐฯ ผ่านนโยบายทางเศรษฐกิจและนโยบายการต่างประเทศที่มีต่อจีน โดยแสดงให้เห็นถึงประสงค์ต่อการรักษา “สถานะ” อำนาจเดิม ดังนั้น ปัจจัยจากบทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ และดุลอำนาจของสหรัฐฯ จึงเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของเศรษฐกิจโลก ด้วยเหตุนี้วัตถุประสงค์ของการศึกษาในบทความชิ้นนี้ คือ 1) ศึกษานโยบายทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการรักษาสถานะอำนาจของสหรัฐฯ 2) ศึกษาบทบาทของสหรัฐฯ ต่อการแข่งขันด้านเทคโนโลยี และ 3) ทบทวนความเข้าใจต่อการรักษาสถานะอำนาจและบทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ โดยนำทฤษฎีสมมาตรและสัจนิยม รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของบทบาททางเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์-ภูมิเศรษฐศาสตร์ประกอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาจึงพบว่า ดุลอำนาจของสหรัฐฯ และบทบาททางเศรษฐกิจจึงถูกท้าทายและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องด้วยการก้าวขึ้นมาของจีนจากการแข่งขันทางเทคโนโลยีและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผลจากการแข่งขันดังกล่าวส่งผลให้สหรัฐฯ ต้องเสริมสร้างบทบาททางเทคโนโลยีเพื่อรักษาความเป็นผู้นำ ทั้งนี้ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจไม่อาจเพียงพอต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิม จึงกล่าวได้ว่านโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการรักษาความเป็นผู้นำโลกของสหรัฐฯ

คำสำคัญ สงครามการค้า, สหรัฐอเมริกา, จีน, การแข่งขัน

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปทุมธานี 12121 อีเมล: naphakawatwanchai@gmail.com

The China-United States Trade War: Changing Roles and Balance of Power in the United States

Naphakhawat Wanchai²

Received: 25 December 2022; Revised: 8 March 2023; Accepted: 21 March 2023

Abstract

The China–United States trade war reflects the preservation of American power status through economic and foreign policy towards China. It reveals a desire to maintain an original power status. Therefore, factors related to the economic role of the United States (US) and the balance of power in the US change according to world economic development. For this reason, this article aims to study: 1) economic policies significant for maintaining US power status; 2) the US role in technological competition; and 3) US understanding of how to maintain power and economic status through asymmetrical theory and realism, including related research on the role of the economy and geopolitical-geoeconomic analysis. Results were that the US balance and its economic role are challenged and shifting. Chinese rise in technological competition and economic growth incites US competition. To maintain leadership, technological roles must be strengthened. However, economic conditions may be insufficient for maintaining the status quo. U.S. foreign policy developments may be needed to maintain U.S. global leadership in maintaining international relations and providing financial assistance to developing nations.

Keywords Trade War, United States, China, Competition

² Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Rangsit Center, Pathum Thani 12121.
E-mail: naphakhawatwanchai@gmail.com

1. บทนำ

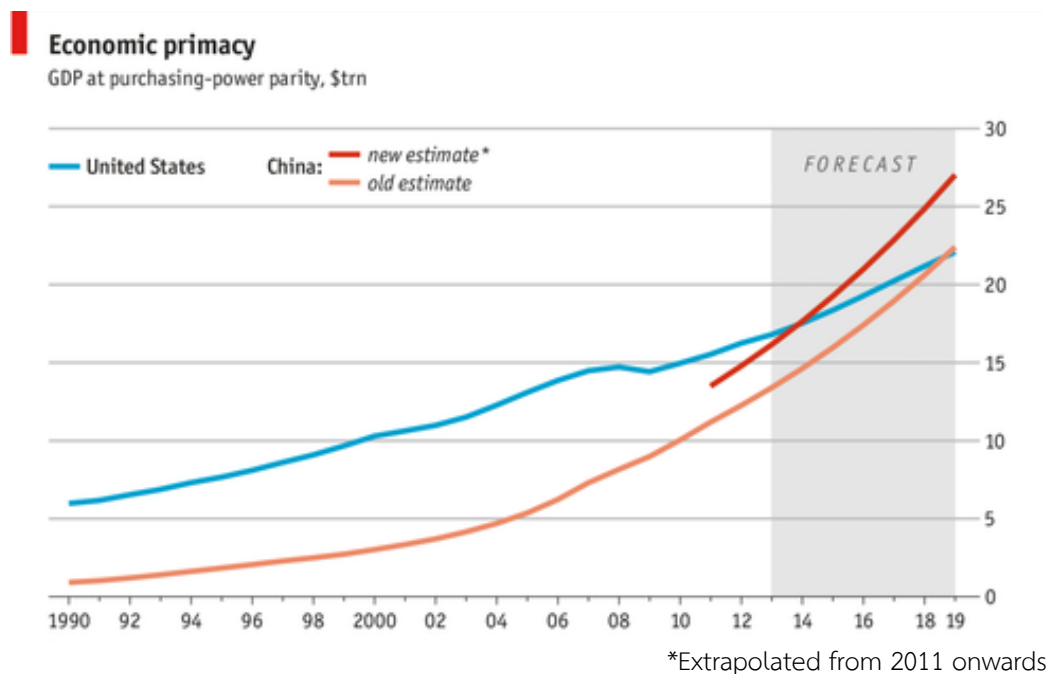
ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนในเหตุการณ์ของสงครามการค้าในช่วงเวลาของ (อดีต) ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) จนมาถึงประธานาธิบดีคนปัจจุบัน โจ ไบเดน (Joe Biden) มีพัฒนาการและความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการต่างประเทศ บริบทของยุคสมัย รวมไปถึงคณะบริหารรัฐบาลกลางสหรัฐฯ แต่ถึงกระนั้นในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจกับจีนของทั้งสองประเทศจึงเปรียบเสมือนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกและการสร้างสันติภาพ มีการพึ่งพาอาศัยกันและกันทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน แต่ถึงกระนั้นการสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะจีนต่อสหรัฐฯ ในมิติของจีนย่อมตระหนักดีถึงความจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เนื่องจากสหรัฐฯ สามารถสนับสนุนบรรยากาศในภูมิภาคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนและสหรัฐฯ ยังสามารถเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของจีนได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้จากการที่สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าจีนต้องเผชิญหน้ากับสหรัฐฯ โดยตรง ด้วยเหตุนี้ถึงแม้มีความพยายามในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะไม่มีความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ (ชลดา เสวตศิลา, 2562)

การเผชิญหน้าระหว่างสองประเทศย่อมนำไปสู่การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในด้านเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อผลประโยชน์ระหว่างประเทศบางประการได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น การพึ่งพาพลังงานน้ำมัน เพราะสหรัฐฯ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ความมั่นคงด้านน้ำมันจึงนำไปสู่ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ แต่สำหรับจีนเมื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการบริโภคภายในประเทศความต้องการแหล่งพลังงานต่างๆ ย่อมมีความสำคัญต่อการขยายบทบาททางเศรษฐกิจหรืออิทธิพลเหนือประเทศเพื่อนบ้านย่อมอาจตามมาสำหรับการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (บรรจง ไชยลังกา, 2559) ดังนั้น ผลประโยชน์ที่แตกต่างกันเหล่านี้ ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสองประเทศจะไม่ได้เผชิญความขัดแย้งซึ่งกันและกัน แต่ถึงกระนั้นความขัดแย้งที่สะสมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน นำไปสู่สงครามการค้าที่สหรัฐฯ เป็นผู้ริเริ่ม

เมื่อดูขอบเขตในการศึกษาเรื่องสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนระดับเศรษฐกิจมหภาคย่อมเป็นสิ่งสามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดสหรัฐฯ จึงมีความกังวลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเอง เนื่องจากเป็นผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ถ้าหากพิจารณาถึงความก้าวหน้าเศรษฐกิจของจีน

เดิมทีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ต่อ GDP มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ระดับโลกคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 24 ต่อ GDP ในปี ค.ศ. 2016 ตามรายงานของธนาคารโลก (World Bank) แต่หากพิจารณาจากความเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) มาตราวัดเหล่านี้ชี้วัดว่ากำลังซื้อในประเทศจีนปรับสูงขึ้นมากกว่าสหรัฐฯ ตามรายงานของ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ (Centre for Economics and Business Research: CEBR) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของจีนจะแซงหน้าสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2029 (Willige, 2016) ด้วยเหตุนี้จากแผนภาพที่ 1 ที่แสดงถึงอำนาจซื้อภายในประเทศ จึงสะท้อนให้เห็นว่าสหรัฐฯ สูญเสียบทบาทความได้เปรียบทางเศรษฐกิจไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใดสหรัฐฯ จึงมีความกังวลต่อความมั่นคงของประเทศจากการที่จีนผงาดขึ้นมา

แผนภาพที่ 1 ความเสมอภาคของอำนาจซื้อต่อ GDP ระหว่างสหรัฐฯ และจีน



ที่มา: IMF/The Economist (Willige, 2016)

หากเทียบเคียงบริบทในอดีตจากกรณีสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงของอำนาจระหว่างสองขั้วจนนำไปสู่ขั้วอำนาจเดียว อันเนื่องมาจากสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตมีการแข่งขันทางอุดมการณ์ระหว่างสองค่าย คือค่ายเสรีนิยมและค่ายคอมมิวนิสต์จนเป็นการถ่วงดุลอำนาจ (Balance of Power) ระหว่างสองฝ่าย แต่ภายหลัง

การสิ้นสุดสงครามเย็นทำให้อุดมการณ์แบบเสรีนิยมเป็นเสาหลักของโลก จึงนำไปสู่ขั้วอำนาจเดียว (Unipolarity) แต่สำหรับนักสังคมนิยมสุดโต่ง มองว่า ต้องเกิดการถ่วงดุลอำนาจต่อสหรัฐฯ อย่างแน่นอน โดยแตกต่างจากกลุ่มแนวคิดภาวะอสมมาตรของอำนาจ (Asymmetry of Power) โดยมองว่าไม่มีประเทศใดหรือมหาอำนาจใดสามารถท้าทายต่อสหรัฐฯ ได้ เหตุผลที่ว่าสหรัฐฯ มีความเหนือกว่า (Preeminence) ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพทางการทหาร ขนาดเศรษฐกิจ ค่านิยม อุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมแบบอเมริกัน หรือในอีกด้านหนึ่งสหรัฐฯ ไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อประเทศอื่นๆ ในโลก อย่างไรก็ตาม นักสังคมนิยมสุดโต่งมีความเห็นว่า การถ่วงดุลอำนาจจะระหว่างประเทศย่อมเกิดขึ้นจึงเป็นในรูปแบบของ Soft Balancing ดังนั้น ข้อสังเกตที่สำคัญต่อการรักษาสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ ว่า สหรัฐฯ จะรักษาสถานะดังกล่าวได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้การกำหนดหรือดำเนินนโยบายโดยไม่ได้ระมัดระวังต่อบทบาทหรือสถานะทางอำนาจของตน ย่อมนำไปสู่การถ่วงดุลอำนาจของขั้วอำนาจที่เพิ่มขึ้น (จิตติภัทร พูนขำ, 2553) เมื่อดูบริบทปัจจุบันที่จีนได้ผงาดขึ้นมาท้าทายอำนาจเดิมของสหรัฐฯ ต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผวนกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่ก้าวร้าว รวมไปถึงการดำเนินมาตรการกีดกันทางการค้าจนนำไปสู่การทำสงครามการค้าระหว่างสองฝ่าย สะท้อนให้เห็นว่าการรักษาสถานะอำนาจของเดิมของสหรัฐฯ เติบโตด้วยความซับซ้อนและมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น มากกว่าเรื่องของมิติทางเศรษฐกิจ แต่ยังมีเงื่อนไขและปัจจัยในด้านอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์

ดังนั้น สงครามการค้าสำหรับสหรัฐฯ มักน่านโยบายทางการเงินหรือนโยบายกีดกันทางการค้านำมาเป็นเครื่องมือต่อการคว่ำบาตรหรือกีดกันทางการค้าต่อจีนในการขัดขวางอิทธิพลที่อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ยกตัวอย่างเช่น การตั้งกำแพงภาษีนำเข้า การหยุดส่งออกสินค้าไปประเทศคู่ค้า หรือการกำหนดขอบเขตทางการค้าต่อบริษัทต่างชาติ จึงเห็นได้ว่านโยบายการเงินหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อเศรษฐกิจมหภาคนั้น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญทางเศรษฐศาสตร์โดยนำมาประยุกต์ต่อแนวทางการทำสงครามการค้าในโลกสมัยใหม่ (Taillard, 2018)

2. ที่มาและความสำคัญ

นโยบายหลักของทรัมป์ก่อนการเลือกตั้ง คือ America First หรือ “อเมริกาท้องมาก่อน” โดยจุดมุ่งหมายของนโยบายข้างต้น คือ การรักษาและปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าของสหรัฐฯ โดยทรัมป์มองว่าสหรัฐฯ อยู่ในภาวะขาดดุลการค้ากับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งกับจีนที่ได้ก้าวสู่การเป็นมหาอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ย่อมส่งผลให้สหรัฐฯ สูญเสียผลประโยชน์เหล่านี้ไป โดยสงครามการค้าเริ่มปรากฏชัดขึ้นเมื่อราวต้นปี ค.ศ. 2017 ซึ่งทรัมป์ได้ออกมาเคลื่อนไหวบนโซเชียลมีเดียทำนองว่า จะไม่ปล่อยให้สหรัฐฯ สูญเสียดุลการค้าอีกต่อไป และได้มุ่งเป้าหมายไปที่จีน ซึ่งถือว่าเป็นคู่ค้ารายใหญ่ของสหรัฐฯ จนนำไปสู่จุดเริ่มต้นของสงครามการค้า เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2018 ทรัมป์ ได้ประกาศขึ้นกำแพงภาษีนำเข้าสินค้าประเภทเหล็กและอะลูมิเนียมจากต่างประเทศรวมถึงจีน โดยภาษีนำเข้าเหล็กและอะลูมิเนียม ร้อยละ 25 จากการตั้งกำแพงภาษี และทางการจีนได้ตอบโต้กลับจากมาตรการขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ ในอัตราร้อยละ 15-25 นอกเหนือจากเรื่องการค้าการขัดขวางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของจีนจากสหรัฐฯ ก็ปรากฏมาจากการที่สหรัฐฯ ตั้งข้อกล่าวหาบริษัท Huawei ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือการที่ติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวของ Huawei ที่ติดตั้งระบบดักจับข้อมูลและส่งให้กับรัฐบาลจีนจนนำไปสู่การขึ้นบัญชีดำของบริษัท Huawei (Pagon Gatchalee, 2562) แสดงให้เห็นว่าสงครามการค้าอาจไม่ใช่ในด้านการค้าเพียงด้านเดียว แต่ยังรวมถึงด้านความมั่นคงแห่งชาติผ่านความเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีด้วยเช่นกัน ในกรณีของอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างมากที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเสริมสร้างบทบาทของตนเพราะอุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถนำไปต่อยอดในทางการทหารได้เช่นกัน

กรณีตัวอย่างที่มีความสำคัญโดยสะท้อนออกมาในรูปแบบสงครามการค้าผ่านปัจจัยทางเทคโนโลยีและปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ คือในกรณีของ การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นประเด็นสำหรับสหรัฐฯ ที่มีต่อจีนและต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ (Semiconductor) แสดงออกมาให้เห็นถึงปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจุกตัวของโรงงานผลิตชิป แต่ทั้งนี้เหตุผลที่สำคัญเนื่องด้วยเทคโนโลยีการผลิตชิปในโรงงานที่แตกต่างกัน เพราะการผลิตชิปมีต้นทุนที่สูงเป็นอย่างมาก จากกระบวนการผลิตที่มีความซับซ้อนหรือจึงทำให้การผลิตชิปมีต้นทุนที่สูงต่อชิป 1 ชิ้น โดยรายละเอียด คือ ขนาดกระบวนการผลิต (Process) จากกระดับเล็กมาสู่ระดับนาโนเมตร จนกำลังการผลิตก้าวสู่ระดับอังสตรอม³ (Angstrom) จากกระบวนการผลิตหรือขั้นตอนจึงทำให้ต้นทุนเหล่านี้จึงเพิ่มสูงขึ้นเพราะโรงงานที่ต้องผลิตชิปที่มีกระบวนการที่ซับซ้อนเหล่านี้ ต้นทุนอยู่ประมาณ 1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อ 1 โรงงาน ฐานการผลิตเดิมที่อยู่

³ หน่วยที่ใช้วัดความยาวของคลื่น หรือโครงสร้างเซลล์ที่มีขนาดเล็กเป็นอย่างมาก 1 อังสตรอมเท่ากับ 10-10 เมตร หรือ 10-6 มิลลิเมตร หรือ 10-4 ไมโครเมตร หรือ 0.1 นาโนเมตร

ในทวีปอเมริกาและยุโรปจึงทำให้มีการย้ายฐานการผลิตเพราะมีต้นทุนที่สูงจากระบวนการผลิตดังกล่าว ฐานการผลิตจากเดิมที่สหรัฐฯ มาสู่ทวีปเอเชีย ทำให้มีโรงงานรับจ้างการผลิต ตัวอย่างเช่น บริษัทจากไต้หวัน Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) และเกาหลีใต้ Samsung Semiconductor เพราะบริษัทเหล่านี้มีต้นทุนการผลิตที่มีต้นทุนถูก ทำให้มีการจับคู่บริษัทรับจ้างการผลิต (Pure-play) และบริษัทออกแบบ (Fabless) กระบวนการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) แต่ปัญหาในระยะยาวและถือว่าเป็นประเด็นสำคัญ บริษัทจากตะวันตก เช่น NVIDIA, Apple, AMD, Qualcomm ให้โรงงานของบริษัท TSMC หรือ Samsung รับผลิตชิป เช่น การผลิตชิป 5 นาโนเมตร ชิปการผลิตชิป 3 นาโนเมตร เพราะศักยภาพของโรงงานการผลิต แต่โรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในจีนและไต้หวัน เกิดการกระจุกตัวของโรงงานการผลิตในภูมิภาคเอเชีย นอกเหนือจากภูมิภาคเหล่านี้ โรงงานการผลิตอยู่ที่สหรัฐฯ แต่การลงทุนภายในประเทศจีน วอชิงตันกลับมีความกังวลต่อข้อมูลทางการค้า ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการจารกรรมทางไซเบอร์ ดังนั้นทางสหรัฐฯ จึงมีการแบนสินค้าจากบริษัท Huawei และ ZTE (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2564) กล่าวคือ ขอก้าวหาที่สหรัฐฯ มีต่อจีนนั้นเป็นลักษณะของการที่สามารถล้วงข้อมูลจากเบื้องหลังทางเทคโนโลยีเพราะสามารถรับรู้ข้อมูลภายในประเทศได้ย่อมสะท้อนถึงภัยความมั่นคงทางไซเบอร์ และในแง่ของความขัดแย้งทางภูมิศาสตร์ที่เกิดขึ้นในทะเลจีนใต้ อาจทำให้การผลิตชิปมีปัญหาต่อการส่งออกและการควบคุมเส้นทางการค้า

อีกด้านหนึ่ง คือ ปัจจัยทางการเมืองระหว่างประเทศหรือความมั่นคงของประเทศนำไปสู่ “ผลประโยชน์ของชาติ” ดังนั้น ผลประโยชน์ของสหรัฐฯ จึงไม่ได้มีแค่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจหรือปัจจัยในด้านเทคโนโลยีเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึง การรักษาสถานะอำนาจเดิมของตน ผ่านอิทธิพลทางการเมืองภายในประเทศ บริบททางการเมืองย่อมมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์บทความชิ้นนี้ (กฤษณา ไวรสารวง และรังสรรค์ สุคำภา, 2564, น. 253-258) ได้สรุปปฐมเหตุของการทำสงครามการค้าว่าน่าสนใจในปัจจัยทางการเมือง โดยเริ่มจากการที่พรรคการเมืองสองพรรคการเมืองสำคัญในสหรัฐฯ ได้แก่ พรรครีพับลิกัน (Republican Party) และพรรคเดโมแครต (Democrat Party) ให้การสนับสนุนแก่สหรัฐฯ มีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศ ด้วยแนวคิดนานาชาตินิยม (Internationalism) ด้วยเหตุนี้หลักการดังกล่าวถือว่าเป็นหัวใจสำคัญสำหรับยุทธศาสตร์ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ ทรัมป์เป็นประธานาธิบดี คนที่ 45 ได้เสนอหลักการบางอย่างที่มีความแตกต่างจากนโยบายที่ผ่านมา เดิมฉันทามติหลัง ค.ศ. 1945 โดยมองว่า นโยบายต่างประเทศเป็นในลักษณะของ “เกม” ที่มีผู้แพ้และผู้ชนะ (Zero-sum Game) ด้วยนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นโยบายต่างประเทศเป็นเรื่องของการได้ชัยชนะเหนือประเทศอื่นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ยุทธศาสตร์ข้างต้น

จึงกล่าวได้ว่า ได้มีความพยายามเข้าไปจัดระเบียบโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองแบบประชาธิปไตย สังคม และเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ดังนั้น ในบริบทแบบปัจจุบัน หลักการหรือยุทธศาสตร์ของ ทรัมป์ อยู่ในบริบทที่มีการแข่งขันระหว่างประเทศอย่างดุเดือดและสูงขึ้น โดยมองว่า จีนและรัสเซีย เป็นคู่แข่งที่มีความสำคัญและน่าจับตามอง อย่างไรก็ตาม สงครามการค้ามีสัญญาณก่อนการตั้งกำแพงภาษีระหว่างสองประเทศ กล่าวคือ ทรัมป์มีการกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมของจีน ก่อนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 2016 จนมาถึงช่วงปี ค.ศ. 2017 เริ่มมีรายละเอียดในส่วนนี้อย่างจริงจังจนนำไปสู่การตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐฯ และในขณะเดียวกัน ทางจีนยอมตอบโต้กลับด้วยการตั้งกำแพงภาษีด้วยเช่นกัน ผลสุดท้ายจากผลกระทบเหล่านี้ทำให้เกิดการชะลอตัวการตั้งกำแพงภาษีและเกิดการเจรจา ในปี ค.ศ. 2018 แต่ดูเหมือนว่าในปัจจุบันแนวโน้มการเจรจาไม่เป็นผลสำเร็จแต่อย่างใด แต่เบื้องหลังสำคัญต่อประเด็นดังกล่าว นอกเหนือจากการตั้งกำแพงภาษีทางการค้าและการขาดดุลทางการค้า คือ การฉกฉวยทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทสัญชาติอเมริกันของจีน ความเห็นดังกล่าวมาจาก ผู้แทนทางการค้าสหรัฐฯ (U.S. Trade Representative: USTR) จาก โรเบิร์ต ไลธิเซอร์ (Robert Lighthizer) เพราะด้วยเงื่อนไขจากจีนสำหรับข้อตกลงต่อบริษัทต่างชาติที่เข้าไปลงทุน โดยกำหนดให้บริษัทต่างชาติ ต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ซึ่งหากจะเข้าไปลงทุนภายในจีนต้องได้รับอนุมัติจากรัฐบาลจีน หรือการเข้าถึงแหล่งตลาดการบริโภคของจีนจากการกำหนดให้บริษัทต่างชาติรวมลงทุนกับบริษัทสัญชาติจีน ด้วยเหตุนี้จากเงื่อนไขดังกล่าวทำให้บริษัทสัญชาติจีนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีของสหรัฐฯ จากบริษัทต่างชาติที่เข้าไปลงทุนได้ ดังนั้น เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ทางสหรัฐฯ มีความกังวลในการกล่าวหาข้างต้น

ความขัดแย้งเหล่านี้จึงสามารถสะท้อนออกมาสามเรื่องหลักต่อประเด็นข้างต้น ในสงครามการค้า ได้แก่ การค้า เทคโนโลยี และความมั่นคง โดยในเรื่องของการค้าที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น คือ การเสียดุลการค้าของสหรัฐฯ ให้แก่จีน แต่เรื่องที่มีความสำคัญและมีพลวัตสูงคือ การแข่งขันด้านเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีการสื่อสาร 5G แต่การแข่งขันทางเทคโนโลยีเหล่านี้ นำไปสู่ข้อกล่าวหาสำคัญของสหรัฐฯ คือ ประเด็นความมั่นคงเนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นในเรื่องของความปลอดภัยของข้อมูล และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในด้านการทหาร (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2562) ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นของผู้นำสหรัฐฯ (ทุกสมัยนับจากนี้) ที่ต้องควบคุมการขยายอิทธิพลของจีน โดยเฉพาะในด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีจากจีน ดังนั้น มาตรการของทรัมป์ ก็เพื่อรักษาสถานะมหาอำนาจของสหรัฐฯ ในการเป็นผู้ควบคุมระเบียบโลกตามระเบียบที่ให้ผลประโยชน์แก่สหรัฐฯ (ปิติ ศรีแสงนาม, 2562)

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของสงครามการค้าและนโยบายในแต่ละยุคสมัยย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามอุดมการณ์ของผู้นำสหรัฐฯ โดยเฉพาะวิธีการ กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์ จึงเป็นที่มาของการศึกษาในบทความชิ้นนี้ คือ การศึกษาและทบทวนความพยายามของสหรัฐฯ ต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิมผ่านตัวนโยบายทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องและยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันจีน โดยพิจารณาว่าบทบาททางเศรษฐกิจและการแข่งขันทางเทคโนโลยี มีความสำคัญอย่างไรจากสงครามการค้าที่เกิดขึ้นต่อสหรัฐฯ จึงเป็นเหตุที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องหันมาให้ความสนใจในเรื่องการเสริมบทบาทของตนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สงครามการค้ามีมิติที่ซับซ้อนในแง่ที่จะขอจำกัดกรอบการศึกษาไว้เพียงแค่เรื่องการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ เนื่องจากในทัศนะของผู้เขียน สงครามการค้าไม่ใช่ในเรื่องของด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงปัจจัยทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ ที่แฝงไปด้วยนัยทางการเมือง สำหรับการรักษาสถานะการเป็นอภิมหาอำนาจเดิม จึงเป็นเหตุของการศึกษาในบทความชิ้นนี้

3. กรอบแนวคิด ระเบียบวิธี ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อทำความเข้าใจต่อประเด็นการศึกษาในบทความชิ้นนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาการรักษาสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ ในมิติด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีอสมมาตร (Asymmetric) แนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้อธิบายความขัดแย้งภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งนี้ ในช่วงแรกของการศึกษามักอธิบายในลักษณะของความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยใจความหลักของทฤษฎี คือ ความแตกต่างบนพื้นฐานในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นมิติในด้านเศรษฐกิจ การทหาร หรือรวมไปความเหนือกว่าในด้านปริมาณ โดยแบ่งเป็นฝ่ายที่เข้มแข็งกว่า และฝ่ายที่อ่อนแอ ภายใต้ความสัมพันธ์ทั้งสองจึงเป็นความขัดแย้งหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องด้วยผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายบนความแตกต่าง ด้วยเหตุนี้สามารถคำอธิบายความขัดแย้งอสมมาตรได้เป็น 3 ประการ คือ 1) ความไม่สมดุลระหว่างอำนาจเหล่านี้แสดงออกมว่าฝ่ายที่ได้เปรียบกว่าไม่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ข้อได้เปรียบนี้ของตนเองต่อการเริ่มความขัดแย้งได้เท่านั้น บางครั้งตัวแสดงที่อ่อนแอสามารถเริ่มต้นความขัดแย้งเหล่านี้ได้ 2) ความไม่เท่าเทียมในสถานะของคู่ขัดแย้ง กล่าวคือ ความไม่สมดุลของโครงสร้างที่อีกฝ่ายเป็นรัฐ (สถาบันการเมือง) และฝ่ายที่ไม่ใช่รัฐ (องค์กรทางการเมือง) รวมไปถึงความไม่สมดุลของอำนาจที่เกิดขึ้นพร้อมกับความไม่สมดุลทางสถานะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางด้านเศรษฐกิจ การทหาร และสังคม

ด้วยเหตุนี้จึงอาจนำไปสู่ความรุนแรงที่เพิ่มสูงขึ้นระหว่างสถานะผู้ที่เข้มแข็งและอ่อนแอ โดยเป็นภาวะอสมมาตรทวิคูณ (Double Asymmetry) และ 3) ตัวแสดงที่เข้มแข็งและอ่อนแอ เกิดความสามารถโต้ตอบเชิงกลยุทธ์และยุทธวิธีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความขัดแย้งได้อันเนื่องมาจากหากแต่ละฝ่ายเผชิญความขัดแย้งแบบอสมมาตร เกิดความไม่สมดุลระหว่างทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการทหาร แต่ละฝ่ายจึงสามารถใช้ “จุดอ่อน” ของฝ่ายตรงข้ามในทุกรูปแบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (ปริญา นวลเปียน, 2563, น. 3-6)

ทฤษฎีสัจนิยม (Realism) ด้วยลักษณะของตัวทฤษฎี เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบการศึกษาในบทความชิ้นนี้ โดยจะเน้นเรื่องของอำนาจ ความขัดแย้ง และผลประโยชน์แข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้อำนาจ (Struggle of Power) ความแข็งแกร่งอยู่รอดของรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐให้ได้มากที่สุดเพื่อสร้างเสถียรภาพ (Stability) ทั้งนี้ เครื่องมือที่สำคัญของรัฐ คือ บรรษัทข้ามชาติเพื่อเพิ่มพูนผลประโยชน์ของเศรษฐกิจ รวมไปถึงการจัดระเบียบโลกเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ ทั้งนี้ ตามแนวคิดทฤษฎีสัจนิยมแนวจารีตหรือดั้งเดิม (Classical Realism) เป็นรากฐานความคิดที่สำคัญต่อการกรอบการศึกษามหาสงครามครั้งนี้ คือ แนวคิดรักษาสถานะผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ไม่ว่าจะเป็นความอยู่รอดปลอดภัย (Self-preservation) ความมั่นคง ความมั่งคั่งของเศรษฐกิจ รวมไปถึงเกียรติภูมิหรือศักดิ์ศรีของประเทศชาติ และการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) การมีอำนาจมากที่สุด โดยเน้นรัฐที่ครองนำอำนาจรัฐอื่น การมีสถานะความเป็นเจ้า ทั้งหากจะครองนำอำนาจเหนือรัฐอื่นต้องมีปัจจัยทางอำนาจเพียงพอเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับ (ธโรธร ตูทองคำ, 2559, น. 129-133)

หากนำมาเปรียบในกรณีของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน ดูเหมือนว่าทั้งสองฝ่ายมีความได้เปรียบเทียบทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงข้อจำกัดในหลายๆ แง่ ไม่ว่าจะเป็นภูมิรัฐศาสตร์ พันธมิตร และองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี แต่ถึงกระนั้นความแตกต่างเหล่านี้กลับมีจุดร่วม คือ ทั้งสองประเทศถือว่าเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ และจุดอ่อนที่ทั้งสองประเทศในสงครามการค้าครั้งนี้ คือ สหรัฐฯ ได้สูญเสียดุลการค้าแก่จีน และจีนมีข้อได้เปรียบบางประการในทัศนะของผู้เขียน คือ การลงทุนด้านการวิจัยทางเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีการทหาร หรือนวัตกรรมในบางแง่ (เซมิคอนดักเตอร์) ถึงแม้จะมีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง แต่หากกล่าวถึงระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว สหรัฐฯ ยังคงถือความได้เปรียบในจุดนี้ แต่อาจจะส่งผลให้จีนลงทุนกับการวิจัยทางเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การรักษาสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ ได้มีความสอดคล้องกับหลักแนวคิดการรักษาสถานะผลประโยชน์แห่งชาติ รวมไปถึงการครองความเป็นเจ้าเพื่อให้สหรัฐฯ มีความยิ่งใหญ่อีกครั้ง แต่ทั้งนี้ดูเหมือนว่าการรักษาสถานะทางอำนาจ ได้สะท้อนถึงบทบาทเศรษฐกิจของ

สหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเป็นหลัก รวมไปถึงข้อมูลทางการค้า หากประเทศใดสามารถครอบครองปัจจัยทางเทคโนโลยีที่สูงกว่า ก็สามารถครองความเป็นเจ้ามหาอำนาจโลกได้ อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ กลับมีความกังวลอยู่ไม่น้อยต่อการเติบโตของจีนที่เกิดขึ้น และความกังวลในเรื่องข้อมูลทางการค้าของบริษัทสัญชาติอเมริกัน

นอกเหนือจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อแนวทางการศึกษาบทความชิ้นนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้เขียนจะนำมาเป็นกรอบการศึกษาย่อมมีความสำคัญเช่นกันในแง่ของการ “เปรียบเทียบ” ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความสอดคล้อง รวมไปถึงสะท้อนให้เห็นลักษณะบางประการของสหรัฐฯ ที่พยายามรักษาสถานะอำนาจเดิม ดังนี้

Kurecic (2015, pp. 522-543) ได้เชื่อมโยงระหว่างความขัดแย้งในเรื่องของทรัพยากรกับภูมิเศรษฐศาสตร์ (Gеоeconomic) และภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical) โดยทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ได้หมุนเวียน⁴ สามารถส่งผลต่อความขัดแย้งได้ กล่าวคือ ความขัดแย้งด้านทรัพยากรที่เกิดขึ้นในโลกร่วมสมัย ทั้งนี้ Kurecic ได้กล่าวถึงสมมติฐาน 2 แง่มุม คือ 1) ความขัดแย้งทรัพยากรเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักของความขัดแย้งในอนาคต ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการเปรียบเทียบในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ที่มีความแตกต่างกัน และ 2) การแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์จะเป็นปัจจัยของภูมิรัฐศาสตร์ ด้วยเหตุนี้สาเหตุของความขัดแย้งด้านทรัพยากร ทำให้ความขัดแย้งด้านทรัพยากรเป็นหนึ่งในปัจจัยทั้งสองข้างต้นในกรณีของทรัพยากรที่มีการไหลเวียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ “น้ำมัน” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศพัฒนาแล้ว ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐฯ และจีน เป็นประเทศที่นำเข้าน้ำมันรายใหญ่ของโลก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้ทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของสหรัฐฯ เช่นในกรณีของสงครามอ่าวครั้งที่หนึ่งและสงครามอ่าวครั้งที่สอง สงครามแย่งชิงทรัพยากร แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นในดินแดนของประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่กลับเกิดขึ้นในประเทศผู้ผลิตน้ำมันหรือมีทรัพยากรต่างๆ ที่สำคัญ โดยไม่ได้เป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อิรัก คูเวต ไนจีเรีย ซูดาน และแองโกลา ในแง่ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่กลุ่มประเทศเหล่านี้ได้เข้าสู่ความขัดแย้ง ไม่ใช่ น้ำมัน แต่เป็นที่ตั้งเชิง “ภูมิรัฐศาสตร์” ไม่ว่าจะเป็นความสำคัญทางการทหาร การเมือง และเศรษฐกิจ หรือในบางครั้งประเทศที่เข้าสู่ความขัดแย้งด้านทรัพยากรที่มีความเกี่ยวข้องต่อน้ำมันโดยตรง รวมไปถึงการพึ่งพาของโลกที่มีต่อประเทศที่มีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการทหาร ทั้งนี้

⁴ กล่าวคือ เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่ใช้ไปหมดแล้ว โดยไม่สามารถทดแทนขึ้นมาใหม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นแร่ธาตุ น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ

การใช้กองกำลังทางการทหารของสหรัฐฯ หรือความรุนแรงบางรูปแบบที่นำมาใช้เพื่อให้ได้ทรัพย์สิน Kurecic กล่าวว่าแสนยานุภาพไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการสงคราม แต่มีไว้เพียงแค่ว่าเพื่อให้มั่นใจว่า “น้ำมัน” รวมไปถึงทรัพย์สินอื่นๆ จะป้อนเข้าสู่สหรัฐฯ โดยไม่ติดขัดเรื่องระบบเศรษฐกิจ จึงกล่าวได้ว่าภูมิเศรษฐศาสตร์ทางภูมิรัฐศาสตร์ ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นผลมาจากการแข่งขันด้านภูมิเศรษฐศาสตร์ โดยที่รัฐมีอำนาจเหนือกว่าคู่แข่ง โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ไม่ได้หมุนเวียน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักต่อความขัดแย้งข้างต้น ดังนั้น ความขัดแย้งในเรื่องทรัพย์สินอาจกลายเป็นความขัดแย้งที่ส่งผลต่อโลกมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันของรัฐที่เหนือกว่าคู่แข่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งด้านทรัพย์สินจะถูกกำหนดโดยผลประโยชน์ของรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่า และสงครามแย่งชิงทรัพย์สิน โดยอาจปราศจากการมีส่วนร่วมจากมหาอำนาจ ดังนั้น สงครามแย่งชิงทรัพย์สินที่เกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ได้มีความมั่นคง และส่วนใหญ่เป็นรัฐที่อ่อนแอ อาจกลายเป็นความขัดแย้งรูปแบบใหม่ในอนาคต

นอกเหนือจากประเด็นความขัดแย้งในเรื่องของทรัพย์สิน การศึกษาต่ออำนาจเดียวของสหรัฐฯ ภายในสิ้นศตวรรษเป็นต้นมา (Mastanduno, 2009, pp. 121-154) ได้ให้ความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การการเมืองโลก รวมไปถึงอิทธิพลของสหรัฐฯ ไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ สหรัฐฯ มี “บทบาท” ที่สำคัญอยู่สองประการต่อความสัมพันธ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้แก่ 1) ทำหน้าที่เป็นในฐานะผู้นำเศรษฐกิจโลกที่เปิดเสรี และ 2) ขยายผลประโยชน์ของความมั่นคงทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ด้วยเหตุนี้เศรษฐกิจโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นศูนย์กลาง ทำให้สนับสนุนต่อทางเลือกเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีความหลากหลายในแง่ของการให้ความช่วยเหลือมากขึ้น ระเบียบแบบเศรษฐกิจเสรีนิยมเป็นความสำเร็จต่อระบบการค้าแบบพหุภาคีอย่างไม่แน่นอน กล่าวคือ การเจรจาทางการค้ามุ่งเน้นไปที่เศรษฐกิจการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศเกิดใหม่ ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งตลาดต่อกลุ่มประเทศเหล่านี้ในช่วงแรก คือ การเข้าถึงตลาดของสหรัฐฯ แต่เศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ดูเหมือนว่าทำให้เศรษฐกิจประเทศกลุ่มนี้อาจนำไปสู่การลดบทบาทการพึ่งพาต่อสหรัฐฯ ในความกรณีของสกุลเงินในความเห็นของ Mastanduno กล่าวว่าสกุลเงินของจีนถือว่ามียุทธศาสตร์ข้างหน้าเพิ่มขึ้น และยุโรปมีทางเลือกแก่ภาครัฐและภาคเอกชน ในการป้องกันความเสี่ยงต่อสกุลเงินดอลลาร์ เมื่อเจอกับผลกระทบการแข่งขันค่าเงินของดอลลาร์ที่ลดลง ด้วยเหตุนี้ ตลาดของสหรัฐฯ ไม่ได้เป็นที่พึ่งพาประเทศอื่นๆ หรือลดการพึ่งพาหลง การเติบโตของยุโรปได้อาศัยตลาดสหภาพยุโรปที่มีการบูรณาการ และรวมไปถึงการเติบโตของความต้องการจากอุปสงค์ในภูมิภาคเอเชีย ด้วยเหตุนี้การพึ่งพาตลาดของสหรัฐฯ ที่น้อยลง และให้ความสำคัญต่อตลาดภายในประเทศหรือภูมิภาคตนเองมากขึ้น ส่งผลให้มีความจำเป็นที่น้อยลงต่อการจัดหาเงินทุนจากการขาดดุลของสหรัฐฯ

ถึงแม้สหรัฐฯ จะยังคงเป็นผู้กำหนดบทบาททางเศรษฐกิจ แต่การส่งเสริมการเปิดเสรีทางการเงิน ช่วยให้ตลาดการเงินทั่วโลกเติบโตทั้งใน “ขนาด” รวมไปถึงมีความซับซ้อน กลับทำให้ความสามารถในการใช้สิทธิพลระหว่างประเทศ ในประเด็นของเศรษฐกิจของสหรัฐฯ “ลดลง” อย่างไรก็ตาม Mastanduno กล่าวว่า สหรัฐฯ ได้เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย และยุทธศาสตร์ แต่โลกาภิวัตน์เปรียบเสมือนดาบสองคม เนื่องด้วยความประสิทธิภาพและความสำเร็จเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจะจำกัดความสามารถของสหรัฐฯ ในการได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิพิเศษที่มากขึ้นเรื่อยๆ

4. สงครามการค้าในภาพรวม: สหรัฐฯ-จีน

การตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐฯ ต่อสินค้าบางประเภทของจีน กลายเป็นประเด็นต่อสัญลักษณ์แห่งสงครามการค้าระหว่างสองประเทศ ในขณะเดียวกันทางการจีนก็ได้มีการตอบโต้เช่นเดียวกันกับสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม การตั้งกำแพงภาษีของสหรัฐฯ สะท้อนลักษณะของการรักษาสถานะอำนาจเดิมจากการผงาดขึ้นของจีนจึงทำให้ “บทบาท” เศรษฐกิจของสหรัฐฯ อาจสูญเสียความได้เปรียบ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี การทหาร การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และทรัมป์ได้แสดงความเห็นตำหนิจีนจากความไม่พึงพอใจต่อประเด็นการค้าที่ไม่เป็นธรรม หรือการตั้งกำแพงภาษีจากความต้องการของทรัมป์ เหมือนจะไม่บรรลุผลตามที่ทรัมป์ต้องการต่อความพยายามขัดขวางการสกัดกั้นอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนหรือการชะลอการเติบโต

บทวิเคราะห์ของ Zhang (2018, pp. 53-74) ได้สะท้อนให้เห็นระหว่างสหรัฐฯ และจีนในภาพรวมของสงครามการค้า โดยความต้องการของทรัมป์ไม่สามารถทำให้สหรัฐฯ บรรลุเป้าหมายจากนโยบายการขาดดุลการค้า ทั้งนี้ Zhang ได้ให้ความเห็นว่าสามารถหลีกเลี่ยงสงครามการค้าได้ โดยสามารถแก้ไขความไม่สมดุลทางการค้าต่อเชิงโครงสร้างและการสื่อสาร (การเจรจา) ผู้เขียนจะนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องของ Zhang เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบทความชิ้นนี้

ความต้องการของสหรัฐฯ กล่าวโดยนัยของการรักษาสถานะทางอำนาจเดิม โดยเฉพาะการครองความเป็นใหญ่ในด้าน “เทคโนโลยี” การตั้งกำแพงภาษีหรือข้อกล่าวหาต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบริษัทสัญชาติอเมริกันแล้ว ดูเหมือนในความเห็นของ Zhang แสดงให้เห็นว่าการขัดขวางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของจีนแทบจะเป็นไปไม่ได้ด้วยการจำกัดขอบเขตการเข้าถึงเทคโนโลยี อันเนื่องมาจาก การพัฒนาเทคโนโลยีของจีนสามารถเพิ่มผลผลิตภายในประเทศต่อค่าจ้างของแรงงานที่มีฝีมือหรือแรงงานที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ เป็นชนชั้นกลางและชนชั้นสูงของจีน โดยแรงงานเหล่านี้คิดเป็นมากกว่า

ร้อยละ 90 ของผู้บริโภคนในเขตเมือง จึงกล่าวได้ว่าการเพิ่มขึ้นของค่าจ้าง นำไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนไปด้วยการบริโภคภายในประเทศ แต่การขับเคลื่อนเหล่านี้ ทำให้การขับเคลื่อนด้วยการลงทุนถอยห่างออกไป ในที่นี้สะท้อนให้เห็นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ การมีนวัตกรรมหรือสินค้าทางเทคโนโลยี ยิ่งเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของขนาดเศรษฐกิจโดยรวม เช่น การลงทุนในด้านของ R&D (Research and Development) ของจีนคิดเป็นร้อยละของ GDP มากกว่าร้อยละ 2 สูงกว่าสหภาพยุโรป หรือรัฐบาลจีนได้นำเสนอการลงทุนในเรื่องของอุตสาหกรรมการผลิตชิปภายในประเทศเป็นจำนวนเงิน 5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือในปี ค.ศ. 2017 จีนได้อ้างสิทธิบัตรในเรื่องของการประดิษฐ์เป็นจำนวน 1.36 ล้านรายการ ซึ่งหากคิดโดยเฉลี่ย คือ สิทธิบัตร ต่อ 10,000 คน สามารถประดิษฐ์โดยเฉลี่ย 9.8 รายการ เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อทรมัมภ์และฝ่ายบริหารพิจารณาถึงการเจริญเติบโตของจีน จึงมีความจำเป็นต้องชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจและขีดขวางในเรื่องความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เป้าหมายหลักสำคัญที่นำมาสู่การเก็บภาษีสินค้าบางประเภท คือ เครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีไอที ดังนั้น ทรมัมภ์จึงเสนอเก็บภาษีประมาณร้อยละ 25 สำหรับสินค้าข้างต้น แต่ในความเห็นของ Zhang การขีดขวางดังกล่าวกลับทำให้ “เร่ง” การพัฒนาพื้นฐานทางเทคโนโลยีแก่ประชากรภายในประเทศ กล่าวคือพัฒนาพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้แก่ชนบทเพื่อเตรียมความพร้อมต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้น

การขีดขวางเหล่านี้อาจไม่เป็นผลตามที่ Zhang กล่าวไว้ข้างต้น เพราะยิ่งการพัฒนาสินค้าทางเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขึ้น มูลค่าทางเศรษฐกิจยิ่งเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม สงครามการค้าเหล่านี้ทำให้เศรษฐกิจของจีนได้รับผลกระทบเช่นกัน โดยดัชนี Shanghai Composite มาตราการวัดตลาดหุ้นของจีน ในปี ค.ศ. 2018 ดิ่งลงประมาณร้อยละ 18 จากการที่จีนพึ่งพาการส่งออก และผลกระทบจากการสงครามการค้าทำให้ค่าเงินอ่อนค่าลง กลับทำให้เพิ่มต้นทุนการนำเข้าสินค้าและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น มูลค่าที่แท้จริงของครัวเรือนของจีนที่น้อยลง การบริโภคภาคเอกชนลดลง และต้นทุนต่อการผลิตสินค้าและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสงครามการค้ากลับทำให้ภาคส่วนของการบริโภคประสบปัญหาตามมาต่อต้นทุนในการผลิตสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น

สงครามการค้าจะไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ในความเห็นของ Zhang รวมไปถึงสหรัฐฯ ในเรื่องของความไม่สมดุลทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแก้ไขความไม่สมดุลดังกล่าว โดย Zhang ได้เสนอให้จีนต้องเร่งปฏิรูปเศรษฐกิจ ต้องมีระบบความปลอดภัยทางสังคมและตลาดการเงินแบบเสรีนิยม (อาจหมายถึงการแทรกแซงจากรัฐบาลกลางต้องไม่มี) และจีนต้องไม่ให้ค่าเงินอ่อนค่าลงของค่าเงินหยวน และสหรัฐฯ

ต้องลดการเกินดุลบัญชีเงินทุน โดยการอนุญาตและสนับสนุนแก่นักธุรกิจในประเทศต่างๆ สะสมสกุลเงินสังเคราะห์⁵ แทนสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพราะอันเนื่องมาจากเงินดอลลาร์ ในระดับเศรษฐกิจมหภาคมีหน้าที่เป็นสกุลเงินสำรอง เนื่องจากเป็นสกุลเงินที่มีความปลอดภัยและมีความมั่นคง ด้วยเหตุนี้ ดอลลาร์สหรัฐฯ จึงกลายเป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ จึงทำให้บทบาทของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในการทำธุรกรรม จะยังคงขาดบัญชีเดินสะพัด トラบาโดที่ต่างประเทศนิยมใช้ดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ สำหรับทั้งสองประเทศจะต้องสร้างช่องว่างระหว่างการเจรจาที่มีประสิทธิภาพระหว่างสองฝ่าย

จากบทวิเคราะห์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการรักษาฐานะทางอำนาจบางประการของสหรัฐฯ โดยในรายละเอียดเบื้องต้นของสินค้าเทคโนโลยีไอที รวมไปถึงนวัตกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้การเพิ่มมูลค่าดังกล่าว กลับทำให้จีนมีความ “จำเป็น” ต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยีเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้นสำหรับการบริโภคสินค้าเทคโนโลยีภายในประเทศและการครองตลาดส่วนแบ่งของสินค้าไอทีที่มีคู่แข่งเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ความก้าวหน้าหรือการผงาดขึ้นของจีน สะท้อนให้เห็นว่าสหรัฐฯ มีความกังวลสูงต่อการดำรงอยู่ของตนบนเวทีของการเป็นผู้จัดระเบียบโลก นอกเหนือจากปัจจัยทางเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้น ปัจจัยทางการทหารได้รับผลกระทบจากสิ่งเหล่านี้ด้วยเช่นกัน หากเทคโนโลยีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ทางการทหารได้ กลับยิ่งเสริมศักยภาพทางการทหารให้แก่กองทัพจีนอย่างสูง ดูเหมือนว่าในภาพรวมแล้วสงครามการค้า กลับไม่ใช่แค่เรื่องการครอบครองความเป็นใหญ่ในทางการเมืองระหว่างประเทศ แต่มีมิติในด้านเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน หากเทียบเคียงในบริบททางประวัติศาสตร์ ในยุคสงครามเย็นสหรัฐฯ มีคู่แข่งอย่างสหภาพโซเวียต ในการแข่งขันเรื่องของอุดมการณ์ ระบบเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีการบินอวกาศ รวมไปถึงศักยภาพทางการทหาร แต่ดูเหมือนว่าในบริบทยุคสมัยปัจจุบัน คู่แข่งใหม่ของสหรัฐฯ คือ “จีน” ย่อมมีความแตกต่าง โดยเฉพาะพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็ง แต่หากเทียบเคียงทั้งสองยุคสมัยใหม่ กลับมีมิติที่ซับซ้อนและมีปัจจัยที่หลากหลายมากขึ้นถึงแม้บริบทเทียบเคียงจะมีความคล้ายกันก็ตาม

ผู้เขียนได้กล่าวถึงสงครามการค้าในมิติของ “จีน” ถึงความจำเป็นต่อการพัฒนาเทคโนโลยี อันเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจจีนอย่างมาก ในมิติของ “สหรัฐฯ” แสดงออกมาอย่างชัดเจนต่อการลดบทบาทอิทธิพลทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของจีน อย่างไรก็ตาม ในงานของ Rasmus (2018, pp. 346-363)

⁵ สกุลเงินสังเคราะห์ กล่าวคือ สกุลเงินที่อ้างอิงจากคู่สกุลเงินที่แตกต่างกันทั้งสองคู่ รวมถึงสกุลเงินอื่น ๆ ที่มีการซื้อขายและเปลี่ยนกัน

กล่าวถึงมิติในสงครามการค้าของสหรัฐฯ อย่างละเอียด โดยเฉพาะมิติที่มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรง ได้แก่ 1) การจำกัดหรือขัดขวางอิทธิพลการถ่ายทอดเทคโนโลยีของบริษัทสัญชาติอเมริกันต่อจีน และ 2) ความจำเป็นต่อการเข้าถึงตลาดจีนสำหรับธุรกิจของสหรัฐฯ ในส่วนของการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของสหรัฐฯ กับจีน หรือการขาดดุลทางการค้า ในความเห็นของ Rasmus เป็นเรื่องของการขึ้นอัตราภาษีซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ Zhang แต่ก็มีความแตกต่างตรงที่นำมิติทางการเมืองของสหรัฐฯ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้เขียนจะนำเสนอประเด็นต่อบัจจัยสำคัญ เพียงแค่สองบัจจัยข้างต้น อย่างไรก็ตาม ประเด็นเบื้องต้นแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดที่ลึกซึ้งที่เป็นมากกว่าเป็นประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศ

ประการแรกในมิติด้านเทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีที่สำคัญ ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เครือข่ายไร้สาย 5G และความปลอดภัยทางไซเบอร์ รวมไปถึงเทคโนโลยีที่สำคัญ คือ เทคโนโลยีเชิงกลยุทธ์ทางการทหารที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา และการเข้าถึงการลงทุนในประเทศจีนที่บรรดาบริษัทต่างชาติต้องทำสัญญากับรัฐบาลจีนเพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการค้าได้ ในประเด็นนี้ของการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการค้าเป็นสิ่งที่ทางสหรัฐฯ จับตามองอย่างใกล้ชิดและแสดงความกังวลต่อความมั่นคงอย่างสูงจากอวกังตัน อย่างไรก็ตาม สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Agency: NSA) รวมไปถึงฝ่ายบริหารระดับสูงของทรัมป์มีบทบาทอยู่เบื้องหลังสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน อย่างไรก็ตาม นี่เป็นข้อเสนอของ Rasmus ในแง่นี้มิติทางเทคโนโลยีมีความชัดเจนมากขึ้น ทรัมป์ได้มอบหมายหน้าที่สำคัญแก่สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ตรวจสอบจีน Out-of-Cycle Review of Notorious Markets (OUST) ของ United States Trade Representative (USTR) โดยระบุว่าจีนถ่ายทอดเทคโนโลยีของสหรัฐฯ แบบใด รวมไปถึงความพยายามในการซื้อกิจการบริษัทสหรัฐฯ ภายในประเทศ จึงกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์หลัก คือ การหยุดถ่ายทอดเทคโนโลยีของจีน

ดังนั้น บัจจัยในด้านเทคโนโลยีและบัจจัยด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของสหรัฐฯ กำลังถูก “ทำลาย” จากสถานะดั้งเดิมของของสหรัฐฯ Rasmus ตีความว่า สหรัฐฯ มีความจำเป็นในการรักษาส่วนแบ่งหรือผลประโยชน์ของประเทศตนเอง ตัวอย่างเช่น ในเหตุการณ์ของการเจรจาทางการค้าข้อตกลงพลาซา (Plaza Accord) เพราะสหรัฐฯ สูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งสหรัฐฯ ขาดดุลทางการค้าจากสินค้าญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นในปริมาณที่มากขึ้น ดังนั้น การเจรจาดังกล่าวทำให้ดูเหมือนว่าญี่ปุ่นต้องเข้าร่วมการเจรจากับทางสหรัฐฯ ทั้งนี้ สงครามการค้าของสหรัฐฯ เปรียบเสมือนการนำใช้กับจีนกรณีเดียวกันกับญี่ปุ่น แต่ข้อเท็จจริงกลับแสดงให้เห็นว่า มาตรการเหล่านั้นใช้ไม่ได้กับจีนหรือมีประสิทธิภาพที่น้อยมากที่จะเข้ามาตรึงการกีดกันทางการค้า ด้วยเหตุนี้เหมือน “ผู้เล่นเกมหลัก” อย่างสหรัฐฯ ได้สูญเสียความได้เปรียบจากการใช้เครื่องมือหรือนโยบายเบื้องต้น จึงต้องใช้บางสิ่ง

เพื่อเปลี่ยนกฎของเกมบนระเบียบระหว่างประเทศ แต่ดูเหมือนว่าจากประสบการณ์ของสหรัฐอเมริกา สงครามการค้าระหว่างสองฝ่ายดูเหมือนจะไม่เป็นผล เพราะทางจีนได้มีการตอบโต้ แต่การตอบโต้เหล่านั้นจะขึ้นอัตราภาษีในอัตราที่เท่ากันเหมือนกับที่ทางสหรัฐฯ ขึ้นภาษีกับจีน

ประการที่สอง บรรดาบริษัทข้ามชาติของสหรัฐฯ ต้องการเข้าถึงแหล่งตลาดภายในของจีนมากขึ้น แต่กลับไม่ใช่ความต้องการเพียงแค่บรรดาบริษัทข้ามชาติ แต่กลับหน่วยงานด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ (NSA) และเพนตากอน (The Pentagon) โดยต้องการยุติการถ่ายโอนทางเทคโนโลยี เหตุผลข้างต้นอาจเป็นเหตุผลของการค้าที่ไม่เป็นธรรมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความสำคัญต่อความมั่นคง เช่น บริษัทด้านการบินอวกาศหรือบริษัทด้านเทคโนโลยีหากต้องการลงทุนในจีนบริษัทเหล่านั้นต้องทำข้อตกลงกับรัฐบาลจีนเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลทางการค้าแลกกับตลาดภายในประเทศของจีนที่มีกำลังซื้อ รวมไปถึงทรัมป์ ต้องการฐานเสียงทางการเมืองภายในประเทศเพื่อความนิยมของคะแนน และเพื่อให้แน่ใจว่าพรรคริพับลิกันจะสามารถรักษาที่นั่งในสภาองเกรสในการเลือกตั้งในปีนั้น ด้วยเหตุนี้มีมิติที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แสดงออกอย่างชัดเจนว่าความต้องการ ไม่อาจไปในแนวทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้ผู้เขียนกลับมองว่ามีหลักการร่วมกันอยู่ คือ การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแห่งชาติ แต่ในกรณีของฐานคะแนนเสียงในทางการเมืองภายในประเทศสหรัฐฯ จะเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความน่าสนใจ แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึง แต่สำหรับหน่วยงานด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ (NSA) มีความต้องการชัดเจน เพื่อไม่ให้เทคโนโลยีของจีนไม่ให้ผงาดขึ้นมาท้าทายสหรัฐฯ ดังนั้น ทรัมป์จึงสนับสนุนความต้องการเหล่านี้ ด้วยเหตุผลทางการเมือง โดยเฉพาะเรียกร้องฐานคะแนนเสียงจากกลุ่มชาตินิยม โดยการนำเสนอนโยบายการค้าแบบชาตินิยมที่มีความก้าวร้าวจากปัจจัยภายในข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า การรักษาผลประโยชน์ของชาติ กลับมีมิติที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในมิติด้านใด Rasmus กล่าวว่าสิ่งที่ทรัมป์ทำเหมือนสิ่งที่นายทุนสหรัฐฯ ทำมาอย่างต่อเนื่องตลอดในช่วงหลังปี ค.ศ. 1945 หรือหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเปลี่ยนกฎเกณฑ์บางอย่างเพื่อให้แน่ใจว่า ผลประโยชน์ของบริษัทในสหรัฐฯ จะกลับมีบทบาทอีกครั้งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก อย่างไรก็ตาม จีนอยู่ในสถานะที่ไม่ได้เหมือนยุโรปหรือญี่ปุ่น เพราะมีความแข็งแกร่งในหลากหลายมิติ เพราะจีนไม่ได้พึ่งพาสหรัฐฯ เหมือนญี่ปุ่นเหมือนในปี ค.ศ. 1971 ในช่วงที่มีความต้องการความปลอดภัยทางการเมืองและการทหาร ดังนั้น สหรัฐฯ จึงขาดกลไกการเจรจาเหมือนในกรณีของข้อตกลงพลาซา รวมไปถึงประเด็นสำคัญ คือ การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระยะยาวกับจีนและสหรัฐฯ อันเนื่องมาจากเทคโนโลยี AI, 5G อย่างที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้เบื้องต้น Rasmus ให้มุมมองว่าใคร่ยืนสิทธิบัตรในเรื่องของ AI หรือ 5G มากที่สุด อาจพิสูจน์ถึง “ผู้ชนะ” ถึงอำนาจทางเศรษฐกิจ

ระดับโลกในอนาคต ด้วยเหตุนี้สหรัฐฯ จึงมองจีนเป็น “ภัยคุกคาม” ดังนั้น แนวโน้มของสหรัฐฯ จึงอาจนำไปสู่การเสริมสร้างสถานะทางเทคโนโลยีให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้นทั้งการวิจัยและการพัฒนา (R&D) และการบริการด้านความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีแก่ประเทศพันธมิตรและประเทศกำลังพัฒนา

ตัวแสดงที่มีความหลากหลายเหล่านี้ทั้งผู้นำทางการเมือง หน่วยงานด้านความมั่นคง ประชาคมนานาชาติ หรือบริษัทข้ามชาติ รวมไปถึงความสัมพันธ์ส่วนตัวในมิติต่างๆ ล้วนมีความซับซ้อนอย่างมาก ในที่นี้จากการวิเคราะห์ของ Zhang และ Rasmus มีความแตกต่างทั้งความเห็นหรือการวิเคราะห์ แต่ถึงกระนั้นจากการวิเคราะห์ของทั้งสองคน ก็พอที่จะตอบคำถามของเราได้ว่าสหรัฐฯ รักษาสถานะอำนาจอย่างไร ดังนั้น จึงมีจุดร่วมกันจากทั้งสองคน โดยสะท้อนการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ คือ ความกังวลต่อความมั่นคงของประเทศผ่านการยุติการถ่ายโอนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่สามารถประยุกต์ใช้ในทางการทหาร กล่าวคือ ความมั่นคงทางการทหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสำหรับการเป็นมหาอำนาจโลก นอกเหนือจากความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนกันและกัน ดังนั้น การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าหรือการขึ้นบัญชีดำต่อบริษัทสัญชาติจีน แสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ ให้ความสำคัญในภาคส่วนนี้อย่างชัดเจน โดยสหรัฐฯ กำลังรักษาความเป็นมหาอำนาจผ่านปัจจัยด้าน “เทคโนโลยี” และปัจจัยด้าน “ความมั่นคงทางการทหาร” จึงสรุปได้ว่า สหรัฐฯ รักษาสถานะอำนาจผ่านการขัดขวางการผงาดขึ้นของจีน โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่อการประยุกต์ใช้ทางการทหาร

ประเด็นเรื่องของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจอาจไม่ใช่ปัจจัยเดียวสำหรับการเป็นมหาอำนาจในระดับโลก แต่ผู้เขียนกลับมองว่ายังมีปัจจัยอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการได้การยอมรับจากนานาชาติ ความไว้วางใจระหว่างประเทศ คติเรื่องเชื้อชาติ และผลประโยชน์ที่นานาประเทศจะได้รับร่วมกัน ฯลฯ การครอบครองความเป็นเจ้าโลก ดูเหมือนว่าการทำสงครามเต็มรูปแบบอาจไม่ใช่ทางเลือกแรกๆ ที่จะนำมาใช้ เพราะต้นทุนหรือมูลค่าที่ต้องสูญเสียอาจมีสูงชันมาก แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการใช้สงครามเต็มรูปแบบจะไม่ใช่ทางเลือกสุดท้าย ดังนั้น ลักษณะเหล่านี้อาจนำไปสู่การถ่วงดุลทางอำนาจแบบใหม่ที่มีมิติซับซ้อนมากขึ้น

ในทัศนะของผู้เขียน กล่าวโดยภาพรวมแล้วทั้งในมิติของจีนและสหรัฐฯ แสดงให้เห็นว่ามีความสลับซับซ้อนอย่างชัดเจนและมีปัจจัยที่หลากหลายต่อการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการเพิ่มมูลค่าหรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน โดยเฉพาะสินค้าทางเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจอีกด้วย หรือมุมมองของสหรัฐฯ ที่มองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม

เพราะการสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเหล่านี้ อาจนำไปสู่การสูญเสียความมั่นคงแห่งชาติตามไปด้วย

กล่าวได้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างมีความต้องการหรือมิติที่ซับซ้อนไม่เหมือนกันและมีพลวัตสูงมาก การนำเสนอของผู้เขียนในที่นี้ ไม่อาจกล่าวถึงบทสรุปถึงความเป็นรูปแบบต่อคำตอบที่ถูกต้องว่าควรเป็นแบบใด แต่สิ่งเหล่านี้กลับแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจนว่า การรักษาสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ การเปลี่ยนกฎเกณฑ์หรือการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เหล่านี้ดูเหมือนจะถูกท้าทายมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ นอกเหนือจากปัจจัยทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของทั้งสองประเทศต่อประเทศอื่นๆ ก็มีส่วนสำคัญเช่นกันในการยอมรับจากนานาชาติ การครองอำนาจทางเศรษฐกิจอาจไม่ใช่จุดหมายสำคัญสำหรับการมีอำนาจโลก แต่การยอมรับจากนานาชาติจึงมีความสำคัญไม่แพ้กัน ด้วยเหตุนี้ การรักษาสถานะอำนาจของสหรัฐฯ จะไม่ใช่เพียงแค่การครองปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์เท่านั้น แต่ต้องมีความจำเป็นรักษาความสัมพันธ์กับนานาชาติ

5. ความแตกต่างและพัฒนาการของสงครามการค้าระหว่าง “โดนัลด์ ทรัมป์” สู่ “โจ ไบเดน”

ความแตกต่างของสงครามการค้าในสมัยอดีตประธานาธิบดี ทรัมป์ และประธานาธิบดีคนปัจจุบันหรือ ไบเดน ต่อการกำหนดนโยบายการต่างประเทศที่มีต่อจีน ล้วนมีพัฒนาการที่มีจุดร่วม คือ การชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจ การยุติการถ่ายโอนทางเทคโนโลยีต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการทหาร แต่ในด้านที่แตกต่างของนโยบายการต่างประเทศ คงเป็นในเรื่องของวิธีการ กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์การรักษาความใหญ่ของสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ ความแตกต่างดังกล่าว ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าแนวโน้มของนโยบายจากยุคทรัมป์มาสู่ยุคไบเดน คือ หลักการขัดขวางการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของจีนจึงถือเป็นหลักการรวมกัน หรือกล่าวได้ว่าไม่ว่าประธานาธิบดีคนใดของสหรัฐฯ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งย่อมต้องเจอความท้าทายจากจีนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่อความจำเป็นในการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ

บทวิเคราะห์ของ Mishra (2022) ได้สรุปความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของนโยบายจีนของสหรัฐฯ ไว้อย่างรอบด้าน ระหว่างความแตกต่างของทรัมป์และไบเดน ในที่นี้ผู้เขียนจะขอแนะนำเสนอประเด็นที่มีความสำคัญต่อสงครามการค้าและปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามการค้าเป็นหลักต่อความแตกต่างระหว่างสองรัฐบาล Mishra ให้

ความเห็นที่ว่า ผลจากการทำสงครามต่อการตั้งกำแพงภาษีระหว่างสหรัฐฯ กับจีนในยุคสมัยของทรัมป์ มีเป้าหมายเพื่อชะลอการเติบโตของจีน เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม จนนำไปสู่การลงนามข้อตกลงทางการค้ารอบแรกในปี ค.ศ. 2020 ขณะที่ภาษีศุลกากรยังไม่ถูกยกเลิก แต่ถึงกระนั้นสหรัฐฯ ตกลงจะยอมลดอัตราภาษีข้างต้นบางส่วน โดยมีเงื่อนไขสองประการที่เสนอแก่จีน คือ จีนต้องปฏิรูประบบเศรษฐกิจและการค้าในด้านทรัพย์สินทางปัญญา การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร บริการทางการเงิน และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ปฏิบัติในลักษณะของความเป็นสากลและเสรี ประการที่สอง จีนต้องซื้อสินค้าเกษตรของสหรัฐฯ มูลค่า 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มากกว่าในตอนก่อนเริ่มสงครามการค้า แต่ภายหลังพบว่าจีนซื้อสินค้าเกษตรดังกล่าวเพียงร้อยละ 60 ของจำนวนข้างต้น สำหรับไบเดน จึงเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองให้คงอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าจีนบางประเภท

มิติด้านนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐฯ หากเทียบเคียงกันตามหลักการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของทรัมป์ Mishra ให้ความเห็นว่ายโยบายการต่างประเทศข้างต้นถูกตีกรอบด้วยหลักการ Making America Great Again (MAGA) กล่าวคือ การจัดลำดับความสำคัญภายในประเทศ เป็นหลัก ซึ่งนโยบายของไบเดน หลักการส่วนใหญ่มาจาก “การแข่งขันเชิงกลยุทธ์” จึงกล่าวได้ว่าแนวโน้มของนโยบายการต่างประเทศในยุคของไบเดนให้ความสำคัญแก่การต่างประเทศมากกว่าทรัมป์ ที่ให้ความสำคัญผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลักต่อภายในประเทศเป็นหลัก ดังนั้น ภายใต้การนำของไบเดน จึงมีความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากประเทศพันธมิตรทวีปเอเชียและสถาบันพหุภาคีเพื่อแข่งขันและสกัดกั้นต่อจีนผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเจรจาทางการค้ากับประเทศต่างๆ ดังนั้น แนวทางเหล่านี้จึงให้ความสำคัญแก่ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขข้อตกลงต่างๆ ที่รัฐบาลทรัมป์ได้ถอนตัวออกไปก่อนหน้านี้ นโยบายการต่างประเทศของทรัมป์ มีความพยายามที่ชัดเจนที่จะแยกสหรัฐฯ ออกจากพันธมิตร ดังนั้น การฟื้นฟูความไว้วางใจใน ยุโรป และเอเชียตะวันตก จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอันดับแรกต่อการบริหารของไบเดน

สำหรับมิติด้านการค้า Mishra ให้ความเห็นที่ว่า สำหรับรัฐบาลของทรัมป์มีความชัดเจนต่อจีนว่า จีนต้องรับผิดชอบต่อการสูญเสียฐานการผลิตในสหรัฐฯ ผลจากการขาดดุลการค้า รวมไปถึงการปฏิบัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมและการขโมยทรัพย์สินทางปัญญาอย่างที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้น ดังนั้น ความต้องการของทรัมป์ คือ ต้องการให้สหรัฐฯ กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง สำหรับรัฐบาลไบเดน ในกรณีของภาษีศุลกากรไม่ได้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนนักว่าจะยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากร แต่ถึงกระนั้นไบเดนอาจยกเลิกภาษีบางส่วนในยุครัฐบาลทรัมป์และขึ้นภาษีศุลกากรใหม่เพิ่มขึ้น ในแง่ของการค้าระหว่างประเทศในสมัยทรัมป์และไบเดน ไม่ได้มีความแตกต่างมากนัก เพียงแต่ความรุนแรงต่อมาตรการภาษีได้ลดลงแต่ก็ไม่ได้ถูกยกเลิก

ด้วยเหตุนี้ Mishra ตั้งข้อสังเกตต่อบริบทปัจจุบันในกรณีของสงครามยูเครนและรัสเซียอาจบั่นทอนความเป็นไปได้ต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน ดังนั้น ย่อมอาจบีบให้สหรัฐฯ ต้องกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรในอินโด-แปซิฟิกเพิ่มมากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งคือ ความพยายามของสหรัฐฯ ต่อการแยกบางประเทศในยุโรปออกจากจีน เนื่องจากความสัมพันธ์ในยุโรปกับจีนมีความร่วมมือผ่านการค้าและเทคโนโลยี หากจะกล่าวถึงอย่างรอบด้านระหว่างทรัมป์และไบเดน คือ ทรัมป์ได้ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ต่อพันธมิตรและคู่ ซึ่งจะมุ่งเน้นคนภายในประเทศต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ แต่สำหรับไบเดนความสัมพันธ์ทางการค้าของสหรัฐฯ จะมุ่งเน้นที่การปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตร โดยจะนำไปสู่การเจรจาทางการค้ากับประเทศพันธมิตรและอาศัยความร่วมมือดังกล่าวสกัดกั้นการขยายตัวอิทธิพลของจีน (Becker et al., 2020)

ในทัศนะของผู้เขียนพัฒนาการและความแตกต่างระหว่างสองรัฐบาลข้างต้น หากจะกล่าวถึงระดับความรุนแรงของสงครามการค้าหรือการขยายขอบเขตของสงครามการค้าระหว่างทรัมป์กับไบเดน สำหรับในยุคสมัยของไบเดน ขอบเขตของสงครามการค้าดูเหมือนว่าจะไม่ได้ลดความขัดแย้งลง แต่จากบริบทโดยรอบของสงครามยูเครนและรัสเซีย และกรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้เพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ ยิ่งความขัดแย้งระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นเท่าใด ขอบเขตของสงครามการค้ายิ่งเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น จึงกล่าวได้ว่า สงครามการค้าในยุคไบเดนในเชิงวาทศิลป์จะไม่รุนแรงเท่ายุครัฐบาลทรัมป์ แต่ระดับความรุนแรงต่อขอบเขตสงครามการค้าที่เพิ่มสูงขึ้นจากนโยบายที่ออกมา โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ใหม่ต่อการจำกัดอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของจีน จึงเป็นสิ่งที่ชัดเจนถึงความแตกต่างระหว่างยุคทรัมป์และไบเดน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ายุคทรัมป์เป็นผลผลิตไปสู่การจำกัดอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของจีนโดยจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

6. การแข่งขันของสหรัฐฯ และจีน: นโยบาย กลยุทธ์ และความขัดแย้ง

การแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นตามการออกนโยบายกีดกันทางการค้ารวมไปถึง “นโยบายที่แข็งแกร่ง” ของสหรัฐฯ ในยุคสมัยของทรัมป์ ในการจัดการจีนที่ผงาดขึ้นมา ในด้านเศรษฐกิจอิทธิพลของจีน รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดูเหมือนว่าจากประเด็นที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงสงครามการค้าในภาพรวม ประเด็นเรื่อง “เทคโนโลยี” จะเป็นประเด็นสำคัญ สำหรับการเป็นมหาอำนาจของโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะการครอบครองตลาดสินค้าต่อผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม “การขาดดุลทางการค้า” อาจไม่ใช่มิติเพียงด้านเดียวต่อการสูญเสียบทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ และนโยบายการกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การขยายอำนาจของจีนกลับแสดงให้เห็นถึงปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์และ

ภูมิเศรษฐศาสตร์ ที่เห็นได้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ โดยปัจจัยทั้งสองด้านอาจแสดงให้เห็นว่าผงาดขึ้นของจีน ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประเด็นโดยรอบหรือการมีความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศที่มีความไวเนื้อเชื้อใจ การผงาดขึ้นข้างต้นต่อการรักษาความสัมพันธ์ เพราะต้องแสดงให้เห็นว่าประเทศต่างๆ ย่อมต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน รวมไปถึงระเบียบเสรีนิยมใหม่ของสหรัฐฯ ในเรื่องของอุดมการณ์ประชาธิปไตย จีนจึงถือเป็นภัยคุกคามของสหรัฐฯ ในเรื่องอุดมการณ์และไม่ใช่เพียงแค่เรื่องเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่าย นอกเหนือจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจแล้ว “กลยุทธ์” ต่อการแข่งขันระหว่างสองฝ่ายในการนำใช้ มีความสำคัญเช่นกัน

ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) ของสหรัฐฯ ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในการขัดขวางต่ออำนาจที่เพิ่มขึ้นของจีน ด้วยเหตุนี้ทางวอชิงตันมองว่าจีนไม่ได้เป็น “หุ้นส่วน” ทางยุทธศาสตร์ แต่กลับมองว่าเป็น “คู่แข่ง” ทางยุทธศาสตร์ ดังนั้นความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายมองว่าไม่ได้เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน จีนจึงกลายเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของอำนาจอิทธิพลและ “ประโยชน์” ของสหรัฐฯ ภายใต้ความขัดแย้งต่อการดำรงอยู่ของสหรัฐฯ ต่อบทบาททางเศรษฐกิจ ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) จึงเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติควบคู่ไปกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ด้วยการสกัดอำนาจที่เพิ่มขึ้นของจีนผ่านโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) กรอบกลยุทธ์ทั้งสองฝ่ายถือว่ามีความแตกต่างกันทั้งวัตถุประสงค์และเนื้อหาทางยุทธศาสตร์ อย่างไรก็ตาม พื้นฐานความขัดแย้งที่สะสมอย่างยาวนาน มาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามารถทางการทหารของจีน เมื่อทั้งสององค์ประกอบทำให้จีนมีความโดดเด่นบนเวทีโลกมากขึ้น นโยบายบางอย่างของสหรัฐฯ จึงถูกวิจารณ์จากจีนโดยไม่หวั่นเกรง ดังนั้น ดุลอำนาจระหว่างสองฝ่ายจึงถูกสั่นคลอนจากการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น ในภูมิภาค การเผชิญหน้าระหว่างสองฝ่ายกลายเป็นวาทศิลป์เชิงลบที่รุนแรง นอกจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่ายประเทศจากกรณีของสงครามการค้า ขอบเขตความขัดแย้งขยายไปถึงกรณีของ “ไต้หวัน” และ “ฮ่องกง” อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของทรัมป์ได้มีความพยายามในการขัดขวางจีนในเรื่องของการควบคุมพื้นที่ขอบเขตของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกต่อการค้าและเศรษฐกิจของจีน การแสวงหามาตรฐานทางเทคนิค รวมไปถึงการแสวงหาอำนาจทางเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางการทหารจากจีน จากที่ได้กล่าวมาจึงเห็นว่าลักษณะการขัดขวางของสหรัฐฯ มีลักษณะการจำกัดความการผงาดขึ้นของจีนอย่างเห็นได้ชัดเจนเกือบทุกด้านที่สหรัฐฯ มีบทบาททางอำนาจเดิม ดังนั้น ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จึงเป็นกลยุทธ์การแข่งขันที่เป้าหมายหลักๆ อยู่ที่ “จีน” กลยุทธ์ทางเศรษฐกิจที่นำมาใช้ของรัฐบาลทรัมป์ คือการปรับสมดุลความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ผ่านสงครามการค้าและการควบคุมเทคโนโลยี

ที่มีความก้าวหน้าขึ้น หากกล่าวถึงในอดีตของกรอบความร่วมมือแบบพหุภาคีของรัฐบาล บารัค โอบามา (Barack Obama) ที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศและเศรษฐกิจโลก มีความต้องการให้ทางจีนร่วมมือกับสหรัฐฯ ต่อการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น ยุคสมัยต่อมาจึงเห็นได้ชัดเจนว่าทางสหรัฐฯ เปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ใหม่ แผนการ Made in China 2025 จึงถูกจำกัดความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นต่อความได้เปรียบทางเทคโนโลยีของจีนต่อสหรัฐฯ ดังนั้น กลยุทธ์ของสหรัฐฯ ในเรื่องการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ต่อจีน จึงมีเรื่องของการเพิ่มความสามารถทางการทหารในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก การใช้กลยุทธ์ภายใต้ชื่อ “ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง” (Free and Open Indo-Pacific Strategy) เพื่อลดอิทธิพลจากจีน ผ่าน BRI ในกรณีของ BRI ความเห็นของวอชิงตันเชื่อว่าจีนจะใช้ความได้เปรียบทางภูมิเศรษฐศาสตร์ผ่านเส้นทางการค้าทั่วทวีปยูเรเชีย (Eurasia) หากจีนสามารถทำได้ จีนจะสามารถเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของโลก ในเรื่องของเส้นทางการค้าและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมไปถึงการเพิ่มพันธมิตรระหว่างประเทศเพื่อถ่วงดุลกับสหรัฐฯ และรวมไปถึงการใช้ประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนและมีความขัดแย้งของไต้หวันและฮ่องกง ในขณะเดียวกันทางจีนก็ตอบโต้ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ เช่นกัน โดยการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างจีนและรัสเซีย ดังนั้น การที่จะสามารถเป็นอำนาจโลก ย่อมเกิดขึ้นมาจากสองปัจจัยสำคัญ ได้แก่ “ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี” และ “การครอบครองสัดส่วนทางเศรษฐกิจโลก” (Hu, 2020, pp. 127-142)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการขยายอิทธิพลของจีน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และศักยภาพทางทหาร ประเด็นในเรื่องการครอบครองสัดส่วนทางเศรษฐกิจของโลกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่โครงการของจีนต้องขยายการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจให้แก่ตน โดยเฉพาะผ่านโครงการ BRI ต้องพิจารณาถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนต่อการตั้งหลักที่จะนำไปสู่การเป็นมหาอำนาจใหม่จากตำแหน่งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ลงทุนไปถึงเอเชียใต้ แต่การลงทุนข้างต้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศที่เข้าไปลงทุนที่อยู่ภายใต้โครงการ BRI และการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรในประเทศเหล่านั้น รวมไปถึงการหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งระหว่างชาติตะวันตกและข้อพิพาทในกรณีอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับอินเดีย แต่การคำนึงถึงการเข้าไปลงทุนในประเทศเหล่านั้นผ่านโครงการ BRI กลับทำให้จีนต้องประสบปัญหาและมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อแลกกับราคาในการเป็นมหาอำนาจ

ในความเห็นของ Jain (2018, pp. 21-36) ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยการสนับสนุนต่อจีนและความก้าวหน้าของจีนในภูมิภาคทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียใต้ โดยภูมิภาคเหล่านี้

ประกอบด้วย 7 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย เนปาล ปากีสถาน มัลดีฟส์ และศรีลังกา โดยภูมิภาคเหล่านี้ถือว่าเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลระหว่างตะวันออกและตะวันตกผ่านอินเดีย แรงจูงใจของจีนคืออะไร เหตุใดภูมิภาคเหล่านี้ถือเป็นจุดหมายสำคัญประการแรก การจะก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของโลก จีนต้องครอบงำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ และในขณะเดียวกันก็ได้ลดอิทธิพลของอินเดียในเอเชียใต้ ประการที่สอง จีนมีความตั้งใจจะกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับประเทศในภูมิภาคเหล่านี้ และประการที่สาม การใช้ประโยชน์จากภูมิเศรษฐศาสตร์ จากกลไกทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงการใช้อำนาจเหนือประเทศที่พึ่งพาทางการค้า ด้วยเหตุนี้ข้อได้เปรียบของจีน คือ จีนไม่ต้องแบกรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือข้อพิพาทที่รุนแรง ตัวอย่างในเรื่องความสัมพันธ์ที่รุนแรงระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาททะเลจีนใต้ อาจก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างจีนกับเวียดนามหรือกับสหรัฐฯ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญ หรือในอีกด้านหนึ่ง เหตุที่ทำให้ภูมิภาคเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากจีน คือ ข้อจำกัดจากการกักตุนสถาบันการเงินเช่นธนาคารโลก (World Bank) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) กลับมีความกังวลเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหาการทุจริตในกลุ่มประเทศเหล่านี้ ดังนั้น ข้อจำกัดข้างต้น จึงเป็นข้อได้เปรียบต่อการตอบสนองกลุ่มประเทศรายได้น้อย เช่น ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor: CPEC) การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่ง ความร่วมมือด้านพลังงาน (น้ำมัน ก๊าซ และไฟฟ้า) อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์ของจีนในเอเชียใต้ มีเจตนาที่ชัดเจนต่ออินเดียในการลดอิทธิพล นอกจากนี้ ประเทศอื่นๆ เช่น ศรีลังกาและเนปาล มองว่าอินเดียเป็น “มหาอำนาจ” มากกว่าจะเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่ “สันติภาพ” และเสถียรภาพในภูมิภาค

นอกเหนือจากการเข้ามาลงทุนของจีนในการขยายอิทธิพล ย่อมเกิดความท้าทายตามมา Jain ตั้งคำถามว่าการที่จีนเข้ามาลงทุนรวมไปถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ จะได้ตามความคาดหวังที่จีนต้องการหรือไม่ เช่น ในกรณีของศรีลังกาได้ส่งมอบท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota Port) ให้แก่จีน เนื่องจากไม่สามารถชำระหนี้ได้ ทำให้โครงการ BRI เปรียบเสมือนการทูตกับดักหนี้ (Debt-Trap Diplomacy) เพื่อแลกกับการปลดหนี้และคณะรัฐมนตรีของปากีสถานในรัฐบาลของ อิมราน ข่าน (Imran Ahmed Khan Niazi) กล่าวแก่ ไฟแนนเชียล ไทมส์ (The Financial Times) ว่ารัฐบาลชุดก่อนทำผลงานได้แย่มากในการเจรจากับทางจีนในเรื่องของ CPEC และการได้ข้อได้เปรียบในปากีสถาน ทำให้ต้องมีการพิจารณาและไม่มีมติดูแลต่อบริษัทในปากีสถาน เพราะทางบริษัทจีนได้รับการลดหย่อนภาษี และอำนวยความสะดวก บริษัทในปากีสถานจึงเสียเปรียบ อย่างไรก็ตาม

การตอบสนองเหล่านี้ของปากีสถานอาจดูท่าทีของอินเดีย เนื่องจากอินเดียไม่เห็นด้วยกับโครงการ BRI ของจีน ปากีสถานอาจต้องแสดงจุดยืนตามอินเดีย อย่างไรก็ตาม ปากีสถานก็มีข้อจำกัด เพราะยังมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาจีนสำหรับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหาร เนื่องด้วยการห่างเหินกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของอิสลามาบัตกับสหรัฐอเมริกา ความคลุมเครือในโครงการ BRI ทำให้เกิดความไม่แน่นอนและความลังเล โดยเฉพาะการเจรจา ระหว่างเนปาลและจีน ความกังวลเหล่านี้แสดงมาในเดือนกันยายน ค.ศ. 2018 รัฐมนตรี เคพี ชาร์มา โอลี (KP Sharma Oli) ยกเลิก MOU กับ Three Gorges International (CTGI) เหตุด้วยค่าใช้จ่ายในการตั้งถิ่นฐานและการฟื้นฟูภายหลังเป็นมีจำนวนที่สูงมาก หรือการที่ อินเดียไม่อนุมัติโครงการ CPEC เพราะได้ละเมิดอธิปไตยในดินแดนของอินเดีย เหตุที่ว่า โครงการดังกล่าวผ่านกลไกกิตติ-บัลติสถาน โดยอินเดียอ้างว่า เป็นส่วนหนึ่งของรัฐฉัมมูและ แคชเมียร์ นอกจากนี้ กลับเป็นแรงกระตุ้นให้อินเดีย “ตื่นตัว” ต่อการขยายอิทธิพลของจีน มากขึ้น จึงได้เสนอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่ ภูฏาน ศรีลังกา และมัลดีฟส์ ในแง่ของ วัฒนธรรม จีนก็ได้เปิดสถาบันขงจื้อในประเทศเอเชียใต้เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม แต่อิทธิพล ดังกล่าวกลับมีความเปราะบางอย่างมากในการบริโภควัฒนธรรม เหตุด้วยที่ว่าในหลาย ประเทศในเอเชียใต้มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมร่วมกับอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกินและ ภาพยนตร์ และที่สำคัญคือ วิธีการใช้ชีวิต รวมไปถึงคู่แข่งเกาหลีใต้ที่มีเพลงป๊อป

Jain ตั้งข้อสังเกตว่าการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญระหว่างสหรัฐฯ และจีน ในกรณีของ ข้อพิพาททางทะเลจีนใต้ กลับจะยิ่งเพิ่มความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงภูมิภาคเอเชียใต้ จึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อจีน โดยเฉพาะในเรื่องของทรัพยากรและเส้นทางการค้าจึงเป็นเหตุที่ว่าเหตุใดสหรัฐฯ จึงมีความพยายามในการขัดขวางอิทธิพลของจีน ดังนั้น ความท้าทายเหล่านี้กลับทำให้จีนต้องประสบปัญหามากยิ่งขึ้น อีกทั้งประเด็นอื่นๆ เช่น ความยินยอมของคนในพื้นที่ภายในรัฐหรือคิตทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่จีนได้เข้าไปลงทุน แต่ถึง กระนั้นข้อจำกัดเหล่านี้ดูเหมือนว่าจีนจะมีทางเลือกในภูมิภาคเอเชียใต้เป็นจุดหมายสำคัญต่อการขยายอิทธิพลผ่านความช่วยเหลือหรือการลงทุน หากเทียบเคียงกับยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ของสหรัฐฯ ที่มีต่อประเทศพันธมิตรหรือประเทศในภูมิภาคเอเชียดูเหมือนจะได้รับการตอบสนอง แก่ประเทศอื่นๆ ได้ดีกว่าจีนถึงแม้จะมีข้อถกเถียงในประเด็นนี้ แต่การเผชิญความขัดแย้ง จีนเจอผลกระทบความขัดแย้งและหลีกเลี่ยงได้ยากจากประเทศต่างๆ ด้วยเหตุนี้ ความขัดแย้ง ในมิติต่างๆ กลับมีความไม่แน่นอนอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมในพื้นที่ และความไว้วางใจระหว่างประเทศ ดังนั้น ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ในการรักษา สถานะทางอำนาจโลก จึงเป็นในเรื่องของ “ภูมิรัฐศาสตร์” ต่อการขัดขวางเส้นทางการค้าของจีน จึงเป็นนัยสำคัญที่เป็นความพยายามขัดขวางการขยายอิทธิพลจากยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ แต่ใน

ส่วนประเด็นเรื่องเทคโนโลยี กลับมีประเด็นการแข่งขันที่รุนแรงกว่าต่อการครอบครองความเป็นใหญ่ด้านเทคโนโลยี ความรุนแรงจากการแข่งขันเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น ประเด็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาจากกรณีของการคว่ำรวบบริษัท หรือโรงงานผลิตชิปที่มีการกระจุกตัวในจีน เป็นต้น

ในทัศนะของผู้เขียนการแข่งขันของทั้งสองประเทศไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก หรือโครงการ BRI จึงเป็นการแย่งชิงตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้สงครามการค้าระหว่างสองฝ่ายจึงเป็นมากกว่าแค่เรื่องเศรษฐกิจ ถึงแม้ปัจจัยอย่าง 1) การครอบครองสัดส่วนทางเศรษฐกิจ และ 2) การครอบครองความเป็นใหญ่ทางเทคโนโลยี จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นมหาอำนาจโลก สำหรับผู้เขียนสองปัจจัยข้างต้นนี้อาจเพียงพอที่จะอธิบายถึงลักษณะของการเป็นมหาอำนาจได้ แต่เป็นเรื่องของ “ความชอบธรรม” ต่อการยินยอมระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องในความขัดแย้งเหล่านี้ “ความชอบธรรม” แก่นานาชาติที่จะให้ใครเป็นมหาอำนาจโลก” จึงเป็นเรื่องสำคัญ ในความบทความชิ้นนี้จึงไม่ได้สร้างข้อสรุปที่เป็นรูปธรรมต่อการสิ้นสุดของสงครามการค้าแต่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า “ความชอบธรรม” เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของมหาอำนาจ เพราะความขัดแย้งมีพลวัตสูง จึงกล่าวได้ว่าสหรัฐฯ ที่มีบทบาททางเศรษฐกิจเป็นความมั่นคงของชาติไม่อาจเพียงพอต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิม แต่ความพยายามในการมีแผนยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จึงแสดงให้เห็นว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อาจเป็นเรื่องรองแต่ยังมีความจำเป็น การแสดงบทบาทในภูมิภาคเอเชียหรือจากแผนยุทธศาสตร์ จึงเปรียบเสมือนการแสดงบทบาทวางตัวต่อการเป็นมหาอำนาจเดิม

ไม่อาจเพียงพอต่อการรักษาสถานะทางอำนาจ ถึงแม้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการครอบครองความเป็นใหญ่ ทั้งนี้ การวางตัวหรือการวางบทบาทจำเป็นต้องมีการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงสถานะของตนเอง โดยการรักษผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ดูเหมือนว่าจากการออกแบบนโยบายระหว่างประเทศของสหรัฐฯ กลับแสดงออกให้เห็นว่า “ผลประโยชน์ของชาติ” กลับกลายเป็นหัวใจสำคัญในการออกแบบนโยบายระหว่างประเทศควบคู่ไปด้วยกัน หากสหรัฐฯ จะยังคงรักษาสถานะตนเอง ต้องพิจารณาอย่างยิ่งในการวางตำแหน่งที่ถูกต้องมากกว่าการใช้นโยบายที่ก้าวร้าว

นอกเหนือจากกลยุทธ์ที่ทั้งสองฝ่ายนำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นในเชิงภูมิรัฐศาสตร์-ภูมิเศรษฐกิจในการเพิ่มบทบาทตนเอง การครอบครองความเป็นใหญ่เรื่องเทคโนโลยี โดยทางจีนเล็งเห็นถึงความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสหรัฐฯ แสดงความกังวลในเรื่องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดต่อบริษัทสัญชาติอเมริกันโดยเฉพาะบริษัทด้านที่มีความเกี่ยวข้องต่อเทคโนโลยี หรือการขาดดุลทางการค้าของสหรัฐฯ และสุดท้ายนำไปสู่การเป็น

ผู้นำด้านอวกาศจากการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นรวมไปถึงความร่วมมือระดับนานาชาติด้านอวกาศ อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงในแง่ที่ว่า การแข่งขันและความร่วมมือด้านอวกาศมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยต่อบริบทของยุคสมัย

ในปัจจุบันสหรัฐฯ มีจำนวนดาวเทียมประมาณ 4,500 ดวงในวงโคจร และมากกว่าคู่แข่งอย่างจีน ประมาณ 7 เท่า ถึงแม้ว่าจีนมีสถิติการปล่อยจรวดสู่อวกาศ ในปี ค.ศ. 2021 เป็นจำนวน 55 ครั้ง และสหรัฐฯ 51 ครั้ง ในแง่ของจำนวนเงินทุนด้านอวกาศของจีนเพิ่มขึ้นตลอดมา ในปี ค.ศ. 2020 เงินทุนโดยประมาณ 8.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอวกาศเชิงพาณิชย์ บริษัทสัญชาติสหรัฐฯ ไม่ว่าจะเป็น Blue Origin และ SpaceX แต่อุตสาหกรรมอวกาศของจีนยังห่างกับบริษัทของสหรัฐฯ พอสมควร อย่างไรก็ตาม โครงการอวกาศของจีน มีความก้าวหน้าต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น การสร้างระบบนำทางด้วยดาวเทียม หรือการส่งนักบินอวกาศไปสถานีอวกาศของตนเอง แต่การก้าวสู่การเป็นผู้นำด้านอวกาศจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผ่านการทดสอบในหลายเรื่อง แต่สิ่งเหล่านี้กลับทำให้ วอชิงตันตื่นตระหนกกับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความ “ล่าหลัง” ในการแข่งขันด้านอวกาศ ด้วยเหตุนี้มักทำให้สหรัฐฯ มีการใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น แต่การความกังวลเหล่านี้ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่แปลกใจ หากเทียบในกรณีของยุคสงครามเย็นที่สหรัฐฯ เผชิญกับสหภาพโซเวียต อย่างไรก็ตาม จีนยังคงห่างไกล หากจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในด้านอวกาศ ดังนั้น การส่งเสริมความร่วมมือด้านอวกาศกับจีน สามารถลดผลกระทบการแข่งขันด้านอวกาศ เพราะทางจีนไม่ได้มีทางเลือกหากจะต้องพัฒนาสถานีอวกาศและฐานดวงจันทร์ของตนเอง รวมไปถึงจะปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน (Grieco, 2022)

แต่ดูเหมือนว่าในอีกด้านหนึ่งที่มีความเห็นแตกต่างจาก Grieco คือ Kluger (2022) แสดงความกังวลในเรื่องของ การเล่นเกมระยะยาวในอวกาศ (การแข่งขัน) บักกิงอาจเอาชนะสหรัฐฯ ได้ตามรายงานของ Defense One รวมไปถึง ผู้เชี่ยวชาญจาก Space Force, Air Force, Defense Innovation Unit ได้ข้อสรุปอย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยในเนื้อหากล่าวว่า สถานีอวกาศนานาชาติ (ISS) มี 16 โมดูล แต่สถานียังกล่าวมีอายุการใช้งานที่มาก โดยจะมีการกำหนดปิดตัวลงออกจากวงโคจรไม่เกินปี ค.ศ. 2030 เมื่อเปรียบเทียบกับจีน กำลังสร้างสถานีอวกาศขนาดเล็ก 3 โมดูลในวงโคจรระดับต่ำของโลก และกำลังดำเนินการสร้างสถานีอวกาศถาวร

หากเปรียบเทียบทั้งสองกรณีแล้ว สังเกตได้ว่าเป็นไปได้ในเรื่องของ “โอกาส” และ “ข้อจำกัด” ที่เกิดขึ้น แต่แนวโน้มในปัจจุบันของสหรัฐฯ ในการออกนโยบายทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ โอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายกลับน้อยลงมากยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แต่หากจะกล่าวถึงการเป็นผู้นำในด้านอวกาศ สหรัฐฯ ยังคงรักษาบทบาทในเรื่องเหล่านี้ไว้ได้ ถึงแม้การจำกัดการถ่ายทอด

ทางเทคโนโลยีและข้อกล่าวหาในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ที่เกี่ยวข้องกับด้านอวกาศ สิ่งเหล่านี้เห็นได้ชัดเจนว่า สหรัฐฯ พยายามทำให้จีนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ ไม่ต้องพูดถึงการให้ความร่วมมือทั้งสองฝ่าย

หากเราทำความเข้าใจถึงความกังวลดังกล่าว ของสหรัฐฯ ย่อมเป็นเรื่องที่เราสามารถเข้าใจได้ ภายใต้แผน Made in China 2025 ของจีนกล่าวได้ว่าเปรียบเทียบเสมือนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ “เร่ง” แข่งหน้าชาติตะวันตก โดยเฉพาะในเรื่องของเทคโนโลยี (การผลิต, การทหาร และนวัตกรรม) และแทนที่ตำแหน่งสถานะชั้นนำของโลกของอุตสาหกรรม แต่ความพยายามของจีน เราอาจเห็นเป็นเรื่องที่ดีในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อยกระดับประเทศ แต่ความกังวลของชาติตะวันตก (สหรัฐฯ) อาจเกี่ยวข้องต่อเรื่องการขาดดุลทางการค้า แต่ประเด็นสำคัญ คือ ข้อมูลทางการค้าทางการทหารหรือเทคโนโลยีอื่นๆ ด้วยเหตุนี้จากความกังวลดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ “นโยบายปกป้องทางการค้า” มากกว่าการค้าที่เสรี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจของจีน ทำให้ต้อง “เร่ง” แต่วิธีการหรือกระบวนการเพื่อให้ได้ซึ่ง “ผลลัพธ์” เพื่อการเป็นชั้นนำอุตสาหกรรมโลก ในปี ค.ศ. 2025 จะใช้ร้อยละ 2.5 ของ GDP ทั้งประเทศเพื่อการวิจัยและการพัฒนาของกระบวนการข้างต้น ต่อเรื่องที่มีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ การบิน และโทรคมนาคม แต่ถึงกระนั้นก็มีช่องว่างทางเทคโนโลยีที่ห่างไกลจากตะวันตก ในบทความของ Levine (2020, pp. 1-16) กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติทางการค้าและการเลือกปฏิบัติของจีนต่อการได้มาซึ่งเทคโนโลยีภายใต้แผน Made in China 2025 ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจารกรรมทางไซเบอร์ การใช้หน่วยงานด้านข่าวกรองของจีน การซื้อกิจการบริษัทสัญชาติอเมริกัน และการร่วมทุนกับบริษัทกับชาติตะวันตก ฯลฯ หากกล่าวในกรณีของการร่วมทุนกับบริษัทข้ามชาติ ที่มีความต้องการเข้าไปในตลาดจีน อย่างที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น การได้มาซึ่งข้อมูลหรือเทคโนโลยี วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ไม่ต้องใช้ต้นทุนที่สูงหรือมีความซับซ้อน ด้วยเหตุนี้เงื่อนไขที่กำหนดดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งที่บริษัทสัญชาติตะวันตกสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดการบริโภคเทคโนโลยีของจีน อย่างประชากร 1.4 พันล้านคน มี 350 ล้านคนอาศัยอยู่ในตลาดการบริโภคผลิตภัณฑ์ จึงไม่เป็นเรื่องแปลกใจแต่อย่างใด แต่สำหรับสหรัฐฯ หากการสูญเสียในเรื่องของข้อมูลทางการค้าที่สำคัญหรือการค้าที่ไม่เป็นธรรม อาจหมายถึงสูญเสียความมั่นคงและความเหนือกว่าทางเทคโนโลยีในภาคเศรษฐกิจระดับชั้นนำและเทคโนโลยีการทหาร อย่างไรก็ตาม การรักษาความได้เปรียบทางเทคโนโลยีมาจากเศรษฐกิจที่มี “ความซับซ้อน” และ “ความหลากหลาย” นวัตกรรมทางเทคโนโลยี ในอีกด้านหนึ่ง ย่อมส่งผลให้จีนเร่งพัฒนาและเสริมศักยภาพเทคโนโลยีขั้นสูง (การลงทุนที่เพิ่มขึ้น) ดังนั้น การรักษาระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมระหว่างประเทศ โดยคาดหวังว่าการค้าที่มีความเป็นธรรมและการแข่งขันที่เพิ่มพูน

ความก้าวหน้า ดูเหมือนว่านโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนจะมีความขัดแย้งเพราะคำกล่าวที่ว่า “การค้าที่ไม่เป็นธรรม” ดังนั้น ในความเห็นดังกล่าว สหรัฐฯ จำเป็นต้องกระจายห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และการลดพึ่งพาจากจีน รวมไปถึงส่งเสริมนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง และโรงงานผลิตอัตโนมัติเพื่อให้สามารถรักษาสถานะการเป็นอุตสาหกรรมชั้นนำ

ข้อเสนอข้างต้น ล้วนมีข้อถกเถียงและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อกล่าวหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ แต่จากข้อมูลในส่วนนี้รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงของประเทศ จึงเสมือนภาพสะท้อนในยุคสงครามเย็นที่มีข้ออำนาจการแข่งขันกับสหภาพโซเวียต แต่ถึงกระนั้นการจะกล่าวว่าเป็นสงครามเย็นยุคใหม่ ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับข้อสรุปข้างต้น เพราะอันเนื่องมาจากจีนได้ใช้กลไกระบบทุนนิยมหรือระเบียบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ในการพัฒนาประเทศ ย่อมมีความแตกต่างจากสหภาพโซเวียตที่มีการแข่งขันในเรื่องของอุดมการณ์หรือค่านิยมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ในทัศนะของผู้เขียน จึงเปรียบเทียบการแข่งขันภายใต้กลไกระบบเศรษฐกิจแบบเดียวกัน ในส่วนของอุดมการณ์ จีนจึงเหมือนภาพสะท้อนว่ารัฐแทรกแซงกลไกของตลาดก็สามารถทำให้เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชากรดีขึ้นได้ แต่ความสำเร็จเหล่านี้จะทำให้จีนยึดครองความเป็นใหญ่ของโลกได้มากน้อยเพียงใด เพราะหากเทียบกันแล้วในความเห็นของผู้เขียน การก้าวขึ้นสู่การเป็นมหาอำนาจย่อมไม่ใช่เรื่องเพียงแค่ความสำเร็จด้านเศรษฐกิจหรือเทคโนโลยี แต่ยังมีพลวัตและความซับซ้อนที่มากขึ้น อย่างที่ผู้เขียนได้กล่าวถึง “ความชอบธรรม” และการได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ รวมไปถึงผลประโยชน์ของชาติต่างๆ ที่พึงจะได้รับจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดังนั้น หากจะกล่าวว่าเป็นสงครามเย็นยุคใหม่ก็ไม่ผิด แต่สำหรับบริบทยุคปัจจุบัน การช่วงชิงตำแหน่งระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะการจัดระเบียบโลกย่อมทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและดุลอำนาจเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าที่จะเป็นสงครามเย็นยุคใหม่ เพราะความซับซ้อนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จึงทำให้การจำกัดค่านิยมหรือความหมาย เป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ระหว่าง “ความร่วมมือ” และ “การแข่งขัน” จึงเป็นเส้นทางๆ ที่ทั้งสองฝ่ายควรคำนึงถึง โดยเฉพาะสหรัฐฯ ต้องวางบทบาทของตนเองโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ระหว่างประเทศ ในขณะเดียวกันดุลอำนาจแบบเดิมหรือแบบใหม่ จำเป็นต้องคำนึงถึงการก้าวข้ามในเรื่อง “รัฐชาติ” แต่ทั้งนี้ดูเหมือนว่าการวางบทบาทและการออกนโยบายของสหรัฐฯ จะห่างไกลกับคำว่าความเจรจา ด้วยเหตุนี้แนวโน้มหรือแนวทางของสหรัฐจึงเป็นไปได้ยากต่อการคาดการณ์ว่า นโยบายระหว่างประเทศควรไปในทิศทางใด แต่ทั้งนี้สหรัฐฯ อาจยังคงรักษาตำแหน่งอำนาจโลกไว้ได้ แต่ดุลอำนาจหรือการถ่วงดุลระหว่างประเทศย่อมเกิดขึ้น แต่การถ่วงดุลดังกล่าวจะนำไปสู่การทำสงครามหรือไม่ ผู้เขียนมองว่า

มีแนวโน้มที่การทำสงครามจะเกิดขึ้น แต่การทำสงครามดังกล่าวการใช้กองกำลังทางทหารเพียงอย่างเดียวไม่อาจเพียงพอ

การแข่งขันของทั้งสองประเทศกล่าวได้ว่า ได้เพิ่มพูนอัตราการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นด้วยเหตุนี้บทบาทของทั้งสองประเทศ กลับแสดงให้เห็นว่าภายใต้ระเบียบวิธีเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้กลายเป็นหัวใจสำคัญในการลดพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ มาให้ความสำคัญกับตลาดภายในประเทศ จากที่จีนลงทุนกับอุตสาหกรรมภายในประเทศ ในกรณีล่าสุดของสหรัฐฯ TSMC เปิดโรงงานผลิตชิปขั้นสูงในเมืองสหรัฐฯ ณ เมืองฟินิกซ์ มอริส โดยลงทุน 4 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายใต้นโยบาย CHIPS and Science Act (CHIPS Acts) เพื่อการผลิตและการวิจัยเซมิคอนดักเตอร์ รวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น การย้ายฐานการผลิตดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจากความขัดแย้งด้านภูมิศาสตร์ในทะเลจีนใต้ และความกังวลของวอชิงตันต่อความมั่นคงด้านอุปทาน (ประชาชาติธุรกิจ, 2565) สอดคล้องกับการจำกัดผู้ผลิตชิปและบริษัทอื่นของจีนเพราะความกังวลด้านความมั่นคงของชาติ การขัดขวางการเข้าถึงสินค้าซอฟต์แวร์ และเทคโนโลยีบางอย่างที่ผลิตในสหรัฐฯ อย่างบริษัท Yangtze Memory Technologies Corporation (YMTC) ผู้ผลิตชิปรายใหญ่ของจีนเพราะเหตุด้วยความกังวลที่พรรคคอมมิวนิสต์จีน (CCP) สนับสนุน YMTC ด้วยเหตุนี้การจำกัดความสามารถของปักกิ่งในการใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ คอมพิวเตอร์ขั้นสูง และเทคโนโลยีที่มีศักยภาพที่จำหน่ายในตลาด จากการกำหนดขอบเขตใหม่ฝ่ายบริหารของรัฐบาล โจ ไบเดน ในการเข้าถึงเซมิคอนดักเตอร์ขั้นสูงของจีน (Breuninger, 2022) ดูเหมือนว่าโลกาภิวัตน์มาถึงจุดสิ้นสุดหรือไม่ หรือการพึ่งพาตลาดภายในประเทศจะช่วยให้สามารถรักษาสถานะทางอำนาจเดิมไว้ได้ แต่ระเบียบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่จะดำเนินไปอย่างไร ไม่ว่าคำถามหรือคำตอบจะเป็นอย่างไร สำหรับดุลอำนาจที่เกิดขึ้นหรือบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าสหรัฐฯ ยังคงอยากรักษาความเป็นใหญ่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้กลุ่มประเทศพันธมิตรหรือประเทศอื่นๆ ได้รับประโยชน์จากการลงทุนและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ อย่างไรก็ตาม ดุลอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไปกลับทำให้สหรัฐฯ จำเป็นต้องรักษาพันธมิตรรวมถึง การวางตัวในเวทีโลกและนโยบายระหว่างประเทศ ที่แสดงถึงความเป็นมหาอำนาจ แต่่นโยบายระหว่างประเทศของสหรัฐฯ แสดงให้เห็นว่านโยบายภายในประเทศมีความสอดคล้องควบคู่กับนโยบายระหว่างประเทศต่อการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ ในขณะเดียวกันความกังวลของหน่วยงานความมั่นคงดูเหมือนว่าการสูญเสียสถานะจะยิ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเด็นของอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ การจำกัดอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของจีนได้มีกฎหมายใหม่ของสหรัฐฯ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2022 โดย

ฝ่ายบริหารของ ไบเดน เผยแพร่กฎหมายใหม่เกี่ยวกับการควบคุมการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการสำหรับการขัดขวางเงินออกจากชิปเซมิคอนดักเตอร์บางตัวที่ผลิตขึ้นด้วยอุปกรณ์ของสหรัฐฯ จึงเป็นความพยายามต่อการชะลอตัวเทคโนโลยีของจีนและความก้าวหน้าทางการทหาร ข้อบังคับที่สำคัญ คือ การระงับจัดส่งอุปกรณ์ไปยังโรงงานของจีนที่ผลิตชิปลอจิกขั้นสูง (Logic Chips) จากบริษัท KLA Corp Lam Research Corp และ Applied Materials Inc ซึ่งเป็นผู้ผลิตชิปชั้นนำโดยกฎบางข้อที่กำหนดมาจากฝ่ายบริการจึงมีผลทันที ด้วยเหตุนี้ผลกระทบข้างต้นอาจทำให้อุตสาหกรรมการผลิตชิปของจีนหยุดชะงักได้ โดยการบังคับให้บริษัทสัญชาติอเมริกันและต่างชาติใช้เทคโนโลยีชิปของสหรัฐฯ แต่ถึงกระนั้นสำหรับสหรัฐฯ ไม่อาจดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จ หากปราศจากความร่วมมือกับประเทศพันธมิตร ดังนั้นจึงมีความพยายามหารือกับต่างประเทศเช่นกัน (Nellis et al., 2022) การผลิตชิปขั้นสูงแต่ชิปดังกล่าวอยู่ในคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การผลิตเซมิคอนดักเตอร์ ไปยังรายการควบคุมการค้า (Commerce Control List: CCL) ของกฎระเบียบการบริหารการส่งออก (Export Administration Regulations: EAR) โดยจำกัดความสามารถของบุคลากรของสหรัฐฯ ที่อยู่ในโรงงานผลิตสารกึ่งตัวนำ (Fabs) บางแห่งในจีน รวมไปถึงการเพิ่มข้อกำหนดใบอนุญาตใหม่สำหรับสินค้าบางรายการที่ส่งไปยังประเทศจีน และสินค้าบางรายการสำหรับซูเปอร์คอมพิวเตอร์ (Supercomputer) การพัฒนาหรือการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ที่มุ่งไปสู่โรงงานในประเทศจีนส่งผลให้การเพิ่มข้อกำหนดใบอนุญาตจึงเป็นการตรวจสอบที่มีความเข้มข้นเพิ่มสูงขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ (Flanagan et al., 2022)

ด้วยเหตุนี้ลักษณะพิเศษของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน คือ การที่บทบาททางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการแข่งขันระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นจึงเป็นเหตุให้สหรัฐฯ ต้องเพิ่มบทบาทของตนเองโดยไม่ใช้แค่ภายในประเทศ แต่ยังรวมไปถึงการเพิ่มบทบาททางเทคโนโลยีระหว่างประเทศ รวมไปถึงการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนานาประเทศที่มีต่อสงครามการค้าในครั้งนี้ แต่ถึงกระนั้นสองประเทศมหาอำนาจที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ การทำสงครามการค้าหรือขอบเขตของสงครามการค้าที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ มีความไม่แน่นอนสูงอย่างมาก ในแง่ของความไม่แน่นอน เนื่องจากความซับซ้อนมาจากปัจจัยที่มีความหลากหลายสำหรับการคงสถานะอำนาจเดิม ลักษณะพิเศษข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่ามีปัจจัยหรือตัวแปรมากกว่าสองประเทศขึ้นไปของสหรัฐฯ และจีน

แต่ยังรวมไปถึงปัจจัยจากผลประโยชน์ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพันธมิตรที่จะเป็นตัวแปรสำคัญว่าสหรัฐฯ หรือจีน ใครย่อมได้รับความชอบธรรมจากการเป็นมหาอำนาจ⁶

7. พินิจบทบาททางเศรษฐกิจต่อการรักษา “สถานะ” อำนาจโลกของสหรัฐฯ

นับตั้งแต่การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและระเบียบโลกที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของนานาประเทศ รวมไปถึงการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ อย่างไรก็ตาม การผงาดขึ้นของจีนกลับทำให้เห็นความสามารถท้าทายตำแหน่งมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐฯ ได้ในด้านเศรษฐกิจ การทหาร และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริงที่สหรัฐฯ จำเป็นต้องยอมรับ เมื่อกล่าวถึงการแข่งขันของสหรัฐฯ และจีน ที่เกิดขึ้นรวมถึงสงครามการค้าระหว่างสองฝ่าย จึงต้องพินิจถึงบทบาททางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในแง่ของการกำหนดระเบียบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ต่อการรักษา “สถานะ” อำนาจทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงแสดงให้เห็นว่าดุลอำนาจที่แปรเปลี่ยนสหรัฐฯ ภายใต้หัวอำนาจที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม กรณีของสงครามการค้าที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับความท้าทายและความไม่แน่นอน ด้วยเหตุนี้การพินิจถึงบทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ จะช่วยให้เราสามารถเข้าใจได้ว่าภูมิหลังของสงครามการค้านั้นเกิดจากการสูญเสียหรือสั่นคลอนถึงสถานะบางประการที่ทำให้สหรัฐฯ นั้นต้องออกนโยบายในลักษณะก้าวร้าว

ความท้าทายของสหรัฐฯ มีสองประการสำคัญ ได้แก่ 1) ความท้าทายต่อระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศนำโดยสหรัฐฯ และ 2) เสถียรภาพทางการเมืองของโลก กล่าวโดยสรุปนั้นอาจกล่าวได้ว่าอำนาจทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นของจีนสามารถท้าทายกฎเกณฑ์และอนุสัญญาของระบบเศรษฐกิจโลกที่สหรัฐฯ เป็นผู้จัดระเบียบไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้สหรัฐฯ ต้องทบทวนนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อรักษาบทบาทผู้นำของเศรษฐกิจโลก ในแง่ของเสถียรภาพทางการเมือง ระบบที่สหรัฐฯ ที่ซึ่งจัดระเบียบไว้อาจถูกสั่นคลอนได้ง่ายมากขึ้น จากการขยายอิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทะเลจีนใต้หรือเอเชียใต้ ด้วยเหตุนี้ความท้าทายที่นอกเหนือจากระเบียบระหว่างประเทศ การปรับปรุงกองทัพให้มีความทันสมัยทำให้ความท้าทายในเอเชียแปซิฟิกมีความสำคัญเช่นกัน สำหรับสหรัฐฯ การเผชิญหน้ากับจีนจึงต้องยอมรับว่าในโลกยุคใหม่จีนถือเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ การเตรียมความพร้อมทางการทหาร เครื่องมือ

⁶ ความมั่นคงด้านเทคโนโลยี ในที่นี้ ผู้เขียนหมายถึง องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีทางการทหารและพาณิชย์ของประเทศ ที่จะเป็นตัวกำหนดตัวแปรว่าสามารถครอบครองความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีได้ เป็นต้น

ทางการเมือง และเครื่องมือเศรษฐกิจภายในประเทศเพื่อรับมือกับจีน โดยสิ่งที่สำคัญ คือ การไม่ให้เงินกลายเป็นเจ้าโลกหรือมีอำนาจในเอเชียเพื่อรักษาความเป็นใหญ่ของสหรัฐฯ บนภูมิภาคเหล่านี้ รวมไปถึงการหาพันธมิตรในการเผชิญหน้ากับ (Hang, 2017, pp. 47-64) เมื่อพินิจถึงความพยายามรักษาสถานะเดิมของสหรัฐฯ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีน กำลังท้าทายสถานะเดิมที่สหรัฐฯ ดำรงรักษาไว้

อย่างไรก็ตาม สงครามการค้าจึงเป็นกลยุทธ์ในการกำหนดระเบียบโลกใหม่ โดยสะท้อนให้เห็นว่าการทำสงครามการค้าเป็นผลพวงจากการมีอำนาจหลากหลายชั่วเกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สามารถทัดเทียมกับสหรัฐฯ ได้ ทั้งนี้ ดูเหมือนว่ากลยุทธ์ที่นำมาใช้ไม่ได้มีประสิทธิภาพเหมือนในอดีตกรณีของญี่ปุ่น โดยทรมัปดาห์คาดว่าสงครามการค้าและมาตรการที่นำมาใช้และความพยายามในการจำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีของสหรัฐฯ จะทำให้แผนการ Made in China 2025 ต้องประสบปัญหาจากการพึ่งพาอุตสาหกรรมภายในประเทศ แต่ดูเหมือนว่าจะไม่ได้เป็นผลถึงแม้จีนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อทุนการบริโภคและการผลิตสินค้าก็ตาม (Dorsey, 2019) ดังนั้น กลยุทธ์เดิมไม่อาจได้ผลเนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจของจีนซึ่งมีกลไกและเป็นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เศรษฐกิจจีนไม่ได้พึ่งพาสหรัฐฯ มากเมื่อเทียบกับประเทศต่างในอดีตเช่นญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้เมื่อปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจยึดโยงภายในประเทศมาตั้งแต่ต้น ประสิทธิภาพของมาตรการกีดกันทางการค้าของสหรัฐฯ จึงไม่ได้ผลตามความต้องการ ดังนั้น สหรัฐฯ อาจนำไปสู่การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศมากขึ้น

นอกจากระเบียบโลกของสหรัฐฯ แบบเสรีนิยมซึ่งเป็นกลไกต่อการดำรงรักษาสถานะทางอำนาจและอำนาจทางเศรษฐกิจในโลกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้บทบาทและสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ จึงเปลี่ยนแปลงไป แต่ทั้งนี้ตัวแสดงในเวทีโลกที่เพิ่มมากขึ้นทำให้กรอบการวิเคราะห์ยังมีความซับซ้อนและมีพลวัตมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นดุลอำนาจเหล่านี้จะมีอำนาจต่อรองมากน้อยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ตัวแสดงเหล่านั้นดำรงอยู่ รวมไปถึงผลประโยชน์ของชาติต่างๆ ที่พึงจะได้รับผลกระทบจากสงครามการค้า ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่สำคัญ คือ ตัวแสดงที่มีมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญในด้านพลังงานน้ำมัน หรือปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่บรรดาต่างประเทศดำรงอยู่ ย่อมทำให้สหรัฐฯ มี “ต้นทุน” ที่เพิ่มสูงขึ้นต่อการดำรงรักษาสถานะความเป็นเจ้าโลกภายใต้ระเบียบแบบแผนของสหรัฐฯ ดังนั้น นโยบายการต่างประเทศของสหรัฐฯ จึงมีแนวโน้มสร้างความสัมพันธ์ที่หลากหลายมากขึ้นต่อประเทศต่างๆ แต่สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ข้อสรุปในมิติใด การเจรจา การทำสงคราม หรือความร่วมมือ ซึ่งแน่นอนว่าแนวโน้มต่างๆ มีแนวทางที่เป็นไปได้หมด ในทัศนะของผู้เขียนแนวทางสำคัญในระยะยาว อาจนำไปสู่การเจรจาระหว่างสองชาติ โดยเฉพาะในเรื่องของ

“เทคโนโลยี” และ “ทรัพยากร” สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญอาจเกิดขึ้นและในประเด็นของ “ภูมิอากาศ” ที่เป็นปัญหาระยะยาว อาจเป็นไปได้ว่า หากชาติใดสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางภูมิอากาศได้ ชาตินั้นอาจถือครองความเป็นใหญ่ แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจหลุดพ้นในเรื่อง “บทบาทเทคโนโลยี” ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อพินิจถึงบทบาททางเศรษฐกิจต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิม ความท้าทายในการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ จึงสรุปได้ว่า ความท้าทายโดยส่วนใหญ่ต่อการรักษาอำนาจเดิมต่อการเป็นผู้จัดระเบียบโลก คือ “ต้นทุน” ที่เพิ่มสูงขึ้นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจที่บรรดาแต่ละประเทศมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันตามความต้องการจากที่ตั้งด้านภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ แต่ถึงกระนั้นบรรดาประเทศต่างๆ ย่อมอาศัยบทบาทของสหรัฐฯ มาถ่วงดุลอำนาจกับจีน ด้วยเหตุนี้ความท้าทายดังกล่าวจึงเป็นความไม่แน่นอนต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น เช่น กรณีของไต้หวัน ข้อพิพาททะเลจีนใต้ และสงครามยูเครน-รัสเซีย ฯลฯ สถานการณ์เหล่านี้ทำให้สหรัฐฯ แบกต้นทุนต่อการดำรงรักษาระเบียบโลกเสรีของตนที่เพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นเหตุที่ว่าความท้าทายในปัจจุบันของสหรัฐฯ จึงมีแนวโน้มไปสู่ความพยายามพึ่งพาตลาดภายในประเทศมากกว่าตลาดต่างประเทศ แต่ถึงกระนั้นความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพันธมิตรย่อมมีความสำคัญต่อการจัดระเบียบโลกของสหรัฐฯ

การจัดลำดับความสำคัญของสหรัฐฯ จากความท้าทายที่เผชิญอยู่ จึงกล่าวได้ว่าการรักษาสถานะอำนาจเดิมของตน ขึ้นอยู่กับการวางตัวและการใช้ประโยชน์ของประเทศพันธมิตรและประเทศกำลังพัฒนาเพราะผลประโยชน์ดังกล่าวจากความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและระเบียบโลกเสรีของสหรัฐฯ จึงเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ความแตกต่างระหว่างการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบัน (สหรัฐฯ กับจีน) และอดีต (สหรัฐฯ กับสหภาพโซเวียต) จึงมีความแตกต่างกันในเชิงยุทธศาสตร์ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ และผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน แต่ข้อสังเกตของผู้เขียนสำหรับความแตกต่างการแข่งขันทั้งสองปัจจัยระหว่างสหรัฐฯ กับจีนในปัจจุบันและสหภาพโซเวียต (รัสเซียในปัจจุบัน) มีความสอดคล้องหรือจตุรร่วม

ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์จากการแข่งขันในอดีตและปัจจุบัน จตุรร่วมสำคัญคือ ความพยายาม “ขยายอิทธิพลเหนือประเทศเพื่อนบ้าน” ในกรณีของสหภาพโซเวียตชัดเจนว่าเพื่อขยายอุดมการณ์ของค่ายคอมมิวนิสต์เพื่อแย่งชิงต่อการเป็นผู้จัดระเบียบโลก แต่ระบบเศรษฐกิจของสหภาพโซเวียตไม่ได้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับค่ายเสรีนิยมของสหรัฐฯ ดังนั้นการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์จึงเป็นการขยายอุดมการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจไปในประเทศต่างๆ ผนวกกับบริบทของยุคสมัยที่ต่อต้านอาณานิคมและจักรวรรดินิยม แต่ทั้งนี้

การสนับสนุนและการแข่งขันจากทั้งสหรัฐฯ และสหภาพโซเวียต จึงผสมผสานการใช้อำนาจทางการทหาร และระบบเศรษฐกิจที่ทั้งสองฝ่ายใช้ในการขยายอิทธิพลและบทบาทของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ข้อแตกต่างในบริบทปัจจุบันการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ไม่ได้เพื่อขยายอุดมการณ์เพื่อขยายบทบาทของตนเอง เพราะเศรษฐกิจของจีนเป็นระบบตลาด ดังนั้นการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ ไม่ได้มีความรุนแรงเท่ากับสหภาพโซเวียต แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าประเด็นเรื่องภูมิรัฐศาสตร์จึงเป็นตัวกำหนดต่อระเบียบโลก ดังนั้น ประเด็นข้างต้นจึงมีผลต่อการสะสมความตึงเครียดระหว่างประเทศ แต่สำหรับปัจจัยด้านภูมิเศรษฐศาสตร์ในยุคปัจจุบันมีความสนใจมากที่จีนต้องการแหล่งทรัพยากร เนื่องจากผลพวงของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศและการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจผ่านโครงการ BRI ดังนั้น สหรัฐฯ จึงใช้กลยุทธ์ทางภูมิรัฐศาสตร์มากกว่าต่อการปิดล้อมจีน แต่ในกรณีของอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ เป็นที่ประจักษ์ได้ว่า ทรัพยากรทางความรู้และเทคโนโลยี มีความสำคัญต่อการดำรงรักษาความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี จึงเป็นความซับซ้อนการดำรงรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ ในปัจจุบัน แต่ข้อสังเกตของผู้เขียนความกังวลของสหรัฐฯ เกี่ยวกับเซมิคอนดักเตอร์ อาจเป็นเรื่องของความมั่นคงทางการทหาร เนื่องจากเทคโนโลยีข้างต้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ทางการทหารได้ ในขณะเดียวกันหากมีเทคโนโลยีทางการทหารที่เหนือย่อมส่งผลต่อความมั่นคงต่อสหรัฐฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จึงสรุปได้ว่า ความแตกต่างในอดีตทั้งการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ คือ ผลประโยชน์และความมั่นคง ที่แตกต่างกันของยุคสมัย กล่าวคือ ในอดีตผลประโยชน์และความมั่นคงอาจอยู่ที่การแย่งชิงพื้นที่ทางอุดมการณ์ เศรษฐกิจ และการแข่งขันด้านเทคโนโลยี อวกาศ แต่ในปัจจุบันผลประโยชน์และความมั่นคงข้างต้นกลับมีความซับซ้อน แต่สรุปได้ว่า ผลประโยชน์และความมั่นคงในปัจจุบันต่อการแข่งขันทั้งสองปัจจัย คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้แนวโน้มของสหรัฐฯ จึงต้องเสริมสร้างบทบาทตนเองด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางเทคนิค ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าความแตกต่างดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงไปต่อยุคสมัยใหม่แต่ละยุค รวมไปถึงความมั่นคงของประเทศที่ไม่อาจเป็นความมั่นคงทางการทหารเพียงด้านเดียว ยังมี ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงด้านเทคโนโลยี

8. บทสรุป ข้อจำกัด และแนวทางการศึกษาเพิ่มเติม

สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนมีความซับซ้อนและปัจจัยที่หลากหลายอย่างมาก แต่ความหลากหลายและความซับซ้อนเหล่านั้นกลับสะท้อนให้เห็นว่า บทบาททางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ไม่อาจเพียงพอต่อการดำรงรักษาสถานะทางอำนาจเดิม แต่ปัจจัยด้านบทบาททางเทคโนโลยีกลับมีความสำคัญมากขึ้น กล่าวคือ บทบาททางเทคโนโลยีจะเป็นตัวแปรต่อการเป็นผู้นำโลกที่เทคโนโลยีได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของโลกสมัยใหม่ ดังนั้น สหรัฐฯ จึงมีแนวโน้มต่อการเพิ่มงบประมาณการวิจัยและการพัฒนา (R&D) เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และความพยายามชะลอตัวความก้าวหน้าเทคโนโลยีของจีน ในอีกด้านหนึ่งของสงครามการค้าแสดงให้เห็นว่าสหรัฐฯ มีความไม่มั่นใจต่อสถานะของตนเองที่ดำรงอยู่ เนื่องจากมาตรการที่ทรัมป์ใช้ เป็นไปเพื่อจัดระเบียบการค้าใหม่ แต่ดูเหมือนว่าประสิทธิภาพจะไม่เป็นผลตามความต้องการ

อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ ผ่านเหตุการณ์ของสงครามการค้ากลับมีภูมิหลังที่แฝงไปด้วยผลประโยชน์ของชาติจากการเป็นผู้จัดระเบียบโลก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนจึงสั่นคลอนผลประโยชน์เหล่านั้น การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ดูเหมือนว่าสหรัฐฯ ให้ความสำคัญการแข่งขันด้านภูมิรัฐศาสตร์เป็นพิเศษ ส่วนในเรื่องของภูมิเศรษฐศาสตร์แนวโน้มในระยะยาวเป็นไปในลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเอเชียเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลต่อจีนในภูมิภาค จากปัจจัยด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นนัยสำคัญ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าดุลอำนาจและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้สหรัฐฯ มีต้นทุนการรักษาสถานะอำนาจเดิมที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น จึงมีความพยายามใช้ประโยชน์จากประเทศพันธมิตรเพื่อสกัดกั้นจีน เพื่อลดต้นทุนที่สหรัฐฯ แบกรับ เป็นต้น

ข้อจำกัดจากการศึกษา พบว่า “พลวัต” ในโลกยุคใหม่มีผลต่อการดำรงรักษาสถานะทางอำนาจจึงทำให้มิติต่อการตีความและคาดการณ์เป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “แรงจูงใจ” ต่อนานาประเทศที่มีต่อสหรัฐฯ และจีน ดังนั้น การตีความต่อการดำรงรักษาสถานะทางอำนาจจึงเป็นสิ่งที่มิติที่ซับซ้อนเกินกว่าจะนำปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมาเป็นกรอบในการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนศึกษาในประเด็นของการรักษาสถานะทางอำนาจและบทบาทที่แปรเปลี่ยนไปทั้งในเรื่องเศรษฐกิจและดุลอำนาจ แต่เห็นได้ว่ามิติทางวัฒนธรรมในแต่ละประเทศยังส่งผลให้สถานะนำของสหรัฐฯ ต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิม

แนวทางการศึกษาเพิ่มเติมมีดังนี้

- (1) ปัจจัยทางภูมิอากาศต่อบทบาททางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และจีนในการรักษาภาพลักษณ์ของชาติ
- (2) ปัญหาความขัดแย้งกรณีสงครามยูเครน-รัสเซีย ต่อการดำรงสถานะทางอำนาจของสหรัฐฯ
- (3) แนวทางการเจรจาความขัดแย้ง ในกรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบริษัทสัญชาติอเมริกัน

ผู้เขียนจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการศึกษาเพิ่มเติมเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการทำความเข้าใจมหาอำนาจของสหรัฐฯ มากยิ่งขึ้นและศึกษาความเป็นไปของระเบียบโลกหลังจากนี้ รวมไปถึงบทความชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์แก่การวิเคราะห์และการตีความต่อการรักษาสถานะอำนาจเดิมของสหรัฐฯ เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษฎณา ไวสำรวจ, และรังสรรค์ สุคำภา. (2564). สงครามทางการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน: ปฐมเหตุการณ์ต่อสู้แข่งขันและผลกระทบ. *วารสารปริชาต*, 34(1), 253-258.
- จิตติภัทร พูนขำ. (2553). พินิจทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแนวสังคมนิยมใหม่ (Neorealism): ว่าด้วยความเป็นเจ้าของของสหรัฐอเมริกากับดุลแห่งอำนาจในยุคหลังสงครามเย็น. *วารสารสังคมศาสตร์*, 4(1), 1-31.
- ชลดา เศวตศิลา. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีน-สหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1978-2015). *วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์*, 6(12), 153-176.
- ธโรธร ตูทองคำ. (2559). แนวคิด ทฤษฎี ตัวแบบและแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: การจัดกลุ่มทางความคิดและสาระสำคัญจากแนวคิดกระแสหลักช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(2), 129-133.
- บรรจง ไชยลังกา. (2559). ระเบียบโลกใหม่ของจีน: วิเคราะห์ตามทฤษฎีสัจนิยมใหม่. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 7(2), 19-29.
- ปริญญาน นวลเปียน. (2563). ทฤษฎีความขัดแย้งแบบอสมมาตร: การพิจารณาเกี่ยวกับกลยุทธ์และผลลัพธ์. *วารสารรัฐศาสตร์วิจารณ์*, 7(13), 3-6.
- ประชาชาติธุรกิจ. (12 ธันวาคม 2565). TSMC ผุดโรงงานชิปขั้นสูงในสหรัฐฯ ล่อการค้าเสรีโลกาภิวัตน์สิ้นสุดแล้ว?. ประชาชาติธุรกิจ. <https://www.prachachat.net/ict/news-1146248>
- ปติ ศรีแสงนาม. (27 พฤษภาคม 2562). จากสงครามการค้า สู่ว สงครามเทคโนโลยี และการช่วงชิงความเป็นผู้จัดระเบียบโลก. The101.World. <https://www.the101.world/from-trade-war-to-tech-war/>
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. (23 พฤศจิกายน 2564). ปัญหาชิปขาดตลาด ผลสะท้อนต่อภูมิรัฐศาสตร์โลก. The101.World. <https://www.the101.world/whats-behind-the-chip-shortage/>
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. (7 มิถุนายน 2562). สงครามการค้าจีน-สหรัฐฯ จะจบอย่างไร?. The101.World. <https://www.the101.world/next-step-of-us-and-china-trade-war/>
- Pagon Gatchalee. (26 พฤษภาคม 2562). สงครามการค้า ‘จีน-อเมริกา’: สงครามแห่งการสูญเสียของทุกฝ่าย. TheMatter. <https://thematter.co/thinkers/china-vs-usa-trade-war/77688>

ภาษาอังกฤษ

- Breuninger, K. (2022, December 15). *U.S. Slaps Restrictions on Chinese Chipmaker and Other Companies Over National Security Worries*. CNBC. <https://www.cnbc.com/2022/12/15/us-slaps-restrictions-on-chinese-chipmaker-and-other-companies-over-national-security-worries.html>
- Becker, E. S., Fischer, A. N., Moeller, V. E., Oresman, M., & Rosenberg, T. S. (2020, October 29). *Trump vs. Biden: An International Trade Briefing*. Pillsbury. <https://www.pillsburylaw.com/en/news-and-insights/election-international-trade-trump-biden.html>
- Dorsey, M. J. (2019). *Trump's Trade Wars: A New World Order? (Mideast Security and Policy Studies No. 166)*. JSTOR. <http://www.jstor.com/stable/resrep24339>
- Flanagan, L. P., Strosnider A. K., Lichtenbaum, P., Carlson, E., Rademaker, S., Goldstein, A. C., S.-Z., Eric., Bartenstein, C. S., Williams, N. J., Johnson A. L., & Garth, C. (2022, October 10). *U.S. Imposes Additional Export Controls Restrictions on Advanced Computing and Semiconductor Manufacturing Items*. Covington. <https://www.cov.com/en/news-and-insights/insights/2022/10/us-imposes-additional-export-controls-restrictions-on-advanced-computing-and-semiconductor-manufacturing-items>
- Grieco, K. A. (2022, January 19). *The China-US Space Race Is a Myth*. TheDiplomat. <https://thediplomat.com/2022/01/the-china-us-space-race-is-a-myth/>
- Hu, W. (2020). The United States, China, and the Indo-Pacific Strategy: The Rise and Return of Strategic Competition. *The China Review*, 20(3), 127-142.
- Hang, N. T. T. (2017). The Rise of China: Challenges, Implications, and Options for the United States. *Indian Journal of Asian Affairs*, 30(1/2), 47-64.
- Jain, R. (2018). China's Economic Expansion in South Asia: Strengths, Challenges and Opportunities. *Indian Journal of Asian Affairs*, 31(1/2), 21-36.
- Kluger, J. (2022, August 26). *China Will Ultimately Overtake the U.S. in Outer Space, A New Study Warns*. Time. <https://time.com/6208992/china-us-space/>

- Kurecic, P. (2015). Geoeconomic and Geopolitical Conflicts: Outcomes of the Geopolitical Economy in a Contemporary World. *World Review of Political Economy*, 6(4), 522-543.
- Levine, A. D. (2020). Made in China 2025: China's Strategy for Becoming a Global High-Tech Superpower and its Implications for the U.S. Economy, National Security, and Free Trade. *Journal of Strategic Security*, 13(3), 1-16.
- Mishra, V. (2022, September 8). *From Trump to Biden, Continuity and Change in the US's China Policy*. Observer Research Foundation. <https://www.orfonline.org/research/from-trump-to-biden-continuity-and-change-in-the-uss-china-policy/>
- Mastanduno, M. (2009). System Maker and Privilege Taker: U.S. Power and the International Political Economy. *World Politics*, 61(1), 121-154.
- Nellis, S., Freifeld, K., & Alper, A. (2022, October 10). *U.S. Aims to Hobble China's Chip Industry with Sweeping New Export Rules*. Reuters. <https://www.reuters.com/technology/us-aims-hobble-chinas-chip-industry-with-sweeping-new-export-rules-2022-10-07/>
- Rasmus, J. (2018). Trump's Deja Vu China Trade War. *World Review of Political Economy*, 9(3), 346-363.
- Taillard, M. (2018). *Economics and Modern Warfare: The Invisible Fist of the Market* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Willige, A. (2016, December 5). *The World's Top Economy: the US vs China in Five Charts*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/the-world-s-top-economy-the-us-vs-china-in-five-charts/>
- Zhang, Y. (2018). The US-China Trade War: A Political and Economic Analysis. *Indian Journal of Asian Affairs*, 31(1/2), 53-74.

แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม มีระบบการพิจารณาการณ์กรองบทความตามขั้นตอนการพิจารณาการณ์คัดเลือกบทความตามที่ระบุไว้ในเอกสารนี้

1. ประเภทของบทความ และขอบเขตเนื้อหาของบทความที่รับตีพิมพ์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์ การเมือง

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ
- 3) บทความปริทัศน์ (Reviewed articles)
- 4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

2. คุณลักษณะของบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความที่มีความยาวประมาณ 15-20 หน้า กระดาษ A4 ไม่รวมรูปภาพและตาราง และสำหรับบทความประเภท บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ควรมีความยาวประมาณ 5-10 หน้า กระดาษ A4 (โดยมีระยะขอบของกระดาษ (Margins) ดังนี้ ขอบบนและขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบล่างและขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 (single space))
- 2) จะต้องเป็นบทความที่เขียนขึ้นมาใหม่ (Original article) ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (Redundant publication) หากเป็นบทความที่เคยนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ หรืองานสัมมนาวิชาการที่เคยหนึ่งมาก่อน หรือเป็นบทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หรือการแปลงานจากภาษาอื่น จะต้องมีการอ้างอิงโดยระบุไว้ในเชิงอรรถ และบทความนั้นจะต้องมีการปรับแก้ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ
- 3) ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาการณ์ตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งวารสารในเวลาเดียวกัน (Simultaneous submission)
- 4) จะต้องไม่เป็นบทความที่ละเมิด หรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) รวมถึงการคัดลอกผลงานตนเองโดยมิชอบ (self-plagiarism)

- 5) จะต้องเป็นบทความที่มีการจัดรูปแบบ และจัดเตรียมข้อมูลครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารฉบับนี้

3. การส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาลงตีพิมพ์

ขอให้ผู้เขียนนำส่งเอกสาร / ข้อมูล ดังรายการด้านล่าง

- 1) แบบฟอร์มนำส่งบทความ ซึ่งผู้เขียนรับรองว่าบทความที่นำส่งมานั้นเป็นผลงานของผู้เขียนเอง ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างเสนอให้วารสารอื่นพิจารณา จำนวน 1 ฉบับ (ดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>)

- 2) ไฟล์ดิจิทัลของ

(1) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .pdf

(2) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .doc หรือ .docx และ

(3) รูปภาพ ที่ใช้ประกอบในบทความ นามสกุล .jpg, .jpeg หรือ RAW หรือ TIFF ความละเอียด 300 Pixel / High Resolution ขนาดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 500KB

มายังกองบรรณาธิการโดยผ่านทางระบบ TCI-ThaiJO วารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เว็บไซต์ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995

โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

4. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 รูปแบบของตัวอักษร

ขอให้ผู้เขียนใช้ตัวอักษรที่มีขนาด ชนิด และการจัดรูปแบบ ดังนี้

รายการ	บทความภาษาไทย (TH Sarabun PSK)			บทความภาษาอังกฤษ (Times New Roman)		
	ขนาด	ชนิด	การจัดเรียง	Size	Type	Alignment
ชื่อเรื่อง / Title	20	หนา	ตรงกลาง	16	Bold	Center
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	16	หนา	ชิดขวา	12	Bold	Right Alignment
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s) (แสดงในรูปแบบ footnote)	14	ธรรมดา	ชิดซ้าย	11	Regular	Justify
หัวข้อบทคัดย่อ / Abstract Title	16	หนา	ตรงกลาง	12	Bold	Center
เนื้อหาบทคัดย่อ / Abstract	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
คำสำคัญ / Keywords	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อเรื่อง / Heading	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อย่อย / Sub headings	16	หนา+ เอน	ชิดซ้าย	12	Bold+Italic	Left Alignment
เนื้อหา / Content	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
ชื่อตารางและชื่อรูปภาพ / Table or Figure title	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวตาราง / Heading row	14	หนา	กลาง	11	Bold	Left Alignment
ข้อความในตาราง หรือภาพ / text in the table or figure	14	ธรรมดา	ชิดซ้ายหรือขวา	11	Regular	Left or Right Alignment
เชิงอรรถ / footnote	14	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	11	Regular	Justify
หัวข้อเอกสารอ้างอิง / References Title	16	หนา	กลาง	12	Bold	Left Alignment
เอกสารอ้างอิง / References	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify

4.2 องค์ประกอบของบทความ

รายการ	คำอธิบาย
ชื่อเรื่อง / Title	ระบุชื่อเรื่องทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องไม่ควรยาวเกินไป และครอบคลุมสาระของบทความ และมีความสอดคล้องกันระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หมายเหตุ: หากผู้เขียนประสงค์ระบุชื่อแหล่งทุนได้ให้การสนับสนุนการวิจัย สามารถระบุได้โดยการเพิ่มเชิงอรรถไว้ท้ายชื่อเรื่อง
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	- ระบุชื่อผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - ไม่ควรระบุตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งทางทหาร คำนำหน้าชื่อ รวมทั้งสถานภาพ (เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษา) ทั้งที่ด้านหน้า และท้ายชื่อผู้แต่ง
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s)	- ระบุข้อมูลสถานะ หรือตำแหน่งทางวิชาการ และชื่อหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัด <u>ในเชิงอรรถ</u> โดยเรียงจากหน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก แล้วจึงระบุ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล (ขอให้ระบุอีเมลอย่างน้อยสำหรับผู้แต่งหลัก (Corresponding author)) - หากหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาไทย ให้ระบุรายละเอียดหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาอังกฤษ ในบรรทัดถัดจากชื่อหน่วยงานที่สังกัดภาษาไทย
บทคัดย่อ / Abstract	- บทคัดย่อภาษาไทย ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ - บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ และมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย โดยเนื้อหาในบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย (1) ความสำคัญของการศึกษา (main argument or thesis statement) (2) วัตถุประสงค์ (research purpose) (3) ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีการศึกษา (research methodology) หรือกรอบแนวคิด (conceptual framework) (4) ผลการวิจัยหรือผลการศึกษา (research finding) หรือข้อค้นพบที่สำคัญ (main finding) หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (5) สรุปและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา (conclusion and contribution)
คำสำคัญ / Keywords	ระบุคำสำคัญจำนวนไม่เกิน 5 คำ โดยคำสำคัญแต่ละคำ ให้แสดงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายตรงกัน
เนื้อหา / Content	- ควรประกอบด้วยส่วนของความนำ เนื้อหา และบทสรุป - การใช้คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ (1) กรณีคำภาษาอังกฤษที่มีการใช้ทับศัพท์ภาษาไทยอย่างแพร่หลาย ให้เขียนเป็นภาษาไทยตามที่มีการบัญญัติศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยไม่ต้องแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบ อาทิ อินเทอร์เน็ต อิเล็กทรอนิกส์ (2) กรณีคำภาษาอังกฤษที่ยังไม่มีการใช้แพร่หลาย ให้เขียนคำแปลภาษาไทย หรือคำทับศัพท์ โดยแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และอักษรย่อ (ถ้ามี) ประกอบในวงเล็บ ทั้งนี้ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บ ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด

รายการ	คำอธิบาย
	ยกเว้นคำที่มีอักษรย่อหรือคำเฉพาะ ซึ่งจะขึ้นต้นคำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และควรเขียนคำภาษาอังกฤษกำกับครั้งแรกเพียงครั้งเดียวครั้งต่อไปไม่จำเป็นต้องเขียนภาษาอังกฤษกำกับอีก เช่น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) (3) กรณีที่คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีการใช้อักษรย่อ ให้ระบุคำเต็มและอักษรย่อในครั้งแรกที่มีการกล่าวถึง และครั้งต่อไปให้ใช้อักษรย่อเพียงอย่างเดียว อาทิ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ครั้งต่อไปใช้ อปท., องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ครั้งต่อไปใช้ UN ■ การแสดงตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ (1) ให้แสดงชื่อตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ <u>ด้านบน</u>ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ และใส่หมายเลขกำกับตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ โดยเรียงตามลำดับการนำเสนอในเนื้อเรื่อง (2) หากเป็นตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพที่อ้างอิงมาจากแหล่งข้อมูลอื่นให้อ้างอิงที่มาโดยแสดงที่มาไว้ใต้ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ (ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี) และดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ (3) หากมีหมายเหตุประกอบตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ ให้ใส่หมายเหตุไว้บรรทัดใต้ที่มา ■ เชิงอรรถ (footnote) ในเนื้อหา ใช้สำหรับการอธิบายขยายความจากในเนื้อหาเท่านั้น ไม่ใช้สำหรับการอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง (การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่องใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation))
การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหา / In-text citation	ใช้รูปแบบการอ้างอิงถึงในเนื้อหา (In-text citation) แบบนามปี (Name-and-year system) ในระบบ American Psychological Association 7 th edition (APA7) (ดูรายละเอียดในหัวข้อ การอ้างอิงถึงในเนื้อหาและการลงรายการเอกสารอ้างอิง)
เอกสารอ้างอิง / References	■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงตอนท้ายของบทความ โดยใช้รูปแบบเอกสารอ้างอิงในระบบ APA โดยผู้เขียนต้องตรวจสอบข้อมูลการอ้างอิงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งรายการเอกสารอ้างอิงจะต้องครอบคลุมรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหา ■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงโดยเรียงลำดับตามตัวอักษร และให้เรียงรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาไทยก่อน แล้วจึงตามด้วยรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ■ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ผู้เขียนเขียนบทความ

4.3 การอ้างอิงในเนื้อหา และการลงรายการบรรณานุกรม

4.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA 7th

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA สามารถทำได้ ดังนี้
 - อ้างอิงโดยชื่อผู้แต่งอยู่ในเนื้อความ เช่น เก่ง เขียนดี (2559, น. 1) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ..., Smith (2016) defines public policy as...,
 - อ้างอิงโดยลงรายการชื่อผู้แต่ง, ปี, เลขหน้าในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (2) กรณีผู้แต่ง 1 คน ผู้แต่งที่เป็นชาวไทยให้ใส่ทั้งชื่อ และนามสกุล หากผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ใส่เฉพาะนามสกุล อาทิ (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (3) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่งทั้งสองคนทุกครั้งที่อ้าง โดยผู้แต่งชาวไทยให้คั่นระหว่างชื่อด้วยคำว่า “และ” เช่น (เก่ง เขียนดี และชยัน อดทน, 2559) และผู้แต่งชาวต่างประเทศให้คั่นระหว่างชื่อด้วย “and” เช่น Smith and Adam (2016) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ใส่เครื่องหมาย “&” แทนคำว่า “and” เช่น (Smith & Adam, 2016)
- (4) กรณีผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป ให้ลงเฉพาะชื่อคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” สำหรับผู้แต่งภาษาไทย และ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างชาติ เช่น (เก่ง เขียนดี และคณะ, 2559, น. 3) หรือ (Smith et al., 2016, p. 102)
- (5) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์คนละปี แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยเรียงลำดับปีที่พิมพ์จากเก่าไปใหม่ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555, 2559), (Smith, 2014, 2016)
- (6) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์ปีเดียวกัน แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยลงอักษร ก, ข, ค กำกับหลังปีที่พิมพ์สำหรับผู้แต่งคนไทย และ a, b, c สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555ก, 2555ข), (Smith, 2014a, 2014b)
- (7) การอ้างอิงสิ่งพิมพ์หลายรายการ ผู้แต่งต่างกัน พร้อมกัน ให้คั่นแต่ละรายการด้วยเครื่องหมาย “;” เรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อ (หรือนามสกุล) ผู้แต่ง เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559; มานะ พายยาม, 2558), (Adam, 2014; Smith & Potter, 2016)
- (8) กรณีผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานหรือสถาบัน ให้ลงรายการครั้งแรกด้วยชื่อเต็มของหน่วยงาน/สถาบัน และตามด้วยชื่อย่อในวงเล็บ “[...]” และการอ้างอิงครั้งต่อไปใช้แต่ชื่อย่อ ยกเว้นการ

- อ้างอิงมหาวิทยาลัยให้ใส่ชื่อเต็มทุกครั้ง เช่น ครั้งแรก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ [สสส.], 2558) ครั้งถัดไป (สสส., 2558)
- (9) กรณีที่เป็นเอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้แสดงรายการโดยระบุชื่อสิ่งพิมพ์นั้นแทนชื่อผู้แต่ง โดย หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทบทความ ให้ใส่ชื่อบทความ ในเครื่องหมายอัญประกาศ เช่น (“นโยบายสาธารณะ”, 2559) หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือให้ใส่ชื่อหนังสือโดยใช้ตัวเอน เช่น (มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ, 2555)
- (10) กรณีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏในเอกสารอื่น ให้ลงรายการโดยภาษาไทยใช้คำว่า “อ้างอิงใน” และภาษาต่างประเทศใช้ “as cited in” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555 อ้างถึงใน มานะ พยายาม, 2559), (Smith, 2015 as cited in Adam, 2016) ในกรณีนี้ให้ผู้เขียนแสดงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความเฉพาะรายการที่ตนเองอ่านมาโดยตรง เช่น จากตัวอย่างรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะมีเฉพาะรายการของ “มานะ พยายาม, 2559” เท่านั้น ไม่ต้องแสดงรายการของ “เก่ง เขียนดี, 2555”
- (11) การอ้างอิงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การติดต่อทางโทรศัพท์ หรือทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล เว็บบอร์ด ให้ใส่ตำแหน่งงานหรือสถานะของผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่น่าเสนอไว้ในการศึกษาวิจัย เช่น ประชาชน/ข้าราชการตามด้วยคำว่า “การสื่อสารส่วนบุคคล” สำหรับชาวไทย และ “personal communication” สำหรับชาวต่างประเทศ เช่น (ผู้บริหารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559), (1st student, personal communication, September 20, 2016) ทั้งนี้ หากผู้เขียนต้องการอ้างอิงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลโดยเปิดเผยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เขียนจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

4.3.2 การลงรายการบรรณานุกรม ในระบบ APA 7th

- รายการเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอ้างอิง (Reference) ท้ายบทความ จะต้องเป็นรายการเอกสารที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ (In-text citation) เท่านั้น
- การลงรายการบรรณานุกรมสำหรับสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
หนังสือ/ตำรา (Book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ชื่อสำนักพิมพ์.
บทความในหนังสือ รวมบทความ (Chapter in book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ./ (บก.)./ชื่อหนังสือ/ (น./เลขหน้า-เลขหน้า)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./Article title./In/Editor/(Ed. ถ้ามีหลายคน ใช้ Eds)/Book title/(p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp./page number-page number)./Publisher.
บทความในวารสาร (Journal Article)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้า. URL หรือ DOI Author(s)./(year of publication)./Article title./Journal./Vol/(No)./page number-page number. URL or DOI.
รายงานการวิจัย (Research Report)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./title/(Research report)./Publisher.
เอกสารการประชุม ทางวิชาการ (Proceedings, Symposium)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการ ประชุม. Author(s)./(year of publication)./Article title./[Conference Session]./Title of Conference./ Location.
ผลงานนำเสนอในงาน ประชุมวิชาการ (Paper Presentation)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่น่าเสนอ./เดือนที่น่าเสนอ/วัน)./ชื่อผลงาน./[เอกสารนำเสนอในที่ ประชุม]./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการประชุม. Author(s)./(year of publication,/month/day)./title/[Paper Presentation]./ Title of Conference./Location.
หนังสือแปล (Translated Book)	ชื่อผู้แต่งหนังสือต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว./ (ปีที่พิมพ์หนังสือแปล)./ ชื่อหนังสือที่แปลแล้ว./ (ชื่อหนังสือต้นฉบับ./ชื่อผู้แปล./ผู้แปล)./ใน/หนังสือ แปล./ (หน้า/เลขหน้า-เลขหน้า)./สำนักพิมพ์./ (ต้นฉบับพิมพ์/ปี/ค.ศ. หรือ พ.ศ. ที่พิมพ์ต้นฉบับ). Author(s)./(year of publication)./Article title./ (Editor,/Trans.)./In/Editor/(Ed. or Eds)./Book title/(pp. / page number- page number) . / Publisher./ (Original Work Publishd/Year).
วิทยานิพนธ์ และ ปริญญานิพนธ์ (Thesis)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์./ [วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา, ชื่อสถาบันการศึกษา]./ชื่อฐานข้อมูล หรือ ชื่อแหล่งเก็บผลงาน. URL Author./ (year of published)./Doctoral dissertation or Master's thesis Title./ [Doctoral dissertation or Master's thesis, Name of Institute Awarding the Degree]./Database Name or Archive Name.

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
บทความจากหนังสือพิมพ์ (Newspaper)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./เดือน/วัน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Article title. / Newspaper Title./URL
เอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารจากฐานข้อมูล (Databases)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเอกสาร./ชื่อเว็บไซต์./URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./Website Name./URL or name of database
ข้อมูล/เอกสารจาก Facebook	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง/[Facebook status update]./สืบค้นเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./ [Facebook status update] . / Retrieved/mm/dd, /year, /from/URL
ข้อมูล/เอกสารจาก Twitter	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง/[Tweet]./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./ [Tweet] . / Retrieved/mm/dd, /year, /from/URL

- การระบุชื่อผู้แต่ง มีรายละเอียดดังนี้
- (1) ผู้แต่งชาวไทย ลงรายการด้วยชื่อ แล้วตามด้วยนามสกุล และผู้แต่งชาวต่างประเทศ ลงรายการด้วยนามสกุล ตามด้วยชื่อแรกและชื่อกลางซึ่งใช้อักษรย่อ
 - (2) ผู้แต่ง 2 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน โดยใช้คำว่า “, และ” (สำหรับคนไทย) และ “, &” (สำหรับชาวต่างประเทศ) คั่นระหว่างชื่อ
 - (3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยเครื่องหมาย “,” และคั่นก่อนชื่อคนสุดท้ายด้วย “, และ” ในภาษาไทย และ “, &” ในภาษาอังกฤษ
 - (4) สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้ใส่ชื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ หรือวารสาร) ด้วยตัวเอนแทน และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น *ชื่อหนังสือ*./ (ปีที่พิมพ์) ./สำนักพิมพ์.

■ คำย่อสำหรับการลงรายการเอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ	
อักษรย่อ	ย่อมาจาก	อักษรย่อ	ย่อมาจาก
ม.ป.ป.	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	n.d.	no date
ม.ป.ท.	ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์	N.P.	no place
ม.ป.พ.	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์	n.p.	No publisher

■ สิ่งพิมพ์ที่อยู่ระหว่างรอพิมพ์ ให้ใช้ข้อความ “(อยู่ระหว่างรอพิมพ์)” สำหรับภาษาไทย และ “(in press)” สำหรับภาษาอังกฤษ

(1) การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

จากการทบทวนงานวิจัย (ชื่อผู้แต่ง, อยู่ระหว่างรอพิมพ์) พบว่า.....

จากการทบทวนงานวิจัย (Author, forthcoming) พบว่า.....

(2) การอ้างอิงในรายการเอกสารอ้างอิง (References)

ชื่อผู้แต่ง. (อยู่ระหว่างรอพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*.

Author. (forthcoming). Article title. *Journal*.

เอกสารอ้างอิง

American Psychological Association. (2020). Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). <http://doi.org/10.1037/0000165-000>

**กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์ 053-942995 โทรสาร 053-942988

อีเมล gradreview.pspaj@gmail.com

Editorial Board

**Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal
Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University**

239 Huay Kaew Rd., Muang, Chiang Mai 50200, Thailand

Tel. +66-5394-2995 Fax. +66-5394-2988

E-mail gradreview.pspaj@gmail.com

